

جمهوری اسلامی ایران

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه ی فاطمه الزهرا (سلام الله عليها) شهرستان آبادان

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان

آسیب شناسی دوران عقد و راهکارها

استاد داور:

آقای عبدالرضا آقاجری

استاد راهنما:

سرکار خانم زهره امیدی پور

پژوهشگر:

زهره قیم

تابستان ۱۳۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

جمهوری اسلامی ایران

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران

مدرسه علمیه ی فاطمه الزهرا (سلام الله علیها) شهرستان آبادان

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان

آسیب شناسی دوران عقد و راهکارها

استاد داور:

آقای عبدالرضا آقاجری

استاد راهنما:

سرکار خانم زهره امیدی پور

پژوهشگر:

زهره قییم

تابستان ۱۳۹۶

تحمیدیه

« نَحْمَدُهُ عَلَى مَا كَانَ، وَنَسْتَعِينُهُ مِنْ أَمْرِنَا عَلَى مَا يَكُونُ، وَنَسْأَلُهُ الْمُعَافَاةَ فِي الْأَدْيَانِ، كَمَا نَسْأَلُهُ الْمُعَافَاةَ فِي الْأَبْدَانِ .

خدا را بر نعمت هایی که عطا فرمود، ستایش می کنیم و در کارهای خود از او یاری می جوییم. از او سلامت در دین را خواهانیم آن گونه که تندرستی بدن را از او درخواست داریم.»

نهج البلاغه - خطبه ۹۹

تقدیمہ

تقدیم به حضرت علی بن موسی الرضا(علیه السلام) که ابر کرامتشان بر سرمان سایه گستر است.

تقدیر و تشکر

سپاس خدایی را سزد که به واسطه نعمت و احسانش، حق ثواب را به ما نمایاند و به دین حق رهنمود ساخت و از مرگ جاهلیت نجات داد و از ظلمت و گمراهی دور نگاه داشت. محضر ارزشمند پدر و مادر عزیزم به خاطر همه تلاش های محبت آمیزی که در دوران مختلف زندگی ام انجام داده اند و با مهربانی، چگونه زیستن را به من آموخته اند، تشکر می نمایم.

همچنین بر خود لازم می دانم از حمایت فراوان و بی منت استاد بزرگوار « خانم زهره امیدی پور» به دلیل یاری و راهنمایی بی چشمداشت ایشان که سختی ها را برایم آسان نمودند سپاس گزاری کنم.

چکیده

موضوع: آسیب شناسی دوران عقد و راهکارهای آن است. ضرورت موضوع انجاست که اگر دوران عقد با عدم آگاهی و بدون مهارت های لازم باشد، می تواند برای زوجین آسیب هایی را به همراه داشته باشد. هدف از انجام این تحقیق شناخت آسیب های این دوران و راههای مقابله با آن است. روش جمع آوری این تحقیق کتابخانه ای (فیش برداری) بوده است. این تحقیق متشکل از چهار بخش است. اول به مباحث کلی پرداخته شده است. دوم سعی شده جهت آشنایی مخاطب با اهمیت ازدواج به آیات و روایاتی در این زمینه پرداخته شود و مخاطب با ماهیت عقد ازدواج آشنا گردد. سوم به مهمترین آسیب های دوران عقد و عواملی که به ذاته می تواند آسیب زا باشد پرداخته شده است و در بخش پایانی، سازگاری و ناسازگاری زوجین مورد بررسی قرار گرفته و در آخر، به بیان راهکارهایی برای مقابله با این آسیب ها مانند: تقویت باورهای دینی، رفتن نزد مشاور، صبر و بردباری و... پرداخته شده است.

کلید واژه: عقد، زوجیت، نکاح، خطبه .

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۱۵
بخش اول: کلیات تحقیق	
فصل اول: مباحث مقدماتی.....	۱۷
۱. تعریف و تبیین موضوع:	۱۸
۲. اهمیت و ضرورت موضوع:.....	۱۸
۳. اهداف و فواید تحقیق:.....	۱۹
۴. پیشینه ی موضوع تحقیق:.....	۱۹
۵. سؤالات تحقیق:.....	۲۰
۶. فرضیه تحقیق:	۲۱
۷. پیش فرض های تحقیق:	۲۱
۸. مفاهیم و متغیرها:.....	۲۱
۹. روش تحقیق:	۲۲
۱۰- ساختار تحقیق:	۲۲
۱۱- مشکلات و موانع تحقیق:	۲۴
فصل دوم: مفهوم شناسی	۲۵

۲۶.....	تعریف لغوی عقد:
۲۷.....	تعریف اصطلاحی عقد:
۲۸.....	تعریف لغوی نکاح:
۲۹.....	تعریف اصطلاحی نکاح:
۳۰.....	تعریف لغوی زوج:
۳۲.....	تعریف زوجیت در اصطلاح
۳۴.....	تعریف خطبه در لغت:
۳۵.....	تعریف خطبه در اصطلاح

بخش دوم: ازدواج در اسلام

۳۸.....	فصل اول: جایگاه ازدواج در اسلام
۳۹.....	مقدمه
۳۹.....	گفتار اول: تعریف ازدواج و هدف آن
۴۴.....	گفتار دوم: اهمیت ازدواج از منظر اسلام
۴۵.....	گفتار سوم: فلسفه ازدواج
۴۷.....	گفتار چهارم: فضیلت ازدواج
۴۹.....	گفتار پنجم: اهداف ازدواج از دیدگاه اسلام
۴۹.....	۱-۵- ارضای نیاز های جنسی:
۵۰.....	۲-۵- آرامش روانی:
۵۰.....	۳-۵- رشد و تکامل شخصیت:
۵۱.....	۴-۵- تربیت فرزند:

نتیجه: ۵۱

فصل دوم: معیارهای انتخاب همسر از دیدگاه اسلام..... ۵۳

مقدمه ۵۴

گفتار اول: همسانی جسمی - روحی ۵۴

۱-۱ همسانی جسمی، جنسی، سنی ۵۵

۱-۲ همسانی روحی و روانی ۵۵

۱-۳ همسانی در زیبایی ۵۶

گفتار دوم: همسانی اعتقادی، سیاسی، اقتصادی ۵۸

۲-۱ همسانی اقتصادی ۵۸

۲-۲ همسانی سیاسی ۵۸

۲-۳ همسانی علمی - اعتقادی ۵۹

گفتار سوم: صفات و ویژگی های همسر خوب ۶۰

۳-۱ ایمان و دین داری ۶۰

۳-۲ اصالت و شرافت خانوادگی ۶۲

۳-۳ تناسب و کفویت ۶۳

۳-۴ سلامت جسم و روح ۶۴

نتیجه: ۶۵

فصل سوم: بررسی عقد زوجیت ۶۶

مقدمه ۶۷

گفتار اول: انواع عقد و ازدواج ۶۷

گفتار دوم: شرایط عقد ازدواج ۶۸

گفتار سوم: شروط ضمن عقد	۶۹
گفتار چهارم: وکیل عقد ازدواج.....	۷۳
گفتار پنجم: فسخ عقد	۷۵
نتیجه:	۷۶

بخش سوم: آسیب های دوران نامزدی و عقد

فصل اول: مشکلات رایج دوران نامزدی و عقد	۷۸
مقدمه	۷۹
گفتار اول: مشکلات فردی.....	۷۹

۱-۱-خودخواهی	۷۹
۱-۲-عدم مشاوره و مدیریت.....	۸۰
۱-۳- حسادت.....	۸۱
۱-۴- اعتیاد به مواد مخدر.....	۸۲
۱-۵-ادامه تحصیل.....	۸۳
۱-۶-عدم تأمین نیازهای غریزی و بیولوژیکی.....	۸۵
۱-۷-اقتصاد	۸۶
۱-۸- ترس از جدایی.....	۸۷
۱-۹- شک به همسر در دوران عقد	۸۸
۱-۱۰- مقایسه کردن.....	۸۹

گفتار دوم: مشکلات اجتماعی، خانوادگی .....

۲-۱- فاصله بین عقد و عروسی.....	۹۰
۲-۲-رفت و آمدهای دوران نامزدی.....	۹۱
۲-۳- نقش مشترک زوجین.....	۹۲

۹۴.....	۲-۴- تعصبات خانوادگی در دوران عقد.....
۹۶.....	۲-۵- مهریه.....
۱۰۱.....	۲-۶- جهیزیه.....
۱۰۴.....	فایده های دوران عقد عبارتند از: .....
۱۰۵.....	نتیجه .....
۱۰۶.....	فصل دوم: تردیدها و نگرانی های دوران عقد .....
۱۰۷.....	مقدمه .....
۱۰۷.....	گفتار اول: تردیدهای دوران عقد .....
۱۰۷.....	۱-۱- عدم آمادگی فکری برای ازدواج.....
۱۰۸.....	۱-۲- کنار نیامدن با ظاهر خانم و آقا در دوران عقد.....
۱۰۹.....	گفتار دوم نگرانی های دوران عقد .....
۱۰۹.....	۲-۱- اضطراب ورود به زندگی مشترک.....
۱۱۰.....	۲-۲- نگرانی از بابت مخارج زندگی مشترک.....
۱۱۱.....	۲-۳- کاهش عبادت بعد از ازدواج.....
۱۱۲.....	۲-۴- رفتاری های بچه گانه همسران.....
۱۱۳.....	۲-۵- کنار نیامدن با رابطه ی قبلی همسر.....
۱۱۴.....	۲-۶- شنیدن و دیدن مسائلی درباره همسر.....
۱۱۵.....	۲-۷- خساست شوهر.....
۱۱۶.....	۲-۸- پرخاشگری شوهر.....
۱۱۷.....	۲-۹- بی اعتقادی مرد.....
۱۱۸.....	۲-۱۰- بد گمانی.....
۱۱۹.....	نتیجه .....

فصل سوم: لغزشگاه دوران عقد..... ۱۲۰

لغزشگاه ها..... ۱۲۱

گفتار اول : لغزشهای فردی ۱۲۱

۱-۱- رنج ازدیدن خواستگاران قبلی خانم..... ۱۲۱

۱-۲- رنجیدن خواستگار..... ۱۲۲

۱-۳- مقایسه همسر با دیگری..... ۱۲۳

۱-۴- منفی نگری همسر..... ۱۲۳

۱-۵- وابستگی غیر معقول همسران به خانواده..... ۱۲۴

۱-۶- اختلافات سیاسی زن و شوهر..... ۱۲۵

۱-۷- ورود به حریم شخصی همسر..... ۱۲۵

۱-۸- پنهان کاری..... ۱۲۶

۱-۹- مسائل جنسی دوران عقد..... ۱۲۷

۱-۱۰- ولایت شوهر در دوران عقد..... ۱۲۸

۱-۱۱- اجازه شوهر برای بیرون رفتن از منزل..... ۱۲۸

۱-۱۲- تفرقه افکنی های نزدیکان..... ۱۲۹

۱-۱۳- نظافت و آراستگی در دوران عقد..... ۱۳۰

۱-۱۴- میزان ارتباط عاطفی در دوران عقد..... ۱۳۳

گفتار دوم : لغزش های خانوادگی..... ۱۳۵

۲-۱- توقعات دوران عقد..... ۱۳۵

۲-۲- روابط دختر و پسر بعد از خواستگاری..... ۱۳۵

۲-۳- عدم توجه به آداب و رسوم طرف مقابل..... ۱۳۶

۲-۴- ایجاد امکانات ایده آل قبل از عروسی..... ۱۳۷

۲-۵- مراسم اجرای عقد..... ۱۳۸

۲-۶- روابط دوران عقد..... ۱۳۹

۲-۷- روابط خانوادگی زن و شوهر در دوران عقد..... ۱۴۰

بخش چهارم: راه های سازگاری

فصل اول: تعریف سازگاری ۱۴۴

مقدمه ۱۴۵

تعریف سازگاری ۱۴۵

(۱) در بعد فردی: ۱۴۷

(۲) بعد اجتماعی: ۱۴۸

(۳) در بعد خانواده: ۱۴۹

فصل دوم: نکاتی برای سازگاری بیشتر ۱۵۱

مقدمه ۱۵۲

در دوران عقد درباره چه چیزهایی گفتگو کنیم؟ ۱۵۲

در دوران عقد درباره چه چیزهایی صحبت نکنیم؟ ۱۵۴

موانع و آفات گفت و گو: ۱۵۶

نکته هایی برای سازگاری ۱۵۸

مشاوره در ازدواج ۱۵۹

ویژگی های مشاور ۱۶۰

تلاش برای شناخت روحیات و حساسیت ۱۶۳

نتیجه: ۱۶۶

نتیجه نهایی ۱۶۷

۱۶۸ ..... راهکارها

۱۷۶ ..... فهرست منابع

مقدمه

«الَّذِينَ آمَنُوا بآيَاتِنَا وَ كَانُوا مُسْلِمِينَ، أُدْخِلُوا الْجَنَّةَ أَنْتُمْ وَ أَزْوَاجُكُمْ تُحْبَرُونَ»

همان کسانی که به آیات ما ایمان آوردند و تسلیم بودند به آنها خطاب می شود؛ شما و همسرانتان در نهایت شادمانی وارد بهشت شوید.

انسان اصالتاً موجودی است اجتماعی و نخستین بستر فعلیت یافتن این ویژگی برترین مخلوق الهی به طور قطع «کانون مقدس خانواده» است. خانواده اولین، مهم ترین و پربرکت ترین نهاد اجتماعی در تاریخ فرهنگ و تمدن انسانی است. خانواده با پیمان ازدواج و پیوند همسری زن و مردی هوشمند و آگاه و برخوردار از بلوغ فکری، اخلاقی، فرهنگی و قابلیت های اجتماعی پایه گذاری می شود و این زوج ستون اصلی حیاتی ترین نهاد اجتماعی یعنی «خانواده» را تشکیل می دهد. بنابراین سلامت و سعادت جامعه به سلامت و پویایی نظام خانواده وابسته است و سلامت و تعادل و تعالی نظام خانواده به نحوه گزینش همسر و شیوه های همسراری و روابط بین اعضای خانواده بستگی دارد.

یقیناً شناخت دختر و پسر از یکدیگر، آشنایی کامل از خصوصیات رفتاری، روحی، عاطفی، اخلاقی، اجتماعی، فرهنگی، می تواند سهم بسزایی در موفقیت، انتخاب درست و شایسته، کامیابی، خوشبختی و سعادت در زندگی زناشویی و پیوند ازدواجی که با هم خواهند بست ایفا نماید.

«من الله التوفيق»

زهره قیم

تابستان ۱۳۹۶

بخش اول:

کلیات تحقیق

فصل اول:

مباحث مقدماتی

۱. تعریف و تبیین موضوع: دوران عقد دورانی می باشد که صیغه عقد دائم بین دختر و پسر خوانده شده باشد. و رابطه آنها مشروعیت و قانونیت پیدا می کند. این دوران دارای اهمیت خاص و ویژه ای است. نکته بسیار مهمی که می توان در این دوران به آن اشاره کرد شناخت بیشتر دختر و پسر از یکدیگر است که به شناخت قبلی خود در مرحله انتخاب عمق بیشتری می بخشد و خود را برای تفاهم و سازندگی مطلوب در زندگی مشترکی که می خواهند آن را شروع کنند آماده می سازند. این دوران از نظر احساسی به عنوان شیرین ترین و خاطره انگیزترین دوران زندگی است. دوران عقد نباید آنقدر کوتاه باشد که شناسایی لازم میسر نگردد و نه آنقدر طولانی که در صورت عدم توافق و سازگاری، قطع آن آسیب هایی را به همراه داشته باشد. معاشرت طرفین باید در حد عرفی باشد. قطعاً رعایت نکردن اصول مربوط به دوران حساس، آسیب هایی به همراه خواهد داشت.

۲. اهمیت و ضرورت موضوع: خانواده کانونی است که ارزشهای اخلاقی، باورهای دینی و معیارهای اجتماعی از نسلی به نسل دیگر در آن منتقل می شود و زمینه رشد را برای اعضای خانواده فراهم میکند. از طریق ازدواج و تشکیل خانواده همدلی پدید می آید، انزوا و گریز از

حیات از میان می‌رود. آدمی با تشکیل خانواده به حقیقت وظیفه مهم و خطیر خود که همان پیشرفت مدنیت و فرهنگ بشری است جامه عمل می‌پوشاند.

وقوع پدیده طلاق و افزایش آن امروزه زنگ خطری است که همواره تهدیدی برای خانواده ها می باشد. لذا ضرورت دارد که آسیب های احتمالی موجود در دوران نامزدی و عقد که دوران بسیار حساسی است و دوران پیش از ازدواج و وارد شدن به مرحله زندگی زناشویی می باشد، شناخته شود.

آسیب هایی که همواره امکان بروز اختلاف است و باید تلاش کرد به جای سرزنش کردن و مقصر جلوه دادن همدیگر و بروز خشم و عصبانیت به یکدیگر در کمال آرامش محبت کرد و به تفاهم رسید.

۳. اهداف و فواید تحقیق: هدف از انجام این تحقیق بیان این مطلب است که مسأله

طلاق در واقع نوعی تهاجم فرهنگی می باشد که در جامعه کنونی فراگیر شده، و تمام ابعاد زندگی یک فرد را تحت شعاع خود قرار داده است. از جمله فوائد تحقیق و بررسی در دوران عقد شناخت آسیب هایی می باشد که ممکن است در این دوران بوجود بیاید. آسیب هایی همچون عدم توافق اخلاقی، انتظارات و زیاده طلبی ها، کمبود در آمد مرد و ... که باید به جای مقصر جلوه دادن یکدیگر آنان را شناخت و به طور علمی و منطقی سعی در حل مسأله کرد.

۴. پیشینه ی موضوع تحقیق: خداوند، جامعه و اولیای امور را مکلف نموده تا بی

همسران را به ازدواج یکدیگر درآورند چنانکه می فرمایند:

وَأَنْكَحُوا الْأَيَّامِي مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَأَمَّاكُمْ أَنْ يَكُونُوا فَقَرَاءَ يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ

خطاب آیه شریفه به تمام اولیای امور است که: بی همسران را به ازدواج یکدیگر درآورید و اگر از لحاظ اقتصادی فقیرند، این مانع از ازدواجشان نشود که خداوند آنها را بر اثر ازدواج از فضل خود بی نیاز خواهد کرد. تشکیل خانواده سنت رسول گرامی اسلام- صلی الله علیه و آله وسلم- نیز می باشد. آن حضرت می فرماید: النکاحُ سُنتی فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي: ازدواج سنت من است هرکس از آن اعراض کند از من نیست.

خداوند متعال برای پاسخ مشروع به ندای فطرت انسان که همان غریزه جنسی است و جلوگیری از فساد و فحشاء و بی قید و بندی به ازدواج و تشکیل خانواده امر نموده است.

۵. سؤالات تحقیق:

الف) سوال اصلی : چه آسیب هایی ممکن است در دوران عقد بوجود بیاید؟

ب) سؤالات فرعی:

- ۱- ازدواج در اسلام چه جایگاهی دارد؟
- ۲- معیارهای انتخاب همسر از دیدگاه اسلام چیست؟
- ۳- آسیب های دوران نامزدی و عقد چیست؟
- ۴- ناسازگاری زن و شوهر چه پیامدهایی دارد؟
- ۵- برای سازگاری بیشتر بین زوجین چه نکاتی باید رعایت شود؟
- ۶- مشکلات رایج دوران عقد چیست؟
- ۷- چه تردیدها و نگرانی هایی در دوران عقد وجود دارد؟
- ۸- چه لغزشهایی در دوران عقد وجود دارد؟

۶. فرضیه تحقیق:

عدم آگاهی همسران در مواجهه با مشکلات زندگی مشترک و نداشتن مهارت های صحیح و لازم در صورت مواجهه با این مشکلات از جمله عواملی است که به عنوان آسیب در دوران عقد تأثیر گذاشته است.

۷. پیش فرض های تحقیق:

۱- اسلام دینی است که برای تمامی ابعاد زندگی مسلمانان قوانین و چارچوب معین کرده است.

۲- عدم آگاهی به دستورات اسلام در زمینه ازدواج موجب بروز آسیب در کانون خانواده شده است.

۳- در صورت حفظ آموزه های اسلامی، تبلیغات ضد فرهنگی و ارزشی در زمینه ازدواج بی تأثیر خواهد بود.

۴- با بالا بردن سطح آگاهی و مشورت کردن با افراد خبره می توان با آسیب های موجود در دوران عقد مقابله کرد.

۸. مفاهیم و متغیرها:

عقد: عقد از نظر لغت به معنای گره بستن، زدن، محکم کردن عهد و پیمان و نیز به معنای پیمان و صیغه معامله می باشد و در اصطلاح هر امری است که در سایه آن رابطه بین دو گروه یا فرد ایجاد می کند.

در زبان ازدواج و زناشویی عقد به معنای ایجاد پیوند مشترک میان زن و شوهر که در سایه آن حقوق، تعهدات و مسئولیت های دوجانبه پدید می آید.

خطبه: در لغت نامه دهخدا به معنای خواستگاری زن است و در فرهنگ معین به سخنرانی معنا شده است. در اصطلاح آمده است که خطبه عقد جملاقی به زبان عربی است که هنگام عقد ازدواج برای مشروعیت دادن به آن گفته می شود.

نکاح: به معنای عقد زناشویی است و در اصطلاح بنابر شروط به معنای وطی است پس استعمال آن در عقد تزویج مجاز خواهد بود.

زوجیت: به معنای دوتا بودن، نر و ماده بودن می آید. در تعریف ازدواج آمده است که اصطلاح ازدواج عبارت است از فرآیند علاقمندی، کشش جسمی، جنسی، روانی و به دنبال آن فراهم سازی شرایط نظیر شرایط اقتصادی، اجتماعی، خانوادگی، شخصی دو جنس مخالف است، در جهت ایجاد یک زندگی مشترک توأم با تفاهم محبت پویایی که در رأس آن بیشترین تأثیرات را مذهب، اعتقاد و دین دو طرف دارد.

۹. روش تحقیق: تحقیق پیش رو با روش کتابخانه ای (فیش نویسی) و سایت های معتبر جمع آوری شده است.

۱۰- ساختار تحقیق:

بخش اول: کلیات تحقیق؛

فصل اول: مباحث مقدماتی

فصل دوم: مفهوم شناسی؛

بخش دوم: ازدواج در اسلام

فصل اول: جایگاه ازدواج در اسلام

گفتار اول: تعریف ازدواج و هدف آن

گفتار دوم: اهمیت ازدواج از منظر اسلام

گفتار سوم: فلسفه ازدواج

گفتار چهارم: فضیلت ازدواج

گفتار پنجم: اهداف ازدواج از دیدگاه اسلام

فصل دوم: معیارهای انتخاب همسر از دیدگاه اسلام

گفتار اول: همسانی جسمی و روحی

گفتار دوم: همسانی اعتقادی ، سیاسی

فصل سوم: بررسی عقد زوجیت

گفتار اول: انواع عقد و ازدواج

گفتار دوم: شرایط عقد و ازدواج

گفتار سوم: شرایط فسخ عقد

گفتار چهارم: وکیل عقد و ازدواج

گفتار پنجم: فسخ عقد

بخش سوم: آسیب های دوران نامزدی و عقد

فصل اول: مشکلات دوران نامزدی و عقد

گفتار اول: مشکلات فردی

گفتار دوم: مشکلات اجتماعی، خانوادگی

فصل دوم: تردیدها و نگرانی های دوران عقد

گفتار اول: تردیدهای دوران عقد

گفتار دوم: نگرانی های دوران عقد

فصل سوم: لغزشگاه دوران عقد

گفتار اول: لغزش های فردی

گفتار دوم: لغزش های خانوادگی

بخش چهارم: راه های سازگاری

فصل اول: تعریف سازگاری

فصل دوم: نکاتی برای سازگاری بیشتر

گفتار اول: در دوران عقد درباره چه چیزهایی صحبت کنیم؟

گفتار دوم: در دوران عقد درباره چه چیزهایی صحبت نکنیم؟

گفتار سوم: آفات گفتگو

گفتار چهارم: مشاوره ازدواج

گفتار پنجم: تلاش برای شناخت روحیات و حساسیت ها

۱۱- مشکلات و موانع تحقیق:

الحمدلله در طی گردآوری مطالب با مشکل و مانعی برخورد نکردم.

فصل دوم:

مفهوم شناسی

تعریف لغوی عقد:

(۱) عقد: (عُقُود) در اصل به معنای جمع کردن اطراف چیزی است و در اجسام سفت به کار می رود مانند «عَقْد حَبْل» یعنی طناب را محکم گره زدن. و «عَقْد بِنَاء» یعنی ساختمان را محکم کردن و استوار ساختن. سپس در معانی و مفاهیم نیز استعمال شده است، مانند بیع عقد و پیمان. مثلاً می گویند: «عاقِدة» یعنی با او عهد و پیمان بست. «والذین عَقَدَت اَیمانکم، اوفوا بالعقود» و عقیده از همین ریشه است زیرا با فکر و قلب انسان گره می خورد.^۱

(۲) عَقْدَه (ج عَقْد): اسم است برای هر نوع پیوند و علقه، خواه نکاح باشد یا عهد و پیمان سوگند و مانند آن «ولا تغرموا عقدَہ النکاح»، «النفاثات فی العَقْد»

---

^۱ . راغب، اصفهانی، ترجمه مفردات الفاظ قرآن، ترجمه مصطفی رحیمی نیا، تهران، انتشارات سبحان، سال ۱۳۸۵.

۳) (العقد) بافتن، بستن گره زدن، محکم کردن، منعقد شدن، عهد و پیمان. صیغه معامله.

طاق ساختمان. ج اعتقاد و عقود

۴) اعتقد الشی: چیزی سفت و محکم شد.^۱

تعریف اصطلاحی عقد:

عقد در اصطلاح رابطه ای است که میان دو فرد یا گروه ایجاد می شود و بر اساس آن تعهداتی برای هر یک از طرفین در مقابل دیگری ایجاد می گردد و خداوند در قرآن کریم با جمله یا ایها الذین آمنوا اوفوا بالعقود... ای کسانی که ایمان آوردید به پیمان ها و قراردادهای خود وفا کنید.^۲

عمل به پیمان های صحیح و انسانی را بر مومنان واجب کرده است. عقد ازدواج عبارت است از: ایجاد پیوند مشترک زن و شوهر که در سایه آن حقوق، تعهدات و مسئولیت های دو جانبه پدید می آید.

صیغه ازدواج یک نوع عقد است با همه مشخصات عقدهای دیگری که حتی در ضمن آن می توان شروطی را قرار داد و قانون نیز از آن حمایت می کند. کلمات که حکایت از منویات دارند، نقش اساسی در همه روابط فردی و اجتماعی ایفا می کنند. پذیرش زوجیت به واسطه

---

^۱ . . فواد، افراهم البستانی، فرهنگ جدید عربی (ترجمه منجد الطلاب)، مترجم: محمد بندر ریگی، ج ۲،

تهران، انتشارات حربه همکاری نشر سبحان، سال ۱۳۷۹

^۲ . سوره مائده (۵)/آیه ۱

عقد در حقیقت الزام طرفین به رعایت احکام و ضوابط شرعی و اعلام وفاداری به آن است و این کم چیزی نیست.^۱

خلاصه این که پیمان زناشویی، عقد و تعهدی برای تشکیل خانواده و التزام به عشق و وفاداری به آن می باشد. ازدواج از جمله کارهای بزرگی است که نیازمند تعهد و مسئولیت است و روشن است که عقلاً در کارهای بزرگ مثل انجام معاملات بزرگ عقد استفاده می کنند و به رضایت دو طرف معامله بسنده نمی کنند و صرف رضایت دو طرف را تامین کننده تعهد و مسئولیت مورد نیاز در این گونه امور مهم نمی دانند و معتقدند که تثبیت این تعهدات در قالب عقد، تحقیق می یابد.

همان طور که در قبل از خرید و قبل از وقوع معامله آثار خرید و فروش صورت نمی گیرد طرفین نیز تا از طریق ازدواج معتبر دائم یا موقت با یکدیگر پیوند برقرار نکنند نسبت به یکدیگر نامحرمند. خواندن صیغه ی عقد تنها مختص پیوند زناشویی نیست همان طور که گفته شد شامل هر گونه معامله است.

این مساله درباره پیوند زناشویی به لحاظ ویژگی های خاص خود تاکید و تشدید شده است، چون شرافت و حیثیت انسانی به مراتب ارزشمندتر است با مال قابل قیاس نیست.^۲

تعریف لغوی نکاح:

(۱) نکح: نکاح: در اصل به معنای عقد است. سپس به طور استعاره به جماع گفته شده است. و محال است که در جماع این واژه، اول بر جماع وضع شده باشد و سپس به عنوان

---

^۱ www.wikiporsesh.ir.

^۲ همان.

استعاره در عقد استعمال شود زیرا اسم هایی که در جماع به کار می روند به جهت قباحت ذکر، به صورت کنایه هستند. بنابراین ممکن نیست لفظی که نخست در موضوع قبیح «جماع» وضع شده در معنای غیر قبیح «عقد» استعمال شود. وانکحوا الایامی^۱ * فانکحوهن باذن اهلن^۲ *

(۲) نکح (نَکَحَ، نِکاحاً، و نَکَحاً) المراه: زن را برای خود عقد کرد، با او ازدواج کرد.

(۳) اَنکَحَهُ المراه: زن را به عقد او درآورد.

(۴) تَناکَحُوا: با یکدیگر ازدواج کردند.

تعریف اصطلاحی نکاح:

نکاح در لغت به معنی ضم (پیوستن) و در اصطلاح حقوقی می توان آن را چنین تعریف کرد: نکاح قراردادی است که به موجب آن زن و مرد در زندگی با یکدیگر شریک و متحد شده خانواده ای تشکیل می دهند. ممکن است گفته شود این تعریف جامع نیست، زیرا شامل نکاح منقطع «متعّه» که از اقسام نکاح است نمی گردد ولی می توان گفت در نکاح منقطع نیز تشکیل نوعی خانواده مورد نظر است، و شرکت در زندگی و اتحاد زن و مرد به نحوی تحقق می یابد، اگر چه خانواده ای که بدین سان تشکیل می شود به استحکام و ارزش خانواده ناشی از نکاح دائم نیست و تعاون و همبستگی خانوادگی در نکاح دائم به مراتب بیشتر است.

---

^۱ . سوره نور (۲۴)/آیه ۳۲

^۲ سوره نساء (۴)/آیه ۲۵

^۳ . راغب، اصفهانی، ترجمه مفردات الفاظ قرآن، ترجمه مصطفی رحیمی نیا، تهران، انتشارات سبّحان، سال ۱۳۸۵

^۴ . فواد، افراهم البستانی، فرهنگ جدید عربی، (ترجمه منجد الطلاب)، مترجم: محمد بندر ریگی، چ ۲، تهران،

انتشارات حرّیه همکاری نشر سبّحان، سال ۱۳۷۹، ص ۶۰۸

بعضی از استادان حقوق در تعریف نکاح گفته اند: نکاح عبارت از رابطه ی حقوقی است که به وسیله عقد بین زن و مرد حاصل می گردد و به آن ها حق می دهد که تمتع جنسی از یکدیگر ببرند. ایرادی که بر این تعریف می توان گرفت آن است که تمتع جنسی جز ماهیت نکاح نیست و بدون آن نیز نکاح می تواند تحقق پیدا کند، لذا نباید آن را در تعریف نکاح آورد. البته تمتع جنسی از مهم ترین اغراض نکاح است و شاید مهم ترین هدفی است که اشخاص را به عقد نکاح و ا می دارد. ولی اغراض دیگری مانند: توالد و تناسل و همکاری در زندگی نیز در نکاح وجود دارد. و در عین حال هیچ یک از این اغراض در ماهیت نکاح نیست. و بدون هریک از آن ها نیز تحقق نکاح ممکن است.

بعضی از حقوق دانان اسلامی نکاح را چنین تعریف کردند: نکاح عقدی است که به هر یک از زوجین حق استمتاع از دیگری را به وجه مشروع می دهد. اگر استمتاع را در این تعریف به معنی عام و شامل هرگونه بهره گیری بدانیم. تعریف مذکور به جا و قابل قبول خواهد بود. نکاح را ازدواج و زواج مهم می گویند.^۱

تعریف لغوی زوج:

۱) زوج «ج ازواج»: هر یک از نر و ماده حیوانات، نیز در مورد غیر حیوانات چنانچه جفت باشند «زوج» به کار می رود. مثلاً می گویند: یک زوج «جفت» کفش یا جوراب. و نیز به هر چیزی که با غیر خودش جمع می شود خواه مماثل باشد یا متضاد، زوج می گویند. «فجعل منه الزوجین الذکر و الانثی»^۲ و زوجک الخیر.^۱

---

^۱ . مریم، طالب زاده دزفولی، پایان نامه سطح ۲، موضوع: ازدواج موقت و ضرورت ترویج آن در جامعه، سال ۱۳۸۸

^۲ .سوره قیامت (۷۵)/آیه ۳۹

زوجه لغت غیر فصیح است که جمع آن زوجات است و جمع زوج «ازواج» است. و من کل شی خلت زوجین^۲ * اشاره به این معناست که تمام اشیاء و پدیده های هستی زوج هستند. زیرا آنها از سه حالت خارج نیستند. یا ضدی دارند که در این صورت همان ضد، زوج آنها محسوب می شود. و یا مثل و مانندی دارند که آن مثل، زوج برای آنها خواهد بود. و یا اینکه از جوهر و عرض ترکیب یافته اند که این ترکیب خود نوعی زوجیت است. و آیه «ازواجاً فی نبات شتی»^۳ یعنی انواعی از گیاهان مشابه. و آیه «و کتّم ازواجاً ثلاثه»^۴ مقصود سه گروهی است که با عنوان: اصحاب میمنه و اصحاب مشئمه سابقون در آیات بعد توضیح آن آمده است.^۵ آیه «و زوجناهم حواریون» یعنی آنها را با حورالعین قرین کردیم. در قرآن برخلاف آنچه که مشهور است سخن از ازدواج با حور العین نیست و گفته نشده (زوجناهم حوراً) بلکه آنچه مطرح است قرین و مصاحب بودن آن هاست.

(۲) الزوج: همسر، همنشین، همجنس یا جفت یک چیز

(۳) تزوج امرأة: با آن زن ازدواج کرد

(۴) الزوجة: زوجه همسر مرد

(۵) الزواج: ازدواج کردن^۶

^۱ . سوره بقره (۲)/آیه ۳۵

^۲ . سوره ذاریات (۵۱)/آیه ۴۹

^۳ . سوره طه (۲۰)/آیه ۵۳

^۴ . سوره واقعه (۵۶)/آیه ۷

^۵ . راغب، اصفهانی، ترجمه مفردات الفاظ قرآن، ترجمه مصطفی رحیمی نیا، تهران، انتشارات سبحان، سال ۱۳۸۵،

ص ۱۹۷

^۶ . فواد، افرام البستانی، فرهنگ جدید عربی، (ترجمه منجد الطلاب)، مترجم: محمد بندر ریگی، چ ۲، تهران،

انتشارات حربه همکاری نشر سبحان، ۱۳۷۹، ص ۲۲۶

تعریف زوجیت در اصطلاح

(۱) پیوند برآمده از عقد نکاح که بین زن و شوهر ایجاد می شود می گویند.

زوجیت عبارت است از علقه و رابطه همسری میان زن و شوهر که بر آیند عقد نکاح اعم از دائم و موقت است.

(۲) خداوند در سوره الزاریات آیه ۴۹ فرمود: «وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ» و از هر چیزی دو زوج آفریدیم، امید که شما عبرت گیرید.

علامه طباطبایی در تفسیر این آیه فرموده اند کلمه «زوجین» به معنای هر چیزی است که مقابل هم باشند، یکی فاعل و موثر باشد و دیگری متصل و متأثر. از آنکه فاعل است عملی سر زند، و بر آنکه متصل است واقع شود، مانند زن و شوهر.

بعضی ها گفته اند: این کلمه به معنای مطلق هر دو چیز متقابل است، مانند زن و شوهر، از زمین و آسمان شب و روز، خشکی و دریا، جن و انس. و بعضی گفته اند: اصلاً این کلمه به معنای زن و شوهر است نه به معنای دو چیز متقابل. اما در قرآن کریم، بدون هیچ شکی این واژه به نحو عام به کار رفته و شامل هر دو امر متقابل از حیث فاعل و قابل بودن می شود.

لذا خداوند متعال این واژه را در امور غیر انسان و غیر حیوان نیز به کار برده و فرموده است. «وَالْأَرْضُ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ» و زمین را گسترديم و در آن کوههای استوار افکندیم و در آن از هر نوع زوج خرم رویاندیم.^۱

---

^۱. سوره ق (۵۰)/آیه ۷

پس طبق آنچه گفته شد، تمام امور عالم ماده به صورت زوج می باشند. البته زوج به معنی مقابل داشتن، یا به تعبیری زوج به این معنی که هر موجودی یا فاعل و مؤثر است یا قابل و متأثر و این دو عقلاً با هم می باشند و محال است یکی بدون دیگری موجود شود. زیرا وجود یکی از آنها مستلزم وجود دیگری نیز خواهد بود. مانند بالا و پایین، چپ و راست... که اگر یک طرف این دو زوج موجود شوند طرف دیگر محال است موجود نشود.

زن به معنی همسر و مرد به معنی شوهر است و این دو چیزی که حقیقتاً زوج می باشند. لذا محال است که کسی شوهر باشد ولی همسر نداشته باشد. باتوجه به این بیان عرض می شود که یک زن و مرد یا نر و ماده حقیقتاً زوج یکدیگر محسوب نمی شوند حتی بعد از ازدواج نیز از جهت زن و مرد بودن، زوج یکدیگر نمی شوند بلکه عنوان شوهری و همسری است که زوجیت حقیقی دارند و زن و مرد به عرض شوهری و همسری «زوجین» خوانده می شوند.^۱

۳) زوج و زوجیت از مفاهیم مهم قرآنی اند که فهم دقیق و صحیح آن ها در جهان بینی و نوع نگرش انسان به هستی و درک جایگاه خویش، بسیار مؤثر است. شناخت عوامل تأثیر گذار در نظام آفرینش، درک فلسفه ازدواج، داشتن دیدگاهی جنسیتی یا غیر جنسیتی درباره آغاز خلقت «آدم و زوجه» میزان ضرورت وجود عنصر جنسیت در سرای بهشتیان و دوزخیان به چگونگی این مفهوم بستگی تام دارد.

واژه «زوج» به معنای جفت در مقابل طاق و تک، در وضع اولیه اش، به معنای قرین همراه و همنشین است. در تعریف لغوی به دو موجودی که کنار یکدیگر و بر اساس برنامه ای معین هدفی مخصوص داشته باشند، زوج گفته می شود، به این معنا «زوجیت» نوعی رابطه میان دو

---

^۱ . پایگاه اطلاع رسانی مسجد حضرت علی اصغر (علیه السلام)

چیز است، به گونه ای که وجود دیگری موجب اختلال در کار اصلی مورد انتظار است. بررسی کاربرد «زوج» در قرآن، حاکی از این است که این واژه ها تنها با وجود قرینه لفظی می تواند بر جنسیت مذکر یا مؤنث دلالت کند.^۱

۴) زوجیت به معنای دوتا بودن، نر و ماده بودن می آید و قرآن کریم در آیات متعدد به زوجیت گیاهان بلکه هم اشیاء اشاراتی کرده است. این آیات عبارتند از:

«و من کل شی خلقنا الزوجین لعلمکم تذکرون»^۲ و از هر چیزی دو گونه «یعنی نر و ماده» آفریدیم، امید که شما عبرت بگیرید.

«و هو الذی خلقکم من نفس واحد و جعل منها زوجها لیسکن الیها»^۳ اوست آن کسی که شما را از نفس واحدی آفرید و جفت وی را آن پدید آورد تا بدان آرام گیرد.

تعریف خطبه در لغت:

۱- خطب و مخاطبه و تخاطب: گفتگو کردن، سخن گفتن: «إذا خاطبهم الجاهلون قالوا سلاماً» و لا تخاطبونی فی الذین ظلموا^۴

۲- خطبه: خواستگاری کردن. در اصل به معنای حالت انسان به هنگام خواستگاری است. مثل «جلسه» و «قعه» که به معنای حالت نشستن است.. «اولا جناح علیکم فیما عرضتم به من خطبه النساء»^۵

---

^۱ tgh.alzahra.ac.ir.

^۲ .سوره ق(۵۰)/آیه ۷

^۳ .سوره طه(۲۰)/آیه ۵۳

^۴ .فرقان(۲۵)/آیه ۶۳

^۵ .مومنون(۳۲)/آیه ۲۷

^۶ .حجر(۱۵)/آیه ۵۷

۳- خطب: امر عظیمی که درباره آن بسیار گفتگو شود. « فیما خطبکم ایها المرسلون »^۱

۴- الخطب: خواستگار، نامزد، ج اخطاب.

۵- الخطبه: خطبه خواندن، خواستگاری، نامزدی.

۶- الخطبه: خطابه، سخن، خطبه خواندن.

۷- خطب، خطباً و خطیبی « الفتاه » از دختر خواستگاری کرد.^۲

تعریف خطبه در اصطلاح

از نظر اسلام ازدواج یک پیمان مقدس برای تشکیل خانواده و بالطبع اجتماع است برقراری این پیمان مقدس تنها براساس مقرارت، قوانین و شرایط خاصی که خداوند متعال معنی کرده است امکان پذیر است. از جمله ی این شرایط، انشاء خطبه عقد الفاظ خاص است. اگر عقد منقطع باشد کافی است با تعیین مهر و مدت به وکالت از زن بگوید: «انکحت موکلتی نفسی فی المدء معلومه علی صداق المعلوم» البته در هر دو عقد باید با قصد انشاء عقد موقت باشد وقصد قبول آن. و اگر عقد دائم باشد کافی است به وکالت از زن بگوئید: «انکحت موکلتی نفسی علی الصداق المعلوم» البته در هر دو مورد بعد از گفتن موکلتی اسم خانم را ذکر کنید.^۳

در اهمیت الفاظ خطبه عقد باید گفت: بعد از آنکه خداوند متعال انشاء خطبه عقد با الفاظ خاص «ایجاب و قبول» را یکی از شرایط ازدواج قرار داده است در حقیقت با این کار کلمات

^۱ راغب، اصفهانی، ترجمه مفردات الفاظ قرآن، مترجم مصطفی رحیمی نیا، تهران، انتشارات سبحان، ۱۳۸۵، ص ۱۴۴

^۲ فواد، افرا، بستانی، فرهنگ جدید عربی فارسی (منجد الطلاب) مترجم محمد بندر ریگی، چاپ دوم، تهران، انتشارات

حریه همکاری نشر سبحان، ۱۳۷۹، ص ۱۳۵

^۳ پایگاه شیعه مدیا www.islamquest.net

را از حالت الفاظ خشک و بی روح خارج ساخته و اعتبار و ارزشی که به آنها بخشیده و آنها را به اسباب مقدسی برای ایجاد زوجیت بین زن و مرد نامحرم تبدیل کرده است.

پس انشاء خطبه عقد ایجاد قسمه از اقسام اسباب عقد نکاح است. رضایت قلبی دو طرف، بدون صیغه یا ازدواج عملی بدون صیغه کافی نیست.

خواندن خطبه عقد قبل از عقد ازدواج مستحب است هر چند زوجین معنای خطبه را ندانند. در خطبه عقد کیفیت خاصی شرط نیست اما بهتر است پس از حمد و ستایش خداوند متعال شهادتین و درود بر پیامبر و خاندان پاک آن حضرت، به تقوا و توصیه و برای زوجین دعا شود و افضل در خطبه عقد، خواندن خطبه های ماثور از ائمه (علیهم السلام) است.^۱

بخش دوم

از دواج در اسلام

فصل اول

جایگاه ازدواج در اسلام

مقدمه

بدون شک دختر و پسر در زمینه خاصی نیازمند به ازدواج می باشند که این یک نیاز طبیعی و غریزی است. ازدواج رابطه حقوقی و عاطفی است که بوسیله عقد بین زن و مرد حاصل می شود و به آنها حق می دهد با یکدیگر زندگی کنند و مظهر بارز این رابطه حق تمتع جنسی است. خداوند انسان را به گونه ای قرار داده که بدون همسر ناقص است. هر چه از نظر دین و اخلاق بالا رود تا همسر اختیار نکند به کمال مطلوب نمی رسد.

گفتار اول: تعریف ازدواج و هدف آن

ازدواج، پیوند زناشویی است که بین زن و مرد بسته می شود. حقوقدانان در تعریف نکاح آورده اند نکاح عقدی است که به موجب آن زن و مردی که به موجب آن زن و مردی به منظور تشکیل خانواده و شرکت در زندگی باهم متحد می شوند.

نکاح به رابطه ای که بین زن و مرد برای تشکیل خانواده برقرار می شود می گویند.

نکاح رابطه ای است حقوقی و عاطفی که به وسیله عقد بین زن و مرد حاصل می شود و به آنها حق می دهد که با یکدیگر زندگی کنند و مظهر بارز این رابطه حق تمتع جنسی است. لازم به ذکر است که ازدواج از منظر علم حقوق قراردادی عقد است، یعنی وابسته به رضایت و اراده طرفین است اما برخلاف اکثر قراردادها، نکاح قرارداد غیر مالی است یعنی هدف مستقیم آن به دست آوردن مال یا تأمین مالی زن یا شوهر نیست. مهریه یا نفقه یا ارث از آثار ازدواج است و ذات و ماهیت عقد نکاح نمی باشد.^۱

هدف از ازدواج، تشکیل خانواده است و روابط زوجیت مبتنی بر مودت و رحمت می باشد. چنانکه خداوند در آیه شریفه اشاره می فرماید: "وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا مَوَدَّةً وَرَحْمَةً"^۲ و از آیات خداوند این است که برای شما از جنس خودتان همسرانی آفرید تا به وسیله آن سکینه و آرامش یابید و بین شما مودت و رحمت قرار داد.^۳ هدف از ازدواج که از آیات الهی متوجه شدیم رسیدن به آرامش روحی می باشد. بین مودت و رحمت تفاوت وجود دارد مودت عبارت است از: ابراز مهربانی و اظهار محبت است و رحمت به معنای گذشت از خطاها، یعنی حقی داشته ای و سهواً غفلت یا در اثر ناتوانی فوت شده است و از این حق گذشت می نمایی.

تعبیر قرآنی از "میثاق غلیظ" یا "پیمان استوار" در آیه شریفه: "وَأَخَذَ مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا"^۴ ازدواج و پیمان زناشویی نیز حکایت از اهمیت تاثیر ازدواج در بقای جامعه و روابط انسانی

---

^۱ . فاطمه، براغی، اخلاق و حقوق خانواده، ج ۳، اصفهان، انتشارات حدیث عشق، سال ۱۳۹۰، ص ۷

^۲ . سوره روم (۳۰) / آیه ۲۱

^۳ . فاطمه، براغی، اخلاق و حقوق خانواده، ج ۳، اصفهان، انتشارات حدیث عشق، سال ۱۳۹۰، ص ۷

^۴ . سوره نساء / آیه ۲۱

وكمال ورشد بشری دارد. ازدواج تأمین کننده نیاز های انسان به عشق ورزیدن و مهربانی است. امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: " إِنْ الْمَرْءُ يَحْتَاجُ فِي مَنْزِلِهِ وَعِيَالِهِ إِلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ يَتَكَلَّفُهَا وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِي طَبْعِهِ ذَلِكَ: عَاشِرُهُ جَمِيلَةٌ..."^۱

انسان در خلال بر آوردن نیاز های منزل و خانواده اش به سه چیز نیازمند است؛ حتی اگر آن سه چیز با طبعش سازگار نباشد که یکی از آنها معاشرت نیکو می باشد.

سفارش به رعایت حقوق زنان در خانواده منطقی است برگرفته از آیات و روایات متعدد مانند تأکید قرآن بر معاشرت نیکوی با زنان "عاشروهن بالمعروف"^۲ یا نگهداری زنان به نیکی "فامسکوهن بالمعروف"^۳ در عین حال سفارش به همراهی زن با شوهر و عشق ورزیدن زن به همسر خود و توصیه به رعایت حقوق مادی و معنوی مردان به زنان در اسلام بسیار موجود دارد. پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله وسلم) می فرمایند: « جِهَادُ الْمَرْأَةِ حُسْنُ التَّبَعُلِ » جهاد زن را در خوب شوهر داری اذکر کرده اند.^۴ که بدین وسیله زن اجر و ثواب مجاهدین در راه خدا را خواهد داشت.

تنها راه برای ایجاد یک بنیان طبیعی و مشروع برای خانواده ازدواج است. در ایران نیز این امر معقول و معروف یک تکلیف قانونی و شرعی محسوب می شود، نکاح به عنوان یک تأسیس حقوقی دارای مراحل است که خواستگاری اولین مقدمه بر این پیمان مهم به شمار می رود.

^۱ .محمدباقر، مجلسی، بحارالانوار، ج ۱۰۳، بیروت، دار احیاء التراث العربی، ۱۳۸۹، ص ۲۲۰

^۲ .سوره نساء(۴)/آیه ۱۹

^۳ .سوره طلاق(۶۵)/آیه ۲

^۴ .شیخ صدوق، من لا یحضره الفقیه، ج ۳، حدیث ۴۵۲۰، ص ۵۲۸

نکاح بنیان طبیعی و مشروع خانواده است و زن و مردی که خود را آماده پذیرفتن مسئولیت می بینند، کسانی که خود را شایسته پدر و مادر شدن می دانند و آنان که عشق خود را به هم جاودانه می پندارند، به امضای این پیمان تن می دهند. از این رو، نکاح، نخستین گام در راه انجام زدن به خودخواهی ها و پذیرفتن بار مسئولیت اجتماعی است و به مفهوم آغاز اجتماعی شدن انسان و نشانه احترام به نظامهای عرفی و اخلاقی می باشد. نکاح به عنوان یک تأسیس حقوقی، قانونی دارای مراحل است که خواستگاری اولین مقدمه بر این پیمان مهم است. بسیاری از عقود به لحاظ موضوع و ویژگی های آن بر مقدماتی استوار می باشند که در آن طرفین خواسته ها و اغراض خویش را بیان می دارند و برای ایجاد تفاهم و توافق به گفت و گو می پردازند.

خواستگاری، رسمی دیرینه و مقدمه ای است پر اهمیت برپیمان زناشویی که به لحاظ بر خورداری از مسائل و پاره ای احکام مهم نیازمند بررسی و تبیین احکام پاسخ به پرسش هایی می باشد که بعضاً در عرف کمتر مورد توجه قرار می گیرد. با این حال اطلاع از رویه حقوقی ازدواج می تواند از بروز بسیاری از اختلافات در آینده جلوگیری خواهد کرد. در این نوشتار تنها به مسائل حقوقی ازدواج در مرحله مهم خواستگاری پرداخته ایم.

برخی از سوالاتی که در این مقطع مطرح می شود به این شرح است که مفهوم دقیق و طبیعت حقوقی خواستگاری چیست؟ آیا اقدام زن به خواستگاری از مرد هم پذیرفتنی است؟ قلمرو و شرایط ارتباط و برخورد دختر و پسر در جریان خواستگاری چیست؟ رابطه زن و مرد در این مجال چگونه است؟ و خواستگاری با چه محدودیت و موانع شرعی یا قانونی روبه رو است؟

همه ما در ضمیر خود درک روشنی از خواستگاری داریم. خواستگاری همان فرآیند پیشنهاد ازدواج به دیگری در شرایطی است که مانعی برای ازدواج با او وجود ندارد.

در تعریف خواستگاری می توان گفت؛ خواستگاری عبارتند از: پیشنهاد زناشویی از طرف مرد نسبت به زنی که می تواند با او ازدواج نماید. هر مردی که بتواند ازدواج کند، می تواند از زنی که مانع قانونی براین مرد ندارد، خواستگاری کند. در اصطلاح فقه، به خواستگاری "خطبه" می گویند. بنابراین خواستگاری "بیان رسمی تقاضای ازدواج" است و عموماً به لحاظ عرفی، با مراجعه خانواده و آشنایان پسر به خانواده دختر و طرح موضوع فوق محقق می شود.

"فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ" ^۱ یعنی "با زنان طیب ازدواج کنید." ماده ۱۰۳۴ قانون مدنی نیز ممکن است این شبهه را تأیید کند چرا که به طور ضمنی لزوم شروع خواستگاری از ناحیه مرد و قبول آن از سوی زن را می رساند.

اما سوال دیگر این است که خواستگاری از چه شخصی مجاز است و چه زمانی خواستگاری ممنوع است؟ ماده ۱۰۳۴ قانون مدنی پاسخ ما را تا حدود زیادی می دهد: "هر زنی را که خالی از موانع نکاح باشد، می توان خواستگاری کرد." بادقت در این ماده قانونی به این نکته پی می بریم که در بعضی از موارد برای خواستگاری از زنان موانع و محدودیت هایی وجود دارد. بنابراین خواستگاری زمانی صحیح است که:

"در صورتی که ازدواج با زنی حرام باشد، خواستگاری از او نیز حرام و ممنوع است." خواه حرمت دائمی باشد مانند حرمت ازدواج با عمه و خاله یا حرمت موقت مانند ازدواج با خواهر

---

^۱.سوره نساء(۴)/ آیه ۳

زن پیش از آنکه نکاح خواهر قبلی منحل شده باشد همچنین است خواستگاری از همسر دیگری ممنوع است.

اولاً، ازدواج با آن زن حرام نباشد. قطعاً کسی که ازدواج با او صحیح نیست را نمی توان خواستگاری کرد. این ممنوعیت دایره ای بزرگتر از محارم سببی و نسبی و رضاعی دارد. بنا براین قاعده این است: " در صورتی که ازدواج با زنی حرام باشد، خواستگاری اونیز ممنوع است. " خواه حرمت دائمی باشد مانند عمه و خاله یا حرمت موقت باشد مانند حرمت ازدواج با خواهر زن پیش از آنکه نکاح خواهر قبلی منحل شده باشد همچنین است خواستگاری از همسر دیگری ممنوع است. زنی که در دوره " عده رجعی " به سر می برد نیز مانند زن شوهر دار است و به تصریح یا کنایه (به طور ضمنی) نمی توان از او خواستگاری کرد زیرا این نوع خواستگاری تجاوز به حق طلاق دهنده است و امکان رجوع را از وی سلب می کند.

ثانیاً، کسی که خواستگاری می شود موضوع خواستگاری دیگری نباشد. همچنین خواستگاری از زنی که دیگری از او خواستگاری کرده است حرام است اما به نظر نمی رسد که اگر منتهی به وصلت شود عملی غیر قانونی رخ داده باشد.

گفتار دوم: اهمیت ازدواج از منظر اسلام

در روایات آمده است که ازدواج سبب حفظ نیمی از دین است، خواب افراد متأهل از روزه داران غیر متأهل بهتر است. برخلاف کسانی که ازدواج را عامل فقر می پندارند رسول خدا

فرمودند: " ازدواج روزی را بیشتر می کند. " همچنین فرمودند: " کسی که از ترس تنگدستی

ازدواج را ترک کند از ما نیست و به خدا سوء ظن برده است."^۱

قرآن نسبت به تشکیل خانواده و اقدام برای ازدواج دستور اکید داده است و سفارش کرده که

از فقر نترسید اگر تنگدست باشید، خداوند از فضل و کرم خود، شمارا بی نیاز خواهد کرد.^۲

همچنین در روایات نیز آمده است، امام علی بن موسی الرضا (علیه السلام) می فرماید:

جبریل نزد پیامبر آمد و گفت: ای محمد ! پروردگارت سلام می رساند و می فرماید:

دوشیزگان همچون میوه روی درخت هستند. میوه چون برسد برای آن دارویی چون جز چیدن

نباشد و گرنه آفتاب آن را فاسد و باد آن را خراب می کند. دوشیزگان نیز هرگاه به مرحله رشد

زنان برسند، آنان را دارویی جز شوهر دادن نباشد و گرنه از گمراهی و فساد ایمن نخواهند بود

. پس رسول خدا بر منبر رفت و مردم را جمع کرد و فرمان خدا را به آگاهی آنان رساند.^۳

گفتار سوم: فلسفه ازدواج

بدون شک تمام پسران و دختران، درسین خاصی نیازمند به ازدواج می باشند، این نیاز یک

نیاز طبیعی و غریزی است که از درون انسان بدون تلقین و تعلیم سرچشمه می گیرد، محصول

---

^۱ . میزان الحکمه

^۲ .سوره نور(۲۴)/ آیه ۳۲

^۳ . محمد، کلینی، فروع کافی، به اهتمام محمد حسین درایتی، ج ۱۰، قم، انتشارات دار الحدیث، ۱۳۸۷، حدیث ۹۴۹۵، ص

و ره آورد ازدواج علاوه بر ارضاء نیاز جنسی تعهد و تکامل و رشد شخصیت انسان ها و رساندن ایشان به آرامش و بهداشت روانی است.

متعهد شدن در برابر همسر و خانواده برای انسان، بزرگواری و احساس مسئولیت اجتماعی به وجود می آورد. بعد از ازدواج شخصیت انسان تبدیل به یک شخصیت اجتماعی می شود و خود را شدیداً مسئول حفظ همسر و آبروی خانواده و تأمین وسایل زندگی و راحتی و آسایش روحی و روانی فرزندان می داند و به همین دلیل، تمام توانایی ها، هوش، ابتکار، استعداد و علم خود را به کار می گیرد تا آنها را راضی و خرسند نماید.

از نظر اخلاقی ازدواج و تشکیل خانواده یعنی علاقمند شدن و توجه کردن به سرنوشت دیگران و اولین مرحله ی خروج از خود طبیعی فردی و توسعه یافتن شخصیت اجتماعی انسان است. با توجه به مطالب مذکور بطور خلاصه می توان فلسفه ازدواج را به شرح زیر فهرست کرد:

۱- ازدواج و داشتن همسر، نشانه حکمت خداوند و مایه آرامش انسان است. این آرامش علاوه بر آرامش روانی موجب ثبات فکری، احساس ارزشمندی، احساس شخصیت و وقار می باشد^۱.

۲- ازدواج موجب پذیرش اعمال شرعی انسان می شود، بطوری که ارزش آنها چند ده برابر می گردد. برای مثال به این حدیث امام صادق (علیه السلام) توجه فرمایید: " رَكَعَتَانِ يُصَلِّيَهُمَا

---

^۱. خسرو، امیرحسینی، خانواده خوشبخت-فرزند موفق، تهران، انتشارات عارف کامل، سال ۱۳۸۲، ص ۱۸۵

الْمُتَزَوِّجِ، أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ رَكْعَةً يُصَلُّهُمَا الْعَزَبُ"^۱ دو رکعت نماز که انسان متأهل می خواند

افضل و بالا تر است از هفتاد رکعت نماز که انسان مجرد و عزب می خواند.

۳- ازدواج واجب بقاء نسل و موجب گسترش رحمت، وارزشمندی انسان می شود و بدین وسیله

قسمتی از احکام دین در جامعه جاری می گردد.

۴- ازدواج موجب جلوگیری از گسترش فساد در جامعه شده و سلامت عمومی و اخلاق

اجتماعی را تأمین می کند.

۵- ازدواج انسان را از تنهایی می رها کند. هر انسان از تنها بودن، همدل نداشتن رنج می برد. همه

انسان ها نیاز به تعلق دارند و دلشان می خواهد که دوست داشته باشند و دوست داشته بشوند.

ازدواج این نیاز انسان را برطرف می سازد و در نتیجه سلامت روحی و روانی و جسمانی را به

انسان ها هدیه می کند. بوسیله ازدواج انسان از پریشانی و فشار های روحی و عصبی خلاصی

پیدا می کند و به شادابی و نشاط که لازمه رشد همه جانبه انسان است رهنمون می گردد.^۲

گفتار چهارم: فضیلت ازدواج

خداوند انسان را به گونه ای آفریده، که بدون همسر ناقص است. انسان هرچه از نظر علم

و دین و فضایل و اخلاق بالا برود، تا همسر اختیار نکند به کمال مطلوب نمی رسد. جنس مذکر

و مونث ذاتاً به یکدیگر نیازمندند. هم از نظر روحی و هم از نظر جسمی. هر کدام به تنهایی

---

^۱. محمد بن حسن، حر عاملی، وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۶

^۲. خسرو، امیر حسینی، خانواده خوشبخت-فرزند موفق، تهران، انتشارات عارف کامل، سال ۱۳۸۲

ناقصند و هنگامی که در کنار یکدیگر قرار گرفتند همدیگر را کامل می کنند قرآن کریم در این

باره می فرماید: " هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ"^۱

زنان لباس شما مردانند و شما مردان لباس زنان هستید. از این آیه استنباط می شود همان گونه که لباس باعث می شود تا انسان پوشیده باشد، عیب و نقص بدنش معلوم نباشد، از گرما و سرما محفوظ باشد و در جامعه با سربلندی و آبرو زندگی کند. همین زن و شوهر نسبت به یکدیگر دارند. همانگونه که لباس زینت انسان است و انسان را زیباتر و جذاب تر نشان می دهد، همسران هم برای یکدیگر زینت هستند. شاید هم به همین دلیل است که پیامبر (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرماید: " مَا بُنِيَ بِنَاءٌ فِي الْإِسْلَامِ، أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ مِنَ التَّزْوِيجِ " هیچ بنایی در اسلام، به اندازه ی ازدواج، ارزشمند و محبوب تر در پیشگاه خداوند متعال نمی باشد. همسر شایسته یکی از نعمت های بزرگ الهی به شمار می رود، همسر شایسته برای انسان آرامش روانی، وقار و تشخیص بوجود می آورد و او را از ارتکاب به بسیاری از اعمال ناسایست باز می دارد. در این باره نیز حدیثی از پیامبر (صلی الله علیه و آله وسلم) هست که می فرماید: " مَا اسْتَفَاءَ امْرَأٌ مُسْلِمٌ فَائِدَةً بَعْدَ الْإِسْلَامِ أَفْضَلُ مِنْ زَوْجَةٍ مُسْلِمَةٍ أَوْ صَالِحَةٍ... " انسان مسلمان بعد از نعمت اسلام هیچ فایده ای از نعمت های الهی نبوده است که بهتر از همسر مسلمان و شایسته باشد...^۲

---

^۱. سوره بقره (۲) / آیه ۱۸۷

^۲. محمد بن حسن، حر عاملی، وسائل الشیعه، ج ۷، چاپ اول، قم، انتشارات ذوالقربی، بی تا، ص ۲۳۲

^۳. محمد بن حسن، حر عاملی، وسائل الشیعه؛ ج ۷، تحقیق: محمد بن صالح الاندیمشکی، انتشارات ذوالقربی، ص ۲۴۵

^۴. خسروامیر حسینی، خانواده خوشبخت - فرزند موفق، تهران، انتشارات عارف کامل، سال ۱۳۸۲، ص ۱۸۴

گفتار پنجم: اهداف ازدواج از دیدگاه اسلام

ازدواج و تشکیل خانواده در همه ی مراحل تاریخ، آثار گسترده ای بر ابعاد مختلف زندگی بشر داشته است و نمی توان آنها را به زمینه ای، محدود ساخت. در ذیل بخشی از آثار روان شناختی ازدواج بر زندگی افراد را مورد بررسی قرار می دهیم.

۱-۵- ارضای نیاز های جنسی:

اندام های تناسلی و احساس جنسی، بخش های مهمی از وجود انسان هستند که تصدیق صریح و درک احساس و جنبه جنسی خود و جنس مخالف است. عدم توجه به این نکته، ممکن است افراد را دچار ناراحتی های جدی کند.

تعالیم اسلام طبق طبیعت انسان است و به همه ی نیاز های جسمانی و روانی انسانها توجه دارد. در این میان بر نیاز جنسی تاکید و در بسیاری از آیات قرآن نکته هایی در باره آن بیان شده است. در قرآن دوستی روابط جنسی و زینت آن برای زندگی تصریح شده است. خداوند در سوره آل عمران آیه ۱۴ می فرماید: " زین للناس حب الشهوات من النساء " که دلالت بر مثبت بودن روابط جنسی در محدوده شرع دارد.

و حتی دوستی زنان در روابط جنسی در میان انبیاء مورد تاکید قرار گرفته است، به گونه ای که پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم) می فرمایند: " حب الی الدنيا ثلاث: الطیب والنساء وقرء عینی فی الصلوء " ۱

---

^۱ محمدباقر، مجلسی، بحار الانوار، ج ۷۳، همان، ص ۶۴۹

۲-۵- آرامش روانی:

از هدف های مهم ازدواج، تحصیل آرامش روانی و سکون قلبی زن و شوهر در سایه برقراری روابط عاطفی و اجتماعی بسیار نزدیک آن ها باهم است قرآن کریم در آیات متعددی به این واقعیت اشاره می کند.

از نشانه های خداوند، این است که از انواع خودتان، همسرانی برای شما آفرید تا درکنار آنان آرامش یابید و میاتتان دوستی و رحمت نهاد.^۱

سکونت و آرامش در مقابل تحرک و اضطراب است. زن و مرد در همه ی مراحل زندگی، به ویژه در جوانی دچار احساسات و کشش های متعارض و در عین حال قوی هستند. این موضوع آنان را دچار نارآرامی می کند خداوند، بخش این نا آرامی ها را روابط ویژه ی زن و مرد اعلام می کند که در سایه ی ازدواج تحقق می یابد.

۳-۵- رشد و تکامل شخصیت:

از آثار مهم ازدواج، رشد شخصیت و کمال معنوی زن و شوهر است. در بعد معنوی کافی است بدانیم که کلمات اولیای دین (علیهم السلام) تصریح شده است که فرد با ازدواج نیمی از دین، اخلاق و عفت خود را بهتر حفظ خواهد کرد. خداوند در قرآن می فرماید: "هُنَّ لِبَاسٍ لَكُمْ وَ أَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ" (انان) زنان) برای شما لباس هستند و شما برای آنان لباس هستید.^۲

---

^۱.سوره روم(۳۰)/آیه ۲۱

^۲.سوره بقره(۲)/آیه ۱۸۷

تعبیر لباس بودن زن وشوهر از پیروی مفاصد اخلاقی وآلودگی های جنسی توسط یکدیگر اشاره دارد. همین مسئله نه تنها درجه معنوی فرد را بالایی برد بلکه به نوعی شخصیت او را رشد می دهد.

۴-۵- تربیت فرزند:

استمرار نسل انسانی و پرورش افراد برای آینده ی جوامع از اهداف مهم ازدواج است. دین اسلام بر این هدف تاکید دارد به حدی که به افراد توصیه می کند که در گزینش همسر به فرزند آوری او توجه داشته باشید. پیامبر (صل الله علیه وآله وسلم) نیز در این تشویق افراد به ازدواج به تولید نسل تاکید می کند وآن را موجب افتخار خود می داند.

با توجه به این نکته ونکاتی که ذکر شد.اهمیت خانواده در ابعاد مختلف زندگی فردی واجتماعی انسان روشن می شود. اصل ازدواج در درجه اول بیشتر تاثیر را بر مهار رفتار های جنسی در هر جامعه دارد. بدیهی است که اگر این رفتار در چار چوب خاصی محدود نشود افراد جامعه به انحطاط اخلاقی کشیده خواهند شد وهمه ی روابط نسانی تحت الشعاع این امر قرار خواهد گرفت.^۱

نتیجه:

ازدواج و داشتن همسر نشانه های حکمت خداوند است و مایه آرامش انسان می شود. این آرامش علاوه بر آرامش روانی، موجب ثبات فکری، شخصیت و وقار و جلوگیری از گسترش فساد در جامعه شده و سلامت عمومی و اخلاق اجتماعی را تأمین می کند.

---

^۱. محمد رضا، سالاری فر، نظام خانواده در اسلام (ویرایش) جدید، ج ۴، قم، انتشارات مرکز نشر هاجر مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران، بهار ۱۳۸۹، از صفحه ۴۱ تا ۴۸

فصل دوم

معیارهای انتخاب همسر از دیدگاه اسلام

مقدمه

یقیناً شناخت دختر و پسر از یکدیگر، آشنایی کامل از خصوصیات رفتاری، روحی، عاطفی، اخلاقی، اجتماعی و فرهنگی می تواند سهم بسزایی در انتخاب درست و شایسته و خوشبختی در زندگی مشترک دارد.

گفتار اول: همسانی جسمی - روحی

دختر و پسر قبل از گزینش همسر باید تناسب و همسانی را برای زندگی مشترک بررسی نموده و به نتیجه مثبت برسند این تناسب در ابعاد مختلف رعایت شود.

(۱) همسانی جسمی، جنسی، سنی

(۲) همسانی روحی و روانی

(۳) همسانی در زیبایی

بدیهی است که هر فردی مایل است همسر او کاملترین انسان ها برای تشکیل زندگی مشترک است. بنابراین اولویت بندی ویژگی ها ضرورت دارد و فرد موظف است تا حد امکان تحقیق نماید و تا حدی که به وسواس نیانجامد نسبت به وجود شرایط در همسر آینده خود حساسیت به خرج دهد.^۱

---

^۱ . محمود ، اکبری، زندگی شیرین، ج ۵، قم، انتشارات ادب، سال ۱۳۸۳

۱-۱- همسانی جسمی، جنسی، سنی

تناسب میان زن و مرد، آن دو را از نظر نیازها و علاقه‌ها به هم نزدیک می‌کند و طبیعتاً در چنین شرایطی توقعات و انتظاراتشان از یکدیگر نیز واقع بینانه‌تر خواهد بود. زندگی زناشویی به خصوص تمایلات جنسی مشابه بیشتر در زن و مردی که از لحاظ سنی با یکدیگر تناسب داشته باشند وجود خواهد داشت و زن و مرد بهتر می‌توانند به نیازهای طبیعی یکدیگر پاسخ دهند.

دختر و پسر باید از نظر سن تناسب داشته باشند و چنانچه پسر سه الی چهار سال بزرگتر باشد مشکلی پیش نمی‌آید چرا که بلوغ فکری و جنسی دختران چند سال زودتر اتفاق می‌افتد.

یکی از دلایلی که بر تناسب سن تأکید می‌شود این است که این تناسب باعث می‌شود زوجین مشکلات کمتری با هم داشته باشند. توازن و تناسب جسمی و جنسی در زندگی همسران، نقش بسیار مهمی دارد. مسائل جنسی، یکی از ارکان اصلی و بنیادین در زندگی زناشویی است. زن و شوهر اگر از هم رضایت جنسی داشته باشند تأثیر عمیقی در موفقیت زندگی زناشویی دارد.^۱

۱-۲- همسانی روحی و روانی

یکی از موارد همسانی میان دختر و پسر هماهنگی روحی و روانی است و یا به عبارت دقیق‌تر همگونی شخصیتی. از نظر علمی در روانشناسی شخصیت، طبقه‌بندی‌های متعددی نسبت به شخصیت افراد صورت گرفته که یکی از معروفترین آنها تقسیم‌بندی «درون‌گرایی»

---

^۱. مطهره، عابدینی، انتخاب همسر، ج ۴، اصفهان، انتشارات حدیث راه عشق، سال ۱۳۸۸

و «برون گرایی» است. البته این یک بحث علمی است که توضیح بیشتر آن در این جا ضرورتی ندارد.

زوجین باید از نظر شخصیتی و روانی همسان باشند مثلاً یک شخصیت درون گرا که منزوی و خجالتی است بی علاقه به ارتباطات اجتماعی و گوشه گیر است در حالی که شخصیت برون گرا اجتماعی، علاقه مند به رقابت، شاد و پر تحرک است و هر یک از این دو نیز انواعی دارند و صلاح در آن است که دو نفر دارای روحیات نزدیک به هم باشند.^۱

۳-۱- همسانی در زیبایی

زیبایی یک امتیاز است. و در زندگی زناشویی تأثیر بسزایی دارد. دو انسانی که می خواهند به عنوان همسر در کنار یکدیگر زندگی مستقلی تشکیل بدهند و تا پایان عمر در کنار هم با صفا و صمیمیت و عشق زندگی کنند لازم است یک دیگر را از هر جهت دوست داشته باشند و از اندام و چهره و شکل ظاهری هم خوششان بیاید.

زیبایی یک معیار و اندازه ی معین و قانون استاندارد ندارد که بشود افراد را با آن سنجید بلکه به سلیقه افراد بستگی دارد. ممکن است شخص نورد نظر در نظر او زیبا باشد یا زشت. صفت زیبایی یک خصوصیت نسبی است و لازم نیست در حد عالی باشد بلکه مهم آن است که دو همسر یکدیگر را بپسندند و از هم خوششان بیاید و دلخواه هم باشند. اگر انسانی،

---

^۱. علی اکبر، مظاهری، جوانان و انتخاب همسر، ج ۱۰، قم، انتشارات پارسیان، سال ۱۳۷۸

قیافه ظاهری و اندام همسرش را نپسندد و او را دوست نداشته باشد، ممکن است به طور ناخواسته به او ستم کند و از او بهانه و ایراد بگیرد را بر او و خودش تلخ کند.

زیبایی همسر، در حفظ و تقویت عفت و ایمان همسرش تاثیر دارد. اگر همسر از زیبایی همسرش راضی باشد، چشم و فکر و عملش متوجه دیگران نخواهد شد و حسرت و زیبایی بیگانگان را نخواهد خورد و به دنبال بیگانگان نخواهد رفت و دچار خیانت به همسرش نمی شود (چه مردچه زن) مگر اینکه از فطرت انسانی خارج شده و از ایمان و عفت بی بهره باشد. البته باید توجه داشت که زیبایی باید در کنار دیگر صفات و معیارها مورد توجه و بررسی قرار گیرد نه بطور مستقل. یعنی زیبایی بدون تدین و عفت و اخلاق و... نه تنها امتیازی محسوب نمی شود بلکه آفتی است خطرناک متأسفانه این صفت گاهی چشم عقل بعضی از جوانان را کور می کند و بسیاری از ارزش ها را قربانی می کنند. بخاطر جاذبه های ظاهری فرد معیارهای اصلی را فراموش می کنند و پس از مدتی که جاذبه های ظاهری افت کند. شور و شهوت اولیه فروکش می شود و دلسردی های را بوجود می آورد.

اما کسی که تدین و ایمان و عفت ارزشهای اصیل و حقیقی را زیر بنای زندگی قرار داد و زیبایی را به عنوان یک امتیاز تکمیلی در کنار آنها به حساب آورند گذشت زمان نمی تواند آن زندگی را فرسوده کند. زیرا خدای مهربان به پاداش تدین همسران با ایمان، چنان محبت و اشتیاق شدیدی در قلبهای پاک آنان قرار می دهد که هیچ عاملی حتی سپری شدن دوران جوانی و شادابی نمی تواند آن را سرد کرده و از بین ببرد.

«الذین آمنوا و عملوا الصالحات، سيجعل لهم الرحمن وُدًا» خداوند، محبت مومنان نیکو

کار را در قلبهای دیگران قرار می دهد.^۱

پیوندی که بر اساس ارزشهای الهی پدید آمده باشد، « پیوندی جاودانه» است و پیوندی که

چنین نباشد، « ناپایدار» خواهد بود.

گفتار دوم: همسانی اعتقادی، سیاسی، اقتصادی

۱-۲- همسانی اقتصادی

صلاح نیست که دختر و پسر و خانواده یشان از نظر مالی تفاوت زیادی داشته باشند. باید کسی را برای زندگی مشترک انتخاب کرد که از نظر ثروت و امکانات اقتصادی در رتبه آنان باشد. این تناسب به خصوص از طرف زن باید رعایت شود. زیرا عرف دینی و اجتماعی مرد را نان آور خانه محسوب می کند لذا ثروتمند بودن مرد که مشکل آفرین است ولی ثروتمند بودن زن و در مقابل فقر مرد مشکلات روحی و روانی زیادی پدید می آورد. فخر فروشی و منت گذاری ها می تواند زمینه ساز اختلافات باشد.^۲

۲-۲- همسانی سیاسی

معتقدین و طرفداران انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی با افراد و خانواده‌هایی که نظام را قبول ندارند هر چند که به ظاهر متدین باشند ازدواج نکنند. زیرا یا باید دست از عقاید خود بر دارند و همرنگ آنان شوند یا مرتب در حال بحث و نزاع باشند که هر دو خسارت است.

---

^۱ . سوره مریم (۱۹)/آیه ۹۶

^۲ . محمود، اکبری، زندگی شیرین، ج ۵، قم، انتشارات ادب، سال ۱۳۸۳

انقلاب اسلامی برخاسته از اسلام است و مخالف با اصل این نظام با اسلام است. امروزه که بحث ولایت فقیه و اطاعت از ولی فقیه مهمترین بحث نظام اسلامی است. فردی که پایبند به ولایت فقیه و دوستدار ولی فقیه است نمی تواند با شخصی که ولایت فقیه را نمی پذیرد کنار بیاید هر چند فردی دیندار به چشم بیاید. سیاست عین دیانت است و این دو از هم جدا نیستند. بنابراین لازم است که به این مورد توجه کرد.

البته کسانی که به اصل انقلاب و نظام اسلامی و ولایت فقیه پایبند و معتقد باشند اما انتقادهایی دلسوزانه به بعضی از امور داشته باشند چنین اشخاصی را نمی توان ضد انقلاب و ضد ولایت نامید.^۱

۳-۲- همسانی علمی - اعتقادی

فرد متدین و پایبند به قوانین و اصول و فروع اسلام، باید با انسانی مانند خود ازدواج کند. البته تناسب صددرصد امکان ندارد اما هر چه به هم نزدیکتر باشند و فاصله کمتر باشد، بهتر است. انسان مومن اگر با همسر بی ایمان ازدواج کند و نتواند او را متدین نماید یا باید هم‌رنگ او شده و بی دین شود و یا در برابر او مقاومت کند و دائماً نزاع و درگیری داشته باشند که هر دو خسارت بزرگی است.

بر این اساس در انتخاب همسر باید تا می توانیم اعتقادمان به یک دیگر نزدیک باشد تا کمترین تنش در این زمینه ایجاد نگردد.

---

^۱. همان

تفاهم و توافق فکری و فرهنگی میان دو همسر، نقش مهمی در زندگی مشترک دارد، برای ایجاد یک زندگی پر بار باید بتوانند یک دیگر را درک نموده و مکونات درونی خود را به یکدیگر تفهیم کنند.^۱

گفتار سوم: صفات و ویژگی های همسر خوب

همسر خوب باید واجد صفات و ویژگی هایی باشد که با رعایت اولویت به آنها اشاره می کنیم:

۱-۳-ایمان و دین داری

ایمان و دین داری از مهمترین و ضروری ترین اموری است که باید در انتخاب همسر به آن توجه شود. داشتن ایمان و تقوا ملاک اصلی انتخاب همسر است. خداوند می فرماید: «ولا تنکحوا المشرکات حتی یؤمننَّ و لآئمه موضعه خیر من مشرکه و لو اعجبکم ولا تنکحوا المشرکین حتی یؤمنوا و لَعَبْدٌ مومنٌ خیر من مشرک و لو اعجبکم...»^۲

با زنان مشرک ازدواج نکنید مگر اینکه ایمان آورند همانا کنیزکی با ایمان بهتر از زن آزاد مشرک است هر چند از حسن و جمال او به شگفت درآیید.

در سایه ایمان و تقواست که روابط عمیق و عاطفی بین زوجین ایجاد می شود. زیرا دو همسر که می خواهند یک عمر با هم زندگی کنند تحت تاثیر عقاید و افکار و رفتار و اخلاق یکدیگر نیز قرار خواهند گرفت. همسر دین دار همسرش را به دیانت، تقوا، اخلاق نیک، عمل صالح و ترک گناه تشویق و ترغیب می کند. و در پیمودن صراط مستقیم دیانت و پرورش و

---

^۱. علی اکبر، مظاهری، جوانان و انتخاب همسر، ج ۱۰، قم، انتشارات پارسیان، سال ۱۳۷۸

^۲. سوره بقره (۲)/آیه ۲۲۱

تکمیل نفس بهترین یار خواهد بود وزمینه سعادت و کمال را فراهم می کند. برعکس همسر بی ایمان و بی تقوا همسرش را به بدی و گناه خواهد کشید همسر با ایمان و متعهد به احکام و اخلاق و ضوابط اسلامی بهتر می تواند مورد اعتماد باشد. در احادیث دین داری در رأس گزینش همسر داری قرار گرفته است.

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: «من تزوج امرأة لمالها وكله الله اليه و من تزوجها لجمالها رای فیها ما یکره و من تزوجها لدینها جمع الله له ذلک» هر کس با زنی برای مالش ازدواج کند خدا او را به همین امر واگذار می نماید و هر کس برای جمالش ازدواج کند به چیزی می رسد که از آن کراهت دارد و هر کس برای دین داری ازدواج کند خدا هر سه را برایش جمع می کند.^۱

در این جا ممکن است کسی بگوید دین داری را نمی توان مزیت به حساب آورد زیرا ما افرادی را می بینیم که دین دار یعنی اهل مسجد، نماز، روزه، توسل و دعا هستند ولی با همسرشان رفتار خوبی ندارند یا بر عکس افرادی را می شناسیم که معروف به دین داری نیستند ولی رفتارشان با خانواده خوب است. برای حل این شبهه به چند مطلب اشاره می کنیم:

(۱) ایمان و دین داری عقیده ای قلبی است که بوسیله عمل می توان اصل وجود آن و درجاتش را کشف کرد. هرچه ایمان فرد قوی تر باشد طبعاً عمل بهتر و بیشتری را به همراه خواهد داشت. بر عکس از بی تقوایی و کم توجهی به وظایف و مقررات دینی می توان به مقدار ضعف ایمان پی برد.

---

^۱. محمد بن حسن، حر عاملی، وسائل الشیعه، همان، ج ۱۴، ص ۳۱

بنابراین کسی دین دار کامل محسوب می شود که به همه مقررات و ضوابط دینی، اخلاقی، اجتماعی و عبادی مقید باشد.

۲) دین داری افراد را فقط با نماز و روزه و پاره ای از مراسم مذهبی نمی توان کشف کرد. زیرا این قبیل امور کارهای ساده ای هستند که فرد به مرور زمان به آن عادت می کند. بلکه دین داری را به وسیله ی امانت داری و وفای به عهد و اجتناب از مال حرام و درست کاری و تقیّد به امر به معروف و نهی از منکر، رعایت حقوق دیگران و اجتناب از ظلم می توان تشخیص داد. در دین داری اشخاص نباید به نماز و روزه و انجام پاره ای از مستحبات اکتفا کرد بلکه نیاز به کنجکاوی و دقت بیشتری دارد.

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: « ولا تغتروا بصلا تهم ولا بصيامهم، فان الرجل ربما لهج بالصلاه و الصوم حتی لو ترکه استوحش ولكن اختبروهم صدق الحديث واداء الامانه.»^۱ به نماز و روزه مردم مغرور نشوید زیرا بعضی مردم به نماز و روزه عادت کرده اند آن چنان که از ترک آنها ناراحت می شوند در تشخیص مراتب دین داری، آنها را به وسیله راستگویی و امانت داری امتحان کنید.^۱

۲-۳- اصالت و شرافت خانوادگی

منظور از شرافت، شهرت و موقعیت اجتماعی نیست بلکه منظور نجابت و پاکی و تدین است.

---

^۱ . محمد، کلینی، اصول کافی، ج ۱، ص ۱۰۴

ازدواج با یک فرد مساوی با پیوند با یک خانواده، فامیل و نسل است. زیرا فرد جزئی از خانواده و فامیل است و مسلم است که بسیاری از صفات اخلاقی، روحی، عقلی و جسمی آن خانواده و فامیل از راه وراثت، و تربیت و محیط و عادات به این فرد منتقل شده است. اسلام تاکید دارد که درباره سوابق خانوادگی همسر، تحقیق لازم صورت گیرد. به خصوص مراتب ایمانی و اخلاقی او در نظر گرفته شود و تا حد امکان همسر از خانواده ای پاک و عفیف انتخاب گردد. این اصالت خانوادگی در نحوه زندگی جدید و در نسل بعد تاثیر دارد. پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: «ای مردم پرهیزید از گیاهان سبز و خرمی که در مزبله ها پرورش یافته است سوال شد مقصود از آنها چه کسانی هستند. حضرت فرمودند: زنان زیبایی که در محیط فاسد و خانواده بد پرورش یافته اند»^۱.

۳-۳- تناسب و کفویت

یکی از معیار های انتخاب همسر، مساله هم شأن و هم طراز بودن دختر و پسر است. ازدواج با افراد هم کفو و هم شأن باعث توافق بیشتر در زندگی می شود. زیرا در صد بالایی از اختلافات بین زن و شوهرها نتیجه نبودن طرفین در یک شأن و طبقه است. کفویت در جنبه های ایمانی، فکری، اقتصادی و... مطرح است. اما تکیه اساسی اسلام در کفویت بیشتر بر مساله ایمان و اعتقاد است.

علت این که پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) حضرت علی (علیه السلام) را برای همسری دختر خود انتخاب نمودند. همین مساله بوده است بعضی از روایات، کفویت را شامل دو چیز دانسته اند: یکی عفت ناشی از ایمان و اعتقاد و دیگری تأمین امکانات زندگی.

^۱ . محمد بن حسن، حر عاملی، وسائل الشیعه؛ ج ۱۴، همان، ص ۲۹

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: « الکفو أن یكون عفیفاً وعفوه یسار »: کفو (هم ردیف در ازدواج) کسی است که عقیف باشد و توانایی مالی هم داشته باشد.^۱

ازدواج نوعی ترکیب بین دو انسان و دو خانواده است. که زن و مرد اجزای اصلی و اساسی آن شمرده می شوند. هر قدر بین این دو عنصر هماهنگی، همفکری، تناسب روحی و اخلاقی بیشتر باشد این ترکیب استوارتر و لذت بخش تر خواهد بود، هر چه این تناسب و هماهنگی کمتر باشد زندگی ناپایدارتر می شود. البته همتایی و هماهنگی صد در صد امکان ندارد. زیرا هر انسانی دارای شرایط ترتیبی و خانوادگی مخصوص به خودت است و با دیگری فرق دارد. اما باید تلاش کرد تا جایی که امکان دارد فاصله ها و تضادها را کمتر باشد ولی بسیار شأنیت را به یک سلسله امور تشریفاتی و مادی می دانند و بعد معنوی و انسانی طرف مورد نظرشان کاری ندارند در حالی که مهمترین سرمایه یک همسر، ایمان و تعهد و فضایل اخلاقی است.

۴-۳- سلامت جسم و روح

یکی دیگر از معیار هایی که در هنگام انتخاب همسر باید به آن توجه شود بحث صحت و سلامتی جسمی و روحی دختر و پسر است. بعضی از بیماری های جسمی و روانی، اهمیت چندانی ندارد و مانع ازدواج و انجام وظایف همسری نشده و لطمه ای به زندگی نمی زنند و می توان آن ها را تحمل کرد و باید با معالجه و مراقبت، درمان و برطرف نمود. بحث ما مربوط به اینگونه بیماری ها نیست. بلکه آنچه باید در زمینه انتخاب همسر مورد توجه قرار گیرد، بیماری ها و نقصها و معلولیتهای جسمی و روحی عمیق و غیر قابل درمان است که در

^۱. محمد، کلینی، اصول کافی، ج ۳، ترجمه: صادق حسن زاده، چاپ ۴، تهران، ۱۳۸۷ انتشارات قائم آل محمد، ص ۱۸

طول عمر همراه انسان است و تحملش برای همسر سخت است و مانع ایفای کامل نقش همسری می باشد همسر باید همسرش را دوست داشته باشد تا بتواند با او به خوبی زندگی کند. بعضی از نقصها، مانع این دوست داشتن است.

توجه نکردن به این امر و برخورد «احساساتی» و «غیر تعقلی» با آن، ممکن است لطمه های سنگینی به زندگی بزند.

اسلام، از ازدواج با بعضی از بیماران، نهی فرموده است، مانند بیمارانی که دارای بیماری هایی از قبیل جذام، جنون، برص باشند و موجب بد بختی همیر و تباهی نسل شوند.^۱

نتیجه:

دختر و پسر باید قبل از گزینش همسر، تناسب و همسانی در ابعاد مختلف همچون همسانی جسمی، جنسی، سنی، اعتقادی، فرهنگی، سیاسی، تحصیلات و... را داشته باشد زیرا درصد بالایی از اختلاف بین زن و شوهر نتیجه هم کفو نبودن طرفین می باشد.

---

^۱. علی اکبر، مظاهری، جوانان و انتخاب همسر، چ ۱۰، قم، انتشارات پاریان، سال ۱۳۷۸

فصل سوم

بررسی عقد زوجیت

مقدمه

عقد صیغه مخصوصی است که در مقام انشاء مقصدی از مقاصد از قبیل: ملکیت، زوجیت و... بکار می رود و دارای دو طرف می باشد؛ یکی طرف ایجاب و دیگری طرف قبول، که هر دو از ارکان عقد است. عقد ازدواج ایجاد پیوند مشترک بین زن و شوهر است که در سایه آن حقوق، تعهدات و مسئولیت های دو جانبه را بوجود می آورد. صیغه ازدواج یک نوع عقد است. با همه مشخصات عقدهای دیگر که حتی در ضمن آن می توان شروطی را قرار داد و قانون نیز از آن حمایت می کند.

گفتار اول: انواع عقد و ازدواج

اقسام عقد را به دو قسم می شود جاری کرد: ۱- عقد دائم ۲- عقد موقت

۱- عقد دائم؛ عبارت است از ازدواجی که مدت در آن معین نشود و زنی را که به این صورت عقد می کنند "دائمه" گویند.

۲- عقد موقت؛ عبارت است از ازدواجی که مدت در آن معین شود و زنی را که به این صورت عقد کند "متعّه" یا "صیغه" می نامند، مثل آن که به مدت یک سال یا یک ساعت یا یک روز یا یک ماه یا بیشتر عقد نماید.^۱

---

^۱. رضا، کریمی، آداب زناشویی، ج ۵، قم، انتشارات نسیم حیات، سال ۱۳۸۷، ص ۶۰

صیغه عقد دائم

اگر صیغه عقد دائم را خود زن و مرد بخوانند و اول زن بگوید: "زَوَّجْتُكَ نَفْسِي عَلَى الصَّدَاقِ الْمَعْلُومِ" یعنی "خود را زن تو نمودم به مهری که معین شده"، و پس از آن مرد بلافاصله بگوید: "قَبِلْتُ التَّزْوِيجَ" یعنی، "ازدواج را قبول کردم" عقد صحیح است. اگر دیگری را وکیل کنند، که از طرف آنها عقد را بخواند، چنانچه مثلاً: اسم مرد احمد و اسم زن فاطمه باشد و وکیل زن بگوید: "زَوَّجْتُ مُوَكَّلَتِي فَاطِمَةَ، مُوَكَّلَكَ أَحْمَدَ، عَلَى الصَّدَاقِ الْمَعْلُومِ" و پس وکیل مرد بلا فاصله بگوید: "قَبِلْتُ لِمُوَكَّلِي أَحْمَدَ، عَلَى الصَّدَاقِ"، صحیح است.

صیغه عقد غیر دائم

اگر خود زن و مرد بخواهند صیغه غیر دائم را بخوانند، بعد از آن که مدت و مهر را معین کردند، چنانچه بگوید: "زَوَّجْتُكَ نَفْسِي فِي الْمُدَّةِ الْمَعْلُومِ" و سپس مرد بلا فاصله بگوید: "قَبِلْتُ" صحیح است، و اگر دیگری را وکیل کنند و اول وکیل زن به وکیل مرد بگوید: "مَتَّعْتُ مُوَكَّلَتِي مُوَكَّلَكَ فِي الْمُدَّةِ الْمَعْلُومَةِ عَلَى الْمَهْرِ الْمَعْلُومِ" پس بلا فاصله وکیل مرد بگوید: "قَبِلْتُ لِمُوَكَّلِي هَكَذَا" صحیح می باشد.^۱

گفتار دوم: شرایط عقد ازدواج

شرایط عقد ازدواج را بیان کنید؟

ازدواج دارای شرایطی است، از جمله:

۱- به صورت شفاهی صیغه خوانده شود نه نوشتاری.

---

^۱. همان

۲- قصد انشای عقد داشته باشند.

۳- بین ایجاب و قبول موالات رعایت شود.

۴- صیغه را به صورت صحیح بخوانند.

۵- خواننده صیغه عاقل و بالغ باشد.

۶- زن و مرد به ازدواج راضی باشند.

گفتار سوم: شروط ضمن عقد

عقد نکاح، نوعی عهد و پیمان است که در آیه "أَوْفُوا بِالْعُقُودِ"^۱ شامل آن نیز می شود و بر لزوم وفای به آن بسیار تأکید شده است. بلکه بالاتر از آن عقد نکاح، نوعی میثاق و تعهد لفظی محکم است که با صیغه عقد مخصوص صورت می گیرد، همانگونه که قرآن کریم می فرماید "وَأَخَذْنَ مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا"^۲ همسران شما هنگام عقد ازدواج از شما پیمان محکم گرفتند.

بنابراین رعایت مفاد عقد نامه، لازم و واجب است، البته هر دو طرف می توانند به میل خود از حق خودشان که در عقدنامه ذکر شده گذشت و چشم پوشی کرد.

سرمایه زندگی اجتماعی، اعتماد متقابل افراد جامعه است، از جمله گناهای که رشته اعتماد و اطمینان را در بین جامعه می گسلد وزیر بنای روابط اجتماعی را سست می کند، ترک وفای به عهد است که باعث هرج و مرج می گردد.

---

^۱.سوره مائده(۵)/ آیه ۱

^۲.سوره نساء(۴)/ آیه ۲۱

می فرمایند: "يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ" ^۱ یعنی "ای کسانی که ایمان آورده اید! به پیمان ها وفا کنید." که این عهد و پیمان معنای وسیعی دارد هر نوع قرار داد و عهد و پیمان در میان افراد را شامل می شود، چه پیمان های سیاسی و اقتصادی و یا اجتماعی باشد و چه عهد و پیمان خانوادگی و زناشویی.

در آیه دیگر می فرماید: "وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا" ^۲؛ و به عهد خود وفا کنید، که از عهد سوال می شود. ^۳ و در روایات می خوانیم که مسلمانان موظفند سر برنامه رادر مورد همگان انجام دهند، خواه او مقابل مسلمان یا کافر یا نیکوکار یا بدکار باشد که آن عبارتند از: وفای به عهد، ادای امانت و احترام به پدر و مادر ^۳ براساس فتوای مراجع تقلید، اگر زن و شوهر در ضمن عقد خود شرطی کنند، آن شرط لازم و واجب است رعایت شود، مثلاً اگر زنی در هنگام خواندن عقد خود، با مرد شرط کند که او را از فلان شهر بیرون نبرد و مرد هم قبول کند، نباید زن را از آن شهر بیرون ببرد. ^۴ البته بدیهی است که عهد و پیمان، نباید خلاف شرع باشد. ^۵

برخی معتقدند بسیار ارزشمند است که خانم ها به جای مهریه های سنگین، شروط ضمن عقد محکمی برای همسرانشان بگذارند تا در طول زندگی به استناد آن بتوانند اوقات راحت تری را سرکنند، با گذاشتن این شروط، حقوقی نسبتاً برابر با همسر خود پیدا می کنند...

---

^۱. سوره مائده (۵) / آیه ۱

^۲. سوره اسراء (۱۷) / آیه ۳۴

^۳. محمد، کلینی، اصول کافی، ج ۲، ص ۱۶۲ / همان، ج ۵، ص ۱۳۲

^۴. توضیح المسائل مراجع، ج ۲، چاپ ۱۹، قم، انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، سال ۱۳۹۱، مساله ۲۴۵۱، ص ۴۹۷

^۵. محمد رضا، حسین زاده، کتاب ازدواج و خانواده، ج ۳، قم، انتشارات جمال، سال ۱۳۹۱، ص ۱۰۶

درست است که در زندگی زناشویی، اصل مهر و علاقه است اما وقتی بحث برسر اجرا گذاشتن مهریه و توگفتم ها و من گفتم ها می رسد، دیگر خیلی نمی شود خوشبین بود. پس به هر تر تیب چنانچه عروس خانمی مهریه را سنگین قرار می دهد تا از استحکام خانواده خوداطمینان حاصل کند باید بداند که شروط ضمن عقد بسیار محکمه پسند تر و راهی منطقی تر است.

شرط ضمن عقد می تواند شامل هر خواسته مشروع و معقول و مشخص و معینی باشد بنابراین برابرماده ۱۱۱۹ قانون مدنی طرفین می توانند تمامی شروطی را که مخالف مقتضای ذات عقد نباشد برای یکدیگر بگذارند.

البته شرط نباید مخالف مقتضای ذات باشد. بنابراین اگر زنی حین عقد شرط کند که از همسرش تمکین نکند شرط هم باطل است و هم عقد را باطل می کند.

شروط ضمن عقد یک مطلب طنز یا شوخی ساده نیست. شما می توانید به جای مهریه، شروطی بگذارید که در این موارد:

- ۱- خودداری شوهر از دادن نفقه زن به مدت ۶ ماه به هر عنوان حتی با توسل به اجبار.
- ۲- سوء رفتار یا سوء معاشرت زوج به حدی که ادامه زندگی را برای زوجه غیر قابل تحمل کند.
- ۳- ابتلای زوج به بیماری خطرناک و درمان نشدنی به نحوی که دوام زندگی زناشویی را برای زوجه به خطر بیندازد^۱.

---

^۱ . مجتبی، حسینی، پرسش ها و پاسخ ها- دفتر بیست و یکم- احکام ازدواج، ج ۸، قم، انتشارات دفتر نشر معارف، سال ۱۳۹۰، ص ۵۸

۴- جنون زوج در مواردی که فسخ نکاح شرعاً ممکن نباشد.

۵- درج این شروط در عقد نامه به این معنا نیست که دیگر مرد نمی تواند همسرش را طلاق دهد. در واقع مرد در شروط ضمن عقد فقط به صورت وکالتی این حق را به همسرش می دهد وزن هم به عنوان وکیل در طلاق این را می داند که حق یا شرط ضمن عقد به معنای انتقال کامل ومطلق حق از سوی شوهرش نیست ومرد هم می تواند بنا برشرایطی از این حق استفاده کند.

۶- بی توجهی به رأی دادگاه در مورد منع اشتغال زوج به شغلی که طبق نظر دادگاه منافی با مصالح خانوادگی وحیثیت زوجه باشد.

۷- محکومیت شوهر به حکم قطعی به مجازات ۵ سال حبس یا بیشتریا جزای نقدی که بر اثرنا -توانی در پرداخت منجر به ۵ سال باز داشت شود یا به حبس وجزای نقدی متتهی به ۵سال بازداشت یا بیشتر شود وحکم مجازات در حال اجرا باشد.

۸- ابتلای زوج به هرگونه اعتیاد مضر که به تشخیص دادگاه به زندگی خانوادگی خلل وارد کند.

۹- زوج زندگی خانوادگی را بدون عذر موجه ترک کند یا ۶ماه متوالی بدون عذر موجه از نظر دادگاه غیبت کند.

۱۰- محکومیت قطعی زوج در ارتکاب به جرم واجرای هرگونه مجازات اعم از حد وتعزیر که آبروی زوجه را به خطر بیندازد.^۱

---

^۱ . همان

۱۱- باردار نشدن زوجه از زوج بعد از ۵ سال به علت عقیم بودن یا عوارض جسمی دیگر.

۱۲- مفقود الاثر شدن زوج و مراجعہ نکردن به دادگاه ۶ ماه بعد از مراجعہ به دادگاه ازدواج مجدد زوج بدون رضایت زوجه یا اجرا نکردن عدالت بین همسران به تشخیص دادگاه.

پس با تحقق هریک از این شروط و اثبات آن در دادگاه، زن می تواند با استفاده از وکالت ضمن عقد با مراجعہ به دادگاه خانواده و پس از قطعیت حکم نسبت به اجرا و ثبت صیغه طلاق در دفتر رسمی ثبت طلاق اقدام کرده و خودش را مطلقه کند لذا لازم است مردها بدانند اگر پای چنین شرطی در عقد نامه را امضا می کنند حق طلاق را در صورت تحقق این دوازه شرط به همسرشان داده اند.

گفتار چهارم: وکیل عقد ازدواج

۱- آیا خود مرد می تواند از طرف زن وکیل شود و عقد را بخواند؟

همه مراجع: آری می تواند.

در اجرای صیغه عقد آیا زن هم می تواند از طرف دختر و پسر وکیل شود؟

همه مراجع: آری می تواند.

۲- آیا در عقد ازدواج (دائم یا موقت) عربی خواندن شرط است^۱؟

---

^۱. همان

آیات عظام امام، خامنه ای، تبریزی، مکارم، سیستانی، وحید: بنا بر احتیاط واجب، باید صیغه به عربی صحیح خوانده شود.

آیت الله بهجت (ره) خیر شرط نیست، بلکه می توانند به هر زبانی که خواستند بخوانند. اما احتیاط مستحب آن است که به عربی بخوانند.

آیات عظام صافی، فاضل، نوری: باید به عربی صحیح خوانده شود.

۳- کسی که معنای لفظ عربی صیغه را نمی داند، می تواند آن را بخواند؟

همه مراجع به جز آیت الله بهجت (ره) : خیر، جایز نیست. مگر آنکه معنای هر کلمه از عقد را جداگانه بداند و کلمات آن را صحیح ادا کند.

آیت الله بهجت (ره) : بنا بر احتیاط واجب، نمی تواند آن را به عربی بخواند، مگر آن که بخواهد ترجمه آن را به زبان فارسی و یا زبان دیگری جاری کند. در این صورت احتیاط مستحب آن است که هر دو را بخواند. (عربی و ترجمه آن)

۴- آیا زن و مرد می توانند خودشان صیغه ازدواج را به زبان فارسی بخوانند یا اینکه باید وکیل بگیرند تا عربی خوانده شود؟

۵- آیات عظام امام، خامنه ای، سیستانی، صافی، مکارم، نوری، وحید: اگر نمی توانند خودشان به صورت عربی صحیح بخوانند می توانند به فارسی و یا هر زبان دیگری صیغه را اجرا کنند ولی باید در همان زمان، لفظی را بگویند که معنای "زوجیت" و "قبلت" را بفهماند و لازم نیست وکیل بگیرند.^۱

---

^۱. همان

آیت الله بهجت (ره) :خواندن عقد نکاح به زبان فارسی و یا هر زبان دیگری، جایز است، هر چند توانایی بر خواندن زبان عربی هم داشته باشند و وکیل گرفتن لازم نیست.

آیات عظام تبریزی وفاضل: اگر نمی توانند خودشان به صورت عربی صحیح بخوانند. چنانچه گرفتن وکیل برایشان ممکن باشد بنابر احتیاط واجب باید وکیل بگیرند و اگر ممکن نیست می توانند خودشان به زبان فارسی و یا هر زبان دیگری صیغه را اجرا کنند ولی باید در همان زبان لفظی را بگویند که معنای "زوجیت" و "قبلت" را بفهماند.^۱

گفتار پنجم: فسخ عقد

در مواردی اگر بعد از عقد، عیبی در زن و مرد آشکار شود، حق فسخ عقد را دارند و به طلاق نیازی نیست. هنگامی که زن دارای هفت عیب و مرد دارای چهار عیب باشد عقد به خودی خود فسخ می شود. هفت مورد عیب زن عبارتند از:

۱- دیوانگی ۲- جزام ۳- پیسی ۴- کوری ۵- شل بودن محسوس یا همان زمین گیر بودن ۶- اختلال در مجرای دفع و ادرار ۷- مشکلی در رحم زن وجود داشته باشد که مانع از ارتباط زناشویی شود مثلاً زایده ای در رحم وجود داشته باشد که مانع محسوب شود.

چهار عیب مرد نیز شامل: ۱- دیوانگی ۲ و ۳ و ۴ مواردی هستند که درارتباطات زناشویی، مانع ایجاد می کنند. در صورتی که این عیوب آشکار شوند عقد، بدون طلاق فسخ می شود اما اگر این عیوب بعد از عروسی دختر و پسر آشکار شود به گونه ای که دختر خانم دیگر دوشیزه نباشد مهریه به صورت کامل به زن تعلق می گیرد در غیر این صورت یعنی اگر بعد از عروسی نباشد به زن مهریه تعلق نمی گیرد. بنابر مواردی که ذکر شد فروش حلقه ازدواج، کچل یا

---

^۱. همان

شرابخوار بودن مرد، انحراف چشمی زن، قهر به مدت سه ماه یا بیشتر مشمول این عیوب نمی شود و طرفین حق فسخ عقد را ندارند.

البته لازم به ذکر است که در موارد گفته شده حق فسخ عقد با شماست اما اگر بخواهید از حق خود چشم پوشید و در کنار هم به زندگی ادامه دهید مشکلی در عقد و ازدواجتان پیش نخواهد آمد.

همچنین در عقد دائم جدایی زن و مرد از یکدیگر چه به صورت قهر، چه به صورت جدایی فیزیکی، چه با تماس تلفنی یا بدون تماس، به مدت کوتاه یا طولانی (یک ماه، یک سال و...) باعث فسخ عقد نمی شود و فقط در موارد عیوب هفتگانه زن و چهار گانه مرد حق فسخ برای دو طرف وجود دارد.^۱

نتیجه:

عقد نکاح نوعی عهد و پیمان است که بر لزوم وفای به آن تأکید شده و بالاتر از آن عقد نکاح، نوعی میثاق با تعهد لفظی است که به صورت کتبی در اسناد ثبت می شود. زن و شوهر در ضمن عقد می توانند شروطی را برای هم قرار دهند که هر دو ملزم به انجام آن می شوند.

---

^۱. حسین، دهنوی، گلبرگ زندگی^۲ (مجموعه گفتگوهای تلویزیونی دوران عقد و آغاز زندگی شبکه سه سیما)، چاپ ۱۲، قم، انتشارات خادم الرضا (سلام الله علیها)، سال ۱۳۹۱

بخش سوم

آسیب های دوران نامزدی و عقد

فصل اول

مشکلات رایج دوران نامزدی و

عقد

مقدمه

دوران عقد دارای فایده های بسیاری است. اما این دوران می تواند آسیب ها و مشکلاتی را برای فرد و خانواده آنان ایجاد کند. آشنایی با این مشکلات کمک می کند که جلوی تنش و درگیری ها گرفته شود تا دختر و پسر بتوانند با آسایش و آرامش زندگی مشترک خود را شروع کنند. در این فصل سعی شده مشکلات رایج دوران عقد بیان شود.

گفتار اول: مشکلات فردی

۱-۱- خودخواهی

یکی از عوامل مهم ناسازگاری واختلاف خودخواهی است. به طوری که هریک می خواهد بر دیگری برتری داشته باشد و حرف خود را برکسی بنشانند. اگر این پدیده اخلاقی از بین برود، نزاعها هم برطرف می شود بلکه اساساً مشکل نا سازگاری پیش نمی آید.

زندگی یک واحدی است که از دو جزء زن و مرد تشکیل شده است و دو من مستقل را در خود نمی پذیرد. لذا باید خود خواهی ها و منیّات را در جهت سازگاری با طرف مقابل کنار گذاشت. بدیهی است که هیچ گاه توافق اخلاقی کامل میان دونفر حاصل نمی شود زیرا این توافق اخلاقی تنها در میان انبیاء و اولیاء الهی متصور است. که ارواحشان متحد است و همگی تسلیم محض باری تعالی هستند.

از این رو نباید انتظار داشت که در یک خانواده زن و مرد در تمام جزئیات زندگی باهم توافق داشته باشند، اختلاف امری طبیعی است و نباید روابط خانوادگی را تحت تأثیر قرار دهد و کانون خانواده را متزلزل سازد.^۱

۲-۱- عدم مشاوره و مدیریت

زن و شوهر باید از حد اکثر فرصت ها، برای گفت و گو و بیان نقطه نظرهاشان استفاده کنند تا درکی متقابل از یکدیگر برایشان حاصل گردد. البته در این میان نباید مسأله مدیریت را فراموش کرد.

این اصل معقول و منطقی است که در هر جمعی باید مدیریت حاکم باشد. زیرا در صورت فقدان مدیریت، خانواده دچار بی نظمی و هرج و مرج خواهد شد ممکن است برخی مشورت، تعاون و همکاری را با وحدت در مدیریت، متناقض بدانند حال آنکه زن و مرد علاوه بر مشورت و همکاری بایکدیگر باید اطاعت از مدیریت را همواره مد نظر داشته باشند. در غیر این صورت زندگیشان دچار آشفتگی و از هم گسیختگی می شود.

به محض اینکه اولین جرقه اختلاف زده شد، بلافاصله باید به مشاوره مراجعه نمایند و راه درست را پیدا کنند. احساس عار نکنند. از اینکه مثلاً چون در مقام علمی بالایی هستند به مشاوره نیاز ندارند. ممکن است در یک رشته علمی تخصصی داشته باشند ولی در زمینه ی دیگر به مشاوره نیاز داشته باشند. اولین جرقه اختلاف که در خانه زده شد آتشی برافروخته می

---

^۱. محمود، اکبری، زندگی شیرین، چ ۵، قم، انتشارات ادب، سال ۱۳۸۳، ص ۱۱۳

شود و نهال صفا و صمیمیت را می سوزاند نگذارند این نقطه ی چرکی کوچک به بیماری بزرگ مبدل شود که علاجی نداشته باشد.^۱

۳-۱- حسادت

ریشه بسیاری از مشکلات اجتماعی حسادت است و اسلام در مورد آن وزیان هایش بسیار سخن گفته و در سوره فلق از شرح حسادت حسودان پناه برده می شود: وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ^۲

در احادیث اسلامی آمده است که حسادت با ایمان سازگاری ندارد و حسودان به سعادت نمی رسند، زیرا حسادت ایمان را می خورد همان گونه که آتش هیزم را خاکستر می کند: إِنَّ الْحَسَدَ يَأْمُلُ الْإِيمَانَ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ^۳

زن شوهر باید کاملاً مراقب باشند که هر خیری و هر حرفی از روی دلسوزی نیست چه بسا از روی خیانت و حسادت باشد. ممکن است کسی منتظر بوده پسر شما به خواستگاری او برود و چون نرفته حسادت کند و یا به خانواده مرد یا زن حسادت کنند. یا به جهیزیه، مهریه، صفا و صمیمیت و خوشبختی حسادت ورزند.

به هر حال ممکن است زندگی جدید مورد توجه و حسادت فرد بدخواهی قرار بگیرد که قصد دارد به هر طریق ممکن آن را تلخ کند چه بسا از راه دلسوزی و دوستی وارد شود و به تدریج شما را نسبت به فرد مقابل بد بین کند.

باید توجه داشته باشیم که حسادت ممکن است در وجود خودمان هم نسبت به دیگران وجود داشته باشد که آن نیز ویرانگر است. بسیاری از چشم و هم چشمی ها و فشارهایی که

^۱. همان، ص ۹۴

^۲. سوره فلق (۱۱۳)/ آیه ۵

^۳. محدث، کلینی، ترجمه اصول کافی، مترجم: صادق حسن زاده، ج ۳، ج ۴، انتشارات قائم آل محمد، سال ۱۳۸۷، ص ۶۴۴

خودمان در زندگی ایجاد می کنیم بر اثر حسادت است که نمی خواهیم فلانی از ما بالاتر باشد، خانه اش بهتر باشد، شغل شوهرش بهتر باشد و... پس باید مراقب خودمان نیز باشیم و زندگی خودمان راتباه نسازیم حسادت مانند خوره، اول خود حسود را می خورد.^۱

۴-۱- اعتیاد به مواد مخدر

متأسفانه یکی از آسیب های جدی زندگی ها که بسیا مهم است، مسئله معتادبودن یا معتادشدن شوهر است که اساس زندگی رابه آتش می کشد. بسیاری از جدایی ها و کشمکش ها و پاشیده شدن زندگی بر اثر این بلای خانمان سوز است که در بعضی موارد جوان خواستگار، از اول معتاد بوده و به هر دلیل، خانواده ی دختر متوجه نشده اند و ناگهان متوجه می شوند که دخترشان در جهنم افتاده و برای نجات او به جدایی و طلاق روی می آورند.

دردمندان باید گفت: بسیاری از پرونده های انباشته در دادگاه ها که تقاضای طلاق داده اند به عامل اعتیاد برمی گردد! در حال حاضر این بلای خانمان سوز در جامعه رواج پیدا کرده و از عهده یک نهاد یادولت بیرون است.

به گفته ی عضو کمیسیون حقوقی مجلس، به نقل از خبرگزاری فارس علت بیش از هشتاد درصد طلاق ها در کشور اعتیاد است. این مشکل معمولاً قبل از ازدواج رخ داده است و خانواده ها به این امر توجه نکرده یا اهمیت نداده اند در نتیجه اعتیاد پس از ازدواج بروز کرده است و گاهی این مشکل بعد از ازدواج رخ می دهد.

خانواده ی داماد موظف است اگر فرزندان قبلاً معتاد بوده و ترک نموده یا در حال حاضر دچار اعتیاد است باید به خانواده دختر این مهم را بازگو کنند. هیچ چیز بهتر از صداقت

---

^۱. عباس، رحیمی، ازدواج موفق، چاپ هفتم، قم، انتشارات جمال، سال ۱۳۹۰، ص ۱۲۴

و بیان واقعیت ها وجود ندارد نه چیزی بر فرزندمان اضافه کنیم نه چیزی را کتمان کنیم، همان که هست را عرضه کنیم. این بسیار بهتر است تا همه ی کار ها انجام شود و کلی هزینه شود و پس از آن مسئله روشن شود و زندگی دوباره به تباهی و جدایی ختم شود.^۱

۵-۱-۱- ادامه تحصیل

امروزه جوانان ما خواهان ادامه تحصیل در سطح عالی هستند و این عمل در جامعه ما امری مقدس و نیکو و بسیار پسندیده است. برای ادامه تحصیل و رسیدن به درجات علمی عالی لازم است پسر و دختر تا حدود ۲۵ سالگی و حتی بالاتر تحصیل کنند و پسر بعد از آن به سربازی رفته و بعد از اتمام خدمت سربازی به دنبال شغل و درآمد برود و بعد از پیدا کردن آن ازدواج نماید.

عده ای تحصیل کردن را با ازدواج و پذیرفتن زندگی مشترک مغایر و غیر عملی می دانند زیرا ازدواج مسئولیت دارد و شخص را مقید می سازد. مرد باید تلاش کند و هزینه های زندگی را فراهم سازد و مسئولیت خانواده را به عهده بگیرد و زن نیز باید خانه داری و همسر داری کند و وظیفه حفظ و نگهداری و تربیت فرزندان را به عهده بگیرد که این امور با ادامه تحصیلات جوانان نمی سازد.

این بینش متأسفانه در بین اکثر خانواده هانیز به وجود آمده که حتما دختر و پسر تحصیلات را ادامه دهند و سپس او را داماد کنند یا شوهر دهند. جوانان نیز از یک طرف میل شدید به ازدواج و برطرف نمودن نیاز های طبیعی و از طرف دیگر خویشتن را ملزم به ادامه تحصیل می

---

^۱. عباس، رحیمی، خانواده موفق، چاپ هفتم، قم، انتشارات جمال، سال ۱۳۹۰، ص ۹۰

دانند، چون ادامه تحصیل را برای آینده خود ضروری و سرنوشت ساز می دانند پس ناچارند بسوزند و بسازند و سن ازدواج هر روز بالا رود و گاهی شاهد بعضی ناهنجاریها و طغیانها، مفاسد اخلاقی، انحرافات جنسی و... در بین جوانان باشیم، که همه اینها معلول تأخیر ازدواج است. باید توجه داشت که این مشکل مصنوعی و ساختگی است و با کمی دقت، برنامه ریزی دلسوز و حساب شده عمل کردن برطرف می شود. در این صورت نه تنها ازدواج مانعی برای ادامه تحصیل نیست بلکه یکی از بهترین وسیله ها برای ارتقای سطح علمی و پیشرفت است. زن و مرد مکمل یکدیگرند و در کنار هر مرد موفق زن شایسته بوده و در کنار هر زن خوشبختی مرد لایق و با تدبیر وجود داشته است. در ادامه تحصیلات زوجین نیز مکمل یکدیگرند و بسیاری از دانشمندان و فرهیختگان علمی، به خاطر داشتن همسرانی مهربان، ایثارگر، صبور، پرتلاش و عفیف و پاکدامن موفق به کسب مدارج بالای علمی و معنوی شده اند.

تحصیلات علمی از زیبا ترین اطاعت ها و عبادت های خداوند است که همسران برتر می توانند یکدیگر را در این امر مقدس یاری کنند. همچنین یکدیگر را تشویق به ادامه ی تحصیل و رسیدن به عالی ترین سرحد علمی و عرفانی نمایند.

پسر و دختری که در حال تحصیل هستند می توانند با رضایت والدین و مقدمات ساده و کم خرج و بدون تشریفات نامزد شوند و عقد شرعی و محضری کنند و رسماً همسر یکدیگر شوند اما «عروسی» را به تأخیر بیندازند. دختر و پسر در این شرایط می توانند با هم رفت و آمد داشته باشند و به تحصیلات خود ادامه دهند و از انحرافات و زیان های مجرد بودن محفوظ بمانند. در این صورت وقتی دو جوان عقد کردند و هر کدام دانستند که همسری مهربان، با وفا و خوب

دارند خیلی بهتر حواسشان جمع می شود و به آینده امیدوار می شوند و تمام تلاش خود را صرف درس خواندن، تقوایشه کردن می نمایند. تا هرچه زودتر زندگی مشترکشان را سروسامان دهند و زندگی مستقل را ایجاد کنند.^۱

۶-۱- عدم تأمین نیازهای غریزی و بیولوژیکی

زنان و مردان درکانون خانواده باید به وسیله ی یکدیگر به خواسته های مشروع و طبعی مربوطه نائل شوند و نیاز عاطفی و جنسی شان به طور مطلوب تأمین گردد تا زمینه ای برای گرایش به فساد نداشته باشند.

بنابراین زنان وظیفه دارند حقوق جنسی مردان خود را محترم شمارند. امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شَرُّ الزَّوْجَاتِ مَنْ لَا تُوَاتِي

بدترین همسران آنهایی هستند که تن به نیازهای شوهران خود نمی دهند و با آنها همراهی نمی کنند.^۲

دروظایف زن نسبت به شوهر کامدهی نقش کلیدی دارد. اگر زن پرکار، خوش اندام و دارای بهترین صفات باشد اما در کامروا ساختن شوهر سستی به خرج دهد و از رموز آن آگاه نباشد هرچند مرد در گفت و گوهای عمومی خانوادگی از او اظهار رضایت کند. اما وقتی در خلوت از نهان خانه دل برای کسی سخن می گوید جانش از اندوه ورنج لبریز است، برعکس زنی که

^۱. امیر ملک، محمودی الیگودرزی، راهنمای ازدواج، قم، انتشارات منشور وحی، ۱۳۸۸ ص ۸۲

^۲. هاشم، رسولی محلاتی، غررالحکم ودررالكلم آمدی (ره)، ج ۱، ج ۱۲، تهران، انتشارات فرهنگ اسلامی، سال ۱۳۸۹، ص ۴۶۶

شاید این همه محاسن را نداشته باشد ولی دربرآورده ساختن تقاضای شوهرش کارآزموده و سرحال در نزد او محبوبتر است.^۱

۷-۱- اقتصاد

عوامل اقتصادی می تواند عامل اختلاف در زندگی زناشویی باشند. ابعاد مختلفی که در این باره مطرح می باشند عبارتند از:

الف) مسکن

ب) وسایل زندگی

ج) هزینه های رفاهی و معیشت

هر یک از امکانات فوق در زندگی مشترک نقش مهمی دارند که عدم وجود یا کمبود آنها می تواند عامل اختلاف و ناخشنودی گردد. نکته ای که حایز اهمیت است این است که اختلاف سطح اقتصادی در خانواده که قصد ازدواج دارند باید مورد توجه قرار بگیرد.

همتایی در جنبه اقتصادی درباره مردان باید بیشتر مورد توجه باشد. آنان سعی کنند، از خانواده هایی همسر بگیرند که از لحاظ اقتصادی در سطح پایین تری باشند، تا ازدواج با او موجب رشد و تکامل بوده وزن از سطحی در آن است بالاتر آید. ازدواج مردی کم درآمد با زنی که وضع بسیار خوبی دارد و از انواع نعمتها متنعم بوده کاری خلاف نیست، ولی از لحاظ اخلاقی گناه است. از آن بابت که زمینه های رفاهی خوبی را از زن سلب کرده و او را اسیر فقر و ننداری

---

^۱. محمود، اکبری، زندگی شیرین، ج ۵، قم، انتشارات ادب، سال ۱۳۸۳، ص ۱۰۶

خودنموده است. همواره باید سعی کرد در زندگی مشترک توقعات خود را کم کرد، از چشم و هم چشمی های ناپسند و نا درست خودداری کنید و از توقعات بی جا و نا شایست خودداری کنید.^۱

۸-۱- ترس از جدایی

ممکن است در خانواده ای پدر و مادر، یا اطرافیان مانند خواهر مطلقه، برادر زن طلاق داده، خاله عمه و... که در زندگی زناشویی خود به بن بست رسیدند و از هم جدا شوند این ترس و دلهره را ایجاد کنند که لابد زندگی ما هم به اینجا ختم می شود. باید توجه داشته باشیم که این جدایی ها دلیل گسستگی زندگی ما نمی شود پس این اوهام را دور کرده و مراقب اثر تلقینی این خیال باطل باشیم. این تلقین ها ممکن است در رفتار های ما اثر بد بگذارد و ما را به ورطه ی ناامیدی بکشاند. حضرت علی (علیه السلام) می فرماید: «قَتَلَ الْقَنُوطُ صَاقِيَهُ»^۲ ناامیدی صاحبش را می کشد ناامیدی از بزرگترین عوامل تلخ کننده زندگی در دوران عقد است. که دختر و پسر دچار آن می شوند. و زندگی مشترک خود را به تاخیر می اندازند. می توان از فرجام ناگوار زندگی اطرافیان درس گرفت و اشتباه آنان را تکرار نکنیم باید برای قوی تر کردن ارتباط معنوی خود با خدا تلاش کرد. می توان با شرکت در محافل مذهبی، تقویت خود باوری، رفتن نزد مشاور قبل از ورود به زندگی مشترک خلا های موجود در زندگی را پر کرد تا جایی برای این افکار منفی وجود نداشته باشد.^۳

^۱. امیرملک، محمودی الیگودرزی، راهنمای ازدواج، قم، انتشارات منشور وحی، ۱۳۸۸، ص ۱۴۱

^۲. . . هاشم، رسولی محلاتی، غررالحکم ودررالكلم آملی (ره)، ج ۱، ج ۱۲، تهران، انتشارات فرهنگ اسلامی، سال ۱۳۸۹،

ص ۲۶۳ و ۸۳

^۳ حسین، دهنوی، گلبرگ زندگی، چاپ ششم، قم، انتشارات خادم الرضا، مرداد ۱۳۸۰

۹-۱- شک به همسر در دوران عقد

اگر همسر شما دارای ارتباط های نا مشروع بوده و شما دور از این گونه مسائل بوده اید، ازدواجتان از ابتدا اشتباه بوده است در این صورت اگر بخواهید با او وارد زندگی مشترک شوید باید تحمل بالایی داشته باشید. اگر کسی که مورد شک واقع می شود مرد باشد طاقت زن در این مورد بسیار کم است افزون بر این که ممکن است به دلیل ارتباط با نا محرم بعضی آلودگی ها و بیماری ها نیز به خانم منتقل شود.

اگر به شما قول داده که درست شود اما همچنان به شیوه سابق عمل می کند زندگی مشترک در این صورت سخت خواهد بود چون معمولاً خانم ها به این نوع ارتباطات بسیار حساس اند بنابراین می توانید در همین دوران عقد تجدید نظر کنید. اما اگر اهل ارتباطات نا مشروع نبوده یا بوده ولی به شما قول داده که تغییر کند و ثابت هم کرده اعتماد شما را نیز به خودش جلب کرده خطاهای مورد قابل چشم پوشی است بشر ممکن الخطاست و امکان دارد حتی این موارد برای فردی که سابق بر این فرد بدی نبوده نیز پیش آید. لازم است که بدانید این شرایط در صورتی که همسرش به واقع یعنی مطمئن باشیم که خطا کرده باشد گاهی ممکن است ریشه مسائل به حساسیت ها و برداشت اشتباه شما برگردد.

در مورد شک مرد به زن در دوران عقد به گونه ای که مرد اجازه ندهد خانم از منزل به بیرون برد گاهی ممکن است خانم رفتاری را به نمایش بگذارد که در هر مردی باعث بدبینی شود. به طور خاص مردان به یک سری رفتار خانم ها حساس اند به نوع پوشش خانم، رفتار اجتماعی خانم با جنس مخالف. وقتی مرد این ها را می بیند دچار بدبینی می شود و زن باید به روی رفتار خود ارزیابی داشته باشد و آن را اصلاح کند. از همسر خود بپرسد که چه

رفتاری دارم که باعث شک شما شده اگر دلیل منطقی نداشته باشد و صرفاً بخواهد چیزی را به زن خود چون در عقد اوست القا و دیکته کند این بیانگر این است که یکسری مشکلات شخصیتی مثل پارانوئید و حسادت در زندگی زناشویی است و باعث می شود منطقی برخورد نکنند اما اگر خانم رفتار نامناسب داشت مثل ارتباط چشمی زیاد با نامحرم لبخند زدن، پوشش نامناسب یک چیز طبیعی است که هر مردی را حساس می کند و باید رعایت شود اگر رعایت کرد و باز ایراد گرفت بحث شخصیتی در اوست و باید حتماً آن را مشاوره ببرد. قبل از اینکه وارد زندگی مشترک زناشویی شوند.^۱

۱۰-۱- مقایسه کردن

یکی از خصلت های بعضی آقایان یا خانم ها ی کم تجربه که از سادگی و کم خردی ناشی می شود و می تواند به گرمی زندگی آسیب جدی وارد سازد به رخ کشیدن فرد دیگر است. ممکن است مردی، زن دیگری را به رخ زن خودش بکشد که مثلاً زن فلانی چه دستپختی داشت؟ چقدر قشنگ بودو... یا زن به شوهرش بگوید: دیدی شوهر فلانی چه دستبندی برای زنش خریده بود یا از روی نادانی به همسر خود بگوید: زن فلانی چقدر خوشکل است. بدیهی است که این گونه مسایل می تواند عامل تحریک دیگری باشد و آغاز جنگ روانی و بگومگو و مسایل منفی دیگر. هرگونه مقایسه همسر با دیگری کاری نپخته و اشتباهی است بزرگ. همانگونه که نباید زن و شوهر یکدیگر را با فرد دیگر مقایسه نمایند زندگی خود را نیز نباید با زندگی دیگران مقایسه کنند که چرا زندگی او چنین است و ما نیستیم. این گونه حرف

---

^۱ حسین، دهنوی، گلبرگ زندگی ۲، چاپ ششم، قم، انتشارات خادم الرضا، مرداد ۱۳۸۰

ها که بسیار شکننده و آسیب زنده است و جز دلسردی و اختلاف و نزاع نتیجه دیگری ندارد. زن باید با تمام وجود به زندگی خود عشق بورزد و به زندگی های پایین تر از خود نگاه کند و از زندگی خود راضی و خشنود باشد.

مرد نیز باید چنین باشد و بداند همیشه دستی بالای دست است و اگر بخواهد مانند فامیل یا همسایه خود شود وقتی به امید او رسید بالا تر از آن هم هست پس هرگز حسرت زندگی کسی را نخورد و تلاش کند به زندگی خود صفا و دلگرمی بخشد.^۱

گفتار دوم: مشکلات اجتماعی، خانوادگی

۱-۲- فاصله بین عقد و عروسی

بعد از اجرای صیغه عقد، دختر و پسر، زن و شوهر می شوند. شرعاً و قانوناً محرم یکدیگر میشوند. در این صورت همه آثار ازدواج بر آنها مترتب می شود.

از آن زمان همه ی مخارج زن از قبیل: خوراک، پوشاک، مسکن، دکتر، دارو... همه برعهده شوهر می باشد. رسم بر این است که زن قبل از عروسی مطالبه نفقه نمی کند و شوهر هم نمی پردازد ولی اگر مطالبه کند باید پرداخت شود.

همچنین مرد نیز در این زمان حق هرگونه تمتع مشروع را از همسرش دارد، لیکن رسم چنین است که تمتع مخصوص زناشویی راتا شب زفاف به تأخیر بیاندازند، بهتر هم همین است.

غالباً بین عقد و عروسی مدتی فاصله می شود، گرچه مدت خاصی رانمی توان معرفی کرد و موقعیت های افراد نسبت به یکدیگر فرق می کند لیکن مناسب ترین زمان برای فاصله بین

---

^۱. همان، ص ۱۲۵

عقد وعروسی مدت شش الی نه ماه است. این دوران که از آن به عنوان دوران نامزدی شرعی یاد می کنند دارای فایده ها و آفت هایی می باشد که به آن اشاره می شود.

۲-۲-رفت و آمدهای دوران نامزدی

گرچه قبلاً گفتیم که فاصله بین عقد وعروسی، کاری مناسب و دارای فایده های بسیاری است و اما این دوران آفت ها و مشکلاتی برای زوجین و خانواده های آنها دارا می باشد که به اختصار عبارتند از:

زیاده روی در رفت و آمدها

۱- رعایت نکردن حال والدین.

۲- توقعات بی جا و بیش از حد نسبت به یکدیگر.

۳- مشکلات اقتصادی که با رفت و آمد بیش از حد بعضی از دامادها، خانواده های عروس را که از نظر مادی در وضع خوبی به سر نمی برند به زحمت می اندازند و در مضیقه قرار می دهند.

۴- غیرت بی جا و بیش از حد والدین بعضی از دخترها.

۵- دخالت و وسوسه جاهلان و مغرضان.^۱

۶- مشکلات اخلاقی که با رعایت نکردن آنها از طرف بعضی از زوجین برای سایر خواهران و برادران ممیز چیز فهم عروس یا داماد افکاری پیش می آید که زیر بنای بلوغ زودرس که زمینه مناسباتی برای مفاسد و فتنه های بزرگ و کوچک است و..^۲

---

^۱ . امیر ملک، محمودی الیگودرزی، راهنمای ازدواج، چ ۲۷، قم، انتشارات منشور وحی، سال ۱۳۹۰، ص ۲۱۱

^۲ . همان

۳-۲- نقش مشترک زوجین

زن و شوهر در زندگی مشترک خود هر کدام نقشی دارند و بعضی از نقش ها بین هردو آنها مشترک است. این نقش های مشترک عبارتند از:

الف) مهرورزی هردو همسر نسبت به یکدیگر

سلامت روان و آسایش و آرامش اعضای خانواده در دست زوجین می باشد با خلق خوش و لبخند و شادابی و احساس رضایت مندی، ما می توانیم آرامش روح و روان او را بر خانواده حاکم نمائیم. بدین ترتیب خود و خانواده مان را در برابر بیماری ها و مشکلات روحی و روانی و عصبی که در کمین نشسته - اند، واکسینه کنیم. برای اینکه زنی بتواند به خانه و همسر و فرزندان، با شور و علاقه رسیدگی کند و صفا و صمیمیت را در زندگی جاری سازد، به دوست داشتن و ابراز محبت شوهرش نیازمند است. به همین خاطر است که امام صادق (علیه السلام) می فرماید:

إِذَا أَحَبَّتَ رَجُلًا فَأَخْبِرْهُ؛ هرگاه کسی را دوست داشتی به او بگو.^۱

وقتی مردی وارد خانه می شود این حق اوست که با دنیایی مملو از انس و صفا و صمیمیت و محبت و نشاط محیطی جز محیط بیرون روبه روشود.

ب) احترام و تکریم یکدیگر

زن و شوهر بایستی نسبت به یکدیگر احترام و اعتماد در هر شرایطی چه خوشحال و یا ناراحتی داشته باشند.

---

^۱ محمد، کلینی، اصول کافی، مترجم: محمد باقر کمره ای، ج ۶، چ ۵، تهران، انتشارات اسوه، سال ۱۳۸۱، ص ۵۰۶

زن وشوهر فهیم ودانا می دانند که همسرشان آرامش خواه و امنیت طلب و دوستار محیطی سرشار از صفا است. از این رو جز با زبان محبت و تکریم و احترام به یکدیگر سخن نمی گویند که در این صورت الگو واسوه ی خوبی برای افراد خانواده می باشند.

دو همسر در زندگی باید از عزت نفس و احترام برخوردار باشند، هر کدام از آنان باید مراقب باشند تا همراه با احترام به دیگری، فامیل و اطرافیان اورانیزمورد احترام قرار دهد تا بحث و جدل و بی احترامی رخنه نکند.

اگر زن و مرد مسائل گذشته را وسیله ی اعتراض یا تحقیر دیگری قرار دهند و یا در حسرت گذشته باشند، نمی توانند امید به زندگی شیرین و سالمی داشته باشند. برای نیل به هدف و رسیدن به آرامش و حصول تکامل یکی از راههای صمیمیت و همکاری درک و احترام متقابل و پرواز با بالهای عشق است.

ج) بردباری و شکیبایی در برابر ناملایمات

زن و مرد در عین حال که دارای اصول و اهداف ثابت و معینی هستند باید در روابط یکدیگر انعطاف و بردباری داشته باشند زیرا انسان در برابر نعمتهای خدا مسئول و متعهد است.

از جمله بزرگترین نعمت خدا، نعمت ازدواج و همسر داری است که باعث آرامش و سکون زن و شوهر می شود. اسلام بای سالم ماندن اعصاب و روان در برابر سختیهای زندگی تشویق به صبر و بردباری می نمایند.^۱ خداوند در قرآن کریم نیز چنین می فرماید:

وَاصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ: شکبیا باش که خدا اجر نیکوکاران را ضایع نمی

کند.^۱

---

^۱ .فاطمه، قاضی، ازدواج و بهداشت روان، چاپ اول، بی جا، انتشارات یاران، سال ۱۳۸۷، ص ۲۳۸

امام علی (علیه السلام) نیز در مورد صبر در برابر مشکلات نیز می فرمایند:

الصَّبْرُ عَلَى الْمَصَائِبِ مِنَ أَفْضَلِ الْمَوَاهِبِ: صبر و بردباری در برابر مصیبت‌ها و مشکلات، از بالاترین مواهب و نعمت‌های الهی نسبت به انسان است.^۲

۴-۲- تعصبات خانوادگی در دوران عقد

بعضاً دیده شده که برخی خانواده‌ها در دوران عقد دختر خود را محدود می کنند و اجازه ی بیرون رفتن همراه شوهر را به او نمی دهند و اگر هم دیدارها در خانه انجام بگیرد حضور اطرافیان موجب شده و باعث می شود که نتوانند حرفهای لازم و ضروری در این دوران را زده و شناخت‌های مهم را بدست آورند. و این درحالی است که هیچ قاعده شرعی و عقلی برای این امرو وجود ندارد. تعصبات بی جا ممکن است مشکلات و ناراحتی‌ها را بی رادر پیش داشته باشد که دوران شیرین عقد را به تلخی برساند.

محسن عباسی ولدی در کتاب خود^۳ به نامه ای که به او رسیده پاسخ می دهد. درذیل به متن نامه و جواب نویسنده می پردازیم.

دو سال است که ازدواج کرده ام. در دوران نامزدی به خاطر تعصبات خانوادگی بیرون نرفتم حالا که زندگی خود را شروع کرده ایم، همسرم همیشه گله دارد که چرا خانواده تواجزه ندادند که ما دوران نامزدی خوبی داشته باشیم. الان همسرم عقده ای شده و وقتی پسر

---

^۱. سوره هود (۱۱)/آیه ۱۱۵

^۲. هاشم، رسولی محلاتی، غررالحکم و دررالکلم آملی (ره)، ج ۱، چ ۱۲، تهران، انتشارات فرهنگ اسلامی، سال ۱۳۸۹، ص ۶۰۷

^۳ محسن، عباسی ولدی، کتاب تا ساحل آرامش، گامهای موفقیت در زندگی، ج ۱، چ ۱۶، قم، انتشارات جامعه الزهرا (سلام الله علیها)، سال ۱۳۹۳، ص ۳۰ و ۳۱

ودخترهایی را می بیند که در دوران عقد خود بیرون آمده و با هم خوش هستند بیشتر عقده ای می شود واقعاً به دلیل این مشکل پایه های زندگی ام متزلزل شده است حالا که فرصت نامزدی هم از بین رفته و وقت جبران نیست چه کار کنم؟

بنده قبل از اینکه بخواهم به سوال این خواهر محترم پاسخ دهم با پدران و مادران بزرگوار صحبتی دارم: در دوران عقد که دختر و پسر شرعاً و عرفاً زن و شوهر هستند مگر چه اشکالی دارد در حالی که این دو به هم محرم هستند با هم بیرون بروند ارتباط دوران نامزدی مزه ای دارد که در دوران زندگی مشترک نیست. اعمال این محدودیت ها، تعصبات بیهوده ای است که نه شرع آن را تأیید می کند و نه عقل. البته فکر نکنید که بنده چشمم را به روی حقایق بسته ام و غیر واقع بینانه سخن می گویم می دانم که یک در هزار هم برخی جوانان حدود ارتباط در دوران نامزدی را رعایت نکرده و مشکلاتی را برای خانواده ها درست کرده اند اما این دلیل نمی شود ما صورت مسئله را پاک کنیم. حل این مسئله راه دارد. خودتان یا فرد دیگری با این جوانان صحبت کند تا در این دوران ارتباط را از حد نگذرانند تازه این مشکلاتی که شما نگران هستید در ارتباطهایی که مطالبه این جوانان است اتفاقی نمی افتد. مثلاً اینها دوست دارند صبح جمعه ای به کوه پیمایی یا عصر جمعه به پارک بروند. قبول کنیم بسیاری از محدودیتها به جهت تعصبات بیهوده است.

دوم: احیای شرایط نامزدی.

اما در پاسخ این خواهر محترم باید بگویم که سعی کنید در ارتباط خود با همسران حالت دوران نامزدی را ابتدای ازدواجتان را احیا کنید یعنی:

(الف) ابراز محبت های شدید عاشقانه را از او دریغ نکنید.

ب) در محیط خانواده تا اندازه ای که او می پسندد خود را آراسته کنید.

ج) در روزهایی که حال همسرتان مساعد است، با هم به محیط مفرح طبیعی بروید.

د) شادی و نشاط خود را در محیط خانه به اوج برسانید.^۱

۵-۲- مهریه

مهریه سنت اسلامی فرهنگی است. مهر، هدیه ای است از سوی مرد که خواهان وصلت زنانشویی با زنان مورد نظر است که در حین ازدواج به او پیشکش می شود. مهریک نوع احترام و محبت به زن است، جهت جلب نظر او در قبول همسری و وسیله ای برای بیان علاقه و صداقت مرد به زنی است که همسر آینده او خواهد شد.

در ضمن مهر را صداق یا کابین نیز گویند که نشانه صداقت مرد می باشد. خداوند در قرآن کریم مهر را به عنوان هدیه و عطیه ای از طرف مرد به زن بیان می کند:

وَأَتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْسًا فَلَكُوهُ هُنَّ أَمْرِيًّا

و مهر زنان را به طور کامل به عنوان یک بدهی یا عطیه به آنان بپردازید ولی اگر آنها چیزی از

آن را با رضایت خاطر به شما ببخشند حلال و گوارا مصرف کنید.^۲

مهرچه زیاد چه کم ملک شخصی زن است و هیچ کس «پدر، مادر، دیگران» حقی در آن ندارند. زن می تواند مهریه خود را ببخشد، ولی اگر مطالبه کند شوهر باید مهریه را به طور کامل پرداخت کند و اگر ندهد غاصب است، هم گناهکار و هم خائن به امانتی که در اختیار اوست.^۳

رسول اکرم (صلی الله علیه وآله وسلم) می فرماید:

^۱. همان

^۲. قرآن کریم، سوره نساء (۴)/آیه ۴

^۳. محسن، ماجراجو، نیازها و روابط عروس و داماد، ج ۲، قم، انتشارات منشور و وحی، سال ۱۳۸۲، ص ۷۹

مَنْ ظَلَمَ امْرَأَةً مِهرَهَا فَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ زَانٍ يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَبْدِي زَوَّجْتِكَ أَمْتِي عَلَى عَهْدِي فَلَمْ تُوفِ بِعَهْدِي وَظَلَمْتَ أَمْتِي

کسی که مهرزنش را ندهد، نزد خداوند زناکار به حساب می آید، خداوند متعال می فرماید: بنده ی من! کنیز مرا به عهده قرار من به ازدواج درآوردی و به عهد من وفا ننمودی و به او ظلم کردی.^۱

همچنین در احادیث آمده است که: أَقْدَرُ الذُّنُوبِ ثَلَاثَةٌ... وَحَبْسُ مَهْرِ الْامْرَأَةِ

کثیف ترین گناهان سه گناه است... واز آن جمله ندادن مهر زنان است.^۲

« أَتَوِا النِّسَاءَ صَدَقَاتِهِنَّ نِحْلَةً »^۳ مهر زنان را به عنوان یک بدهی یا یک عطیه به آنها بپردازند.

طبق آیه شریفه از حقوق شرعی زن در ازدواج، تعیین مهر است و بر عهده شوهر است که این بدهی شرعی و قانونی را به زن بپردازد. ولی متأسفانه این حق شرعی در جامعه ما به عنوان وهمی عرفی در آمد؛ گویی عرف جامعه ی ما، مهریه سنگین را ملاک برتری زن می داند و کمی مهر را دلیل بر بی ارزشی زن قلمداد می کند در حالیکه این تفکر وهمی بیش نیست.

در تعیین مهر اگر اعتدال رعایت شوند، شاید مناسب تر باشد. با ترویج فرهنگ عمومی آسان سازی در ازدواج، ازدواج باید دقیق و مطمئن هم باشد.^۴ در دین اسلام برای مهریه، حد معینی به طور لزوم معین نشده است بلکه براساس توافق و رضایت زن و شوهر انجام می

^۱. محمدابن حسن، حر عاملی، وسائل الشیعه، ج ۷، چ ۱، قم، انتشارات ذوالقربی، بی تا، ص ۶۳۵

^۲. محمدباقر، مجلسی، بحار الانوار، ج ۱۰۰، بیروت، دارالاحیاء التراث العربی، ص ۳۵۱

^۳. سوره نساء (۴)، آیه ۴

^۴. محمد، کرد بچه «منتظر»، ازدواج پیوند دلها، باید ها ونبایدها، ج ۲، مشهد، انتشارات استوار، سال ۱۳۸۹، ص ۴۴

گیرد. اما مستحب است مقدار آن از مهر السنه "پانصد درهم" بیشتر نگردد و کم ترین مقدار آن طوری باشد که در نظر عرف دارای ارزش باشد.

از نظر شرعی تعیین مهریه حق دختر است ولی مشورت و رعایت احترام پدر و مادر کار بسیار پسندیده ای است.^۱

فاصله گرفتن از نگاه دینی به مهر و پیدا شدن رویکردهای جدید به آن باعث شده است تا افزایش مهر نوعی تضمین برای کار کردهای آن در این رویکرد ها به شمار آید. مهمترین رویکرد های جدید عبارتند از:

الف) سیطره روحیه ی اقتصادی:

اشتغال زنان در بیرون از منزل و نقش های گوناگون آنان در عرصه های مختلف اجتماعی و دریافت پاداش های مناسب، آنان را بیش از پیش به استعدادها، توانمندی ها و کارایی خود متوجه ساخته است. ازدواج باعث محرومیت نسبی و در مواردی محرومیت کامل از این مزایاست پس باید در برابر این محرومیت، انتظارات را تامین کرد.

اگر زن در گذشته بر اساس انگیزه های عاطفی و با رغبت به ایفای نقش های گوناگون می پرداخت و از هرگونه چشم داشت مادی دور بود، امروز تفسیر متفاوتی از گذشته خود و نقش هایش دارد. درخواست مهر سنگین یکی از نمود های این رویکرد است.

ب) مهار طلاق و تمایلات نوجویانه مرد:

حذف بعضی از آموزه های دینی تضعیف آن در فرهنگ رایج باعث شده است تا دغدغه ها و حساسیت های اخلاقی کم رنگ شود. بر اساس این رویکرد برخی برای تثبیت هسته خانواده

---

^۱. مطهره، عابدینی، انتخاب همسر، چ ۴، اصفهان، انتشارات حدیث راه عشق، سال ۱۳۸۸، ص ۱۰۵

و مقابله با تنوع طلبی مرد، مهریه را سنگین می گیرند تا تمایلات طغیانگر مرد را مهار کنند. سنگینی مهر و درج شرط های ضمن عقد را نوعی تامین در برابر تزلزل ازدواج می دانند.^۱

ج) ارتقای منزلت اجتماعی زن:

براساس نگرش تعاملی رایج در عرف، زن خود را در آینه تقاضای خواستگاران خود و میزان تمایل آنان به پرداخت مهر سنگین می بیند و تمایل به دادن مهر فراوان را نشانه روشنی از مقبولیت اجتماعی به شمار می آورد. هر چند مهر به صورت نسبه مطرح می باشد، باز نیاز روانی و اجتماعی او را تامین می کند، و گمان می کنند هر چه مهر سنگین تر باشد زن می تواند خود را بهتر در جامعه نشان دهد و ارزش خود را بالا می بیند.

د) پیدایش حق در زمان اضطرار:

بیشتر افراد جامعه حق مالی زن در مهریه را برای روز مبادا می دانند و در وضعیت طبیعی، این حق را نادیده می گیرند نسبه بودن مهریه، زشتی مطالبه مهر در موقعیت عادی زندگی و نبودن درخواست حدی بر آن، زمینه ای را فراهم آورده است تا مهر به صورت انجام گسیخته و عاری از هرگونه معیار سنجش، افزایش یابد.

افزایش مهر بیش از هر چیز به تغییراتی مربوط است که در نوع مواجهه عرف با این عنصر حقوقی و کیفیت دریافت و پرداخت آن مطرح است. آنچه مایه شگفتی است تسامح بیش از حد در پذیرش صوری مهر زیاد است، با این که تمایل قلبی این است که تعهد کافی برای

---

^۱ • علی، حسین زاده، همسران سازگار: راهکارهای سازگاری، ج ۱۵، قم، انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (رحمه الله علیه)، سال ۱۳۹۲، ص ۲۵۳

آداب آن وجود داشته باشد، بنابراین وقتی تعهدی به طور طبیعی برای پرداخت مهر وجود نداشته باشد روز به روز مهریه افزایش می یابد.^۱

مجموعه این رویکردها درباره ی مهر با دیدگاه اسلام تفاوت دارد. اسلام جنبه اصلی مهر را اقتصادی نمی داند اسلام نه مهر را در برابر فعالیت های زن قرار می دهد، نه عاملی برای مهر طلاق می داند. نه زمینه ای برای ارتقای منزلت اجتماعی زن بر می شمرد. و نه آن را برای روز مبدا واجب می داند. بلکه اسلام مهر را یک بدهی، عطیه، هدیه می داند که مرد باید به زن پیشکش کند. سبکی مهر عاملی برای آرامش و ایجاد و تقویت سازگاری است^۲

(بهترین ملاک در تعیین مهریه

ما مسلمانها براین باوریم که سیره ی پیشوایان دین بهترین راه برای سعادت انسانها است. از این رودر کارهای خود، سیره ی آن حضرات را الگو قرار می دهیم. یکی از مسائل مهم در ازدواج امروزه به صورت یک معضل اجتماعی در آمده است رشد تصاعدی وبی رویه ی مهریه است و این معضل جوانان را از تشکیل زندگی مشترک باز داشته و متعاقب آن جوانان را برای ارضاء غریزه به گناه وادارمی سازد.^۳

مهر حضرت زهرا (سلام الله علیها) یک زره بود که به دستور پیامبر و اجازه حضرت زهرا (سلام الله علیها) به فروش رسید و پول آن را در راه خرید جهاز و بوی خوش صرف شد. پول یک زره یعنی ارزشمندترین سلاح های جنگی آن زمان بوده است اصولاً پول در آن زمان ها

---

^۱ . همان

^۲ . همان

^۳ . علیرضا، اسداللهی فرد، گفتنی های ازدواج، ج ۶، قم، انتشارات موسسه انتشاراتی صبح پیروزی، سال ۱۳۸۸،

ص ۱۷۴

ارزش بیشتری داشت. باید توجه داشته باشیم که پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله وسلم) با مقداری از این پول اسباب و لوازم زندگی و جهاز حضرت زهرا (سلام الله علیها) را خریداری کرد. اگر چه شرایط زندگی در آن زمان و این زمان یکسان نیست لیکن مهرهای متوسط معتدل را که حد تمکن مالی مرد و شئون اجتماعی والدین دختر و پسر باشد برای افراط و تفریط ترجیح می دهیم.^۱

۶-۲- جهیزیه

ازدواج پسر با دختر در حقیقت گامی برای ورود به دنیای جدید در زندگی نو تازیه است. هر مقدار این زندگی با صفات و جذاب تر باشد، در گرم نگهداشتن پیوند این دوزوج موثرتر است. بدین سان «جهیزیه» که شامل مجموعه ای از وسایل جدید برای ترتیب زندگی و سروسامان دادن خانه است، می تواند امری مورد قبول اسلام باشد.

پسر و دختری که می خواهند زندگی مشترک و مستقلی را آغاز کنند، باید حداقل وسایل مورد نیاز یک زندگی را داشته باشند و گرنه دچار مشکلاتی خواهند شد.

همه جا چنین مرسوم است که خانواده عروس لوازم اولیه زندگی را خریداری کرده و همراه او به خانه داماد می فرستند. این سنتی است اسلامی، نیکو و مستحب می باشد. گرچه داماد شرعاً و قانوناً حق مطالبه «جهاز» را ندارد، و بر خانواده عروس هم واجب نیست که جهیزیه ای را تهیه کنند. اما داماد از طریق پرداخت مقداری از «به صورت نقد» به خانواده عروس کمک می کند تا آنها بتوانند با آن پول لوازم ضروری و مورد نیاز برای زندگی مشترک دختر و پسر را تهیه کنند.

---

^۱ . ابراهیم، امینی، جوان و همسر گزینی، چاپ هشتم، قم، انتشارات بوستان کتاب، ۱۳۸۲، ص ۲۰۱

بااین همکاری و همیاری خانواده طرفین، بسیاری از مشکلات و موانع ازدواج حل می شود. غالب مردم متأسفانه این حقیقت را فراموش کرده اند که صلاح و مصلحت دو زوج جوان آن است که زندگی مشترک را از جای ساده ای شروع کنند و اگر می خواهند توسعه دهند این کار تدریجاً صورت گیرد.

باید توجه داشت که فقط در فضای یک زندگی وبی پیرایه و با معنویت، عطر و محبت و صفا موج می زند و علاوه بر این که تأمین نیازهای آن فشار کمتری به زوجین وارد می کند می تواند الگوی مناسبی برای قشری از جوانان جامعه باشد که از امکانات کمتری برخوردار هستند. برعکس در زندگی تجملاتی، بسیاری از ارزشهای والای اخلاقی در زیر آوار «جهیزیه سنگین» که تنها برای خودنمایی و فخرفروشی است مدفون می گردد.

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرماید:

لَا تَزَوِّجُوا النِّسَاءَ لِحُسْنِهِنَّ فَعَسَى حُسْنُهُنَّ أَنْ يُرْوِيَهُنَّ... لِأَمْوَالِهِنَّ فَعَسَى أَمْوَالُهُنَّ أَنْ تُطْغِيَهُنَّ وَ لَكِنْ تَزَوَّجُوهُنَّ عَلَى الدِّينِ.

با زنان به خاطر زیبایی شان ازدواج نکنید زیرا ای بسا زیبایی شان موجب تباهی و هلاکشان شود و برای مال و ثروتشان با آنان ازدواج نکنید زیرا چه بسا که مال و ثروتشان آنان را به طغیان و سرکشی وادارد، بلکه براساس دینداری با آنها ازدواج کنید.^۱

با توجه به کلام نورانی حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) بیشتر اهمیت دینداری و تقوای الهی و داشتن روحیه ی قناعت و کم توقعی زوجین جوان پی می بریم. چه خانواده هایی که به هنگام ازدواج دختر خود، خویشان را به رنج و فلاکت می افکنند و زندگی را

---

^۱. محمد، محمدی ری شهری، میزان الحکمه، مترجم: حمیدرضا شیخی، ج ۸، قم، انتشارات دارالحدیث، سال ۱۳۸۶

برخوشتن حرام و به نفع جهیزیه ی او اقدام می کنند و یا دخترانی که به خاطر بودن جهیزیه بیشتر برپدر و مادر خود تنگ می گیرند و زندگی آینده شان را بر آنها تلخ می کنند و اگر کسی نتواند برای فرزندش به اصطلاح جهیزیه مناسب تهیه کند احساس شرم و حقارت می کند، حتی بین دو خانواده عروس و داماد بگو مگو شروع می شود و آرامش و آسایش وصل و صفا را از خانه ی زوجین مختل می کند و دخالت های بی جا از همین جاشروع می شود.^۱

طبیعی است که عروس و داماد جدید باید حداقل لوازم زندگی را دارا باشند، تا بطور مستقل زندگی خود را آغاز کنند لذا رسم بر این است که خانواده عروس وسایل اولیه زندگی را به همراه او به خانه ی داماد ببرد و داماد در مقابل هزینه های دیگر ازدواج را بپردازد تا با این همکاری و همیاری زندگی مشترک دو جوان شکل بگیرد و این رسم بسیار پسندیده و ماهیت جهیزیه در اسلام است. متأسفانه این ماهیت اصیل و اخلاقی تبدیل به ماهیتی به دور از اصالت و اخلاق، همراه با خود نمایی، چشم و هم چشمی، اسراف و تشریفات شده و ازدواج را با بحرانی بزرگ روبرو ساخته است لا اقل نگاهی به سیره ی پیامبر اسلام (صلی الله و علیه و آله وسلم) در مورد جهیزیه حضرت زهرا (سلام الله علیها) بنماییم که در کمال سادگی، نیاز اولیه یک زندگی را تامین می کرد و از مهریه آن حضرت تهیه شده بود. و قبلاً هم اشاره شد که مهریه هم از فروش زره پر برکت حضرت علی (علیه السلام) پرداخت شده بود.

---

^۱. محسن، ماجراجو، نیازها در روابط عروس و داماد، ج ۲، قم، انتشارات منشور وحی، سال ۱۳۸۲، ص ۱۲۵

امید است جامعه ما این سنت های نیکو را سرمشق و الگو قرار دهد و به مقدار نیاز یک زندگی ساده در شرایط فعلی جامعه ما جهیزیه تهیه نماید تا اجتماع از مشکلات ازدواج رهایی یابد.^۱

همان طور که گفتیم معمولاً جهیزیه را خانواده دختر بر عهده می گیرد و خرید طلاجات و سایر البسه، لوازم آرایشی و.... را خانوادۀ داماد برای عروس خریداری می کنند. و این آداب در اقوام مختلف ایران با کمی تفاوت، مختلف است. در بعضی از جاها خانواده ی دختر برای تهیه جهیزیه مبلغی را از مهریه زن نقداً طلب کرده و از مهریه دخترشان برای خود دختر جهیزیه تهیه می کنند. در بعضی جاها هیچ وجه نقدی از داماد دریافت نمی شود اما در قبال جهیزیه ای که می دهند، انتظار دارند، خانوادۀ داماد خرید خوبی برای دخترشان داشته باشند.^۲

فایده های دوران عقد عبارتند از:

- (۱) افزایش شناخت دقیق یکدیگر برای رسیدن به تفاهم و سازگاری بیشتر در زندگی مشترک.
- (۲) شناخت بیشتر از خانوادۀ های یکدیگر.
- (۳) فراگیری علوم و فنون اداره زندگی و همسر داری با مطالعه کتب مفید و آموزنده.
- (۴) اصلاح و تربیت یکدیگر.
- (۵) افزایش مهر و محبت نسبت به یکدیگر با ملاقات های صمیمانه.
- (۶) بالا بردن سطح آگاهی و معنویت یکدیگر با حضور مشترک در مجالس دینی و مذهبی.
- (۷) یادگیری نکات مهم و ضروری در تعلیم و تربیت فرزندان.

---

^۱ . محمد، کرد بچه «منتظر»، ازدواج پیوند دلها، بایدها و نبایدها، چاپ دوم، مشهد، ناشر استوار، ۱۳۸۹ ص ۴۶

^۲ . علی رضا، اسد اللهی فرد، گفتنی های ازدواج، ج ۶، قم، انتشارات موسسه صبح پیروزی، سال ۱۳۸۸، ص ۱۶۴

۸) آمادگی اقتصادی داماد برای کمک به تهیه جهیزیه و تهیه مسکن.

۹) مسافرت های شیرین و به یادماندنی کوتاه مدت دوران نامزدی و...^۱

نتیجه :

ازدواج علاوه بر فوایدی که دارد، مشکلات و آسیب هایی نیز به همراه دارد. از جمله مهمترین آسیب های این دوران می توان به توقعات بی جا، مهریه، رفت و آمدهای دوران عقد و ... اشاره کرد

---

^۱. همان

فصل دوم

تردیده‌ها و نگرانی‌های دوران عقد

مقدمه

بعد از جاری شدن عقد گاهی دختر و پسر دچار تردیدها و نگرانی هایی می شوند، اگر درست و منطقی با آن ها برخورد نشود می تواند آسیب هایی را به این رابطه وارد کند. در این فصل به توضیح بعضی از این تردیدها و نگرانی ها پرداخته شده است.

گفتار اول: تردیدهای دوران عقد

۱-۱- عدم آمادگی فکری برای ازدواج

به این موضوع باید قبل از دوران عقد فکر کرد و به نتیجه رسید. اینکه عقد کند و مدتی بگذرد و بعضاً زمان طولانی مثل یک سال از عقد بگذرد زمان این گونه اندیشه ها نیست و پس دختر و پسر باید با این فکر مقابله کنند.

ممکن است علت تردید ها، اضطراب و مسئولیت پذیری باشد که در این صورت مقداری از این اضطراب و تردید، طبیعی است بطور مثال شاید می ترسید نتوانید به مسئولیت خود خوب عمل کنید یا نگران مشکلات اقتصادی هستید. درست است که شرط ازدواج بلوغ فکری است اما ازدواج، شرایط دیگری نیز دارد که در شما وجود داشته گذشته از اینکه خود ازدواج در بلوغ فکری انسان موثر است. در هر صورت دختر و پسر با مشورت با مشاور آگاه می توانند آن عوامل پنهان را شناسایی کرد و از تردید ها نجات پیدا کنند.^۱

---

^۱. حسین، دهنوی، گلبرگ زندگی ۲، چاپ ششم، قم، انتشارات خادم الرضا، مرداد ۱۳۸۰

۲-۱- کنار نیامدن با ظاهر خانم و آقا در دوران عقد

اگر فاصله زیبایی دو طرف خیلی زیاد باشد ازدواجشان درست نیست. باید در قیافه نیز همتایی باشد و گرنه مشکلاتی از قبیل بهانه جویی ها توجه به دیگران و... را در زندگی زنashویی بوجود بیاورد برای کنار آمدن با این مسئله تلاش کنید. باید به زیبایی های خود نگاه کنید گاهی به نمره زیبایی خودمان بی توجهیم و فقط انتظار داریم همسرمان زیبا باشد این توجه، توقع را پایین می آورد. به زیبایی سیرت طرف مقابل خود مانند ویژگی های اخلاقی، اعتقادی، خانواده خوب و... توجه کنیم. به یاد داشته باشیم که زیبایی ظاهری به مرور زمان عادی می شود زیبایی چهره در روابط زن و شوهر تاثیر آنی دارد یعنی به مرور زمان در دراز مدت کم می شود و جای خود را به ویژگی اخلاقی می دهد. همسری که زیبایی ظاهری بالایی دارد اما از ویژگی اخلاقی و زیبایی سیرتی بر خوردار نباشد قطعاً مشکل ساز خواهد شد عطوفت و ارزش ها اخلاقی زن از آنجا که در ایفای نقش مادری اهمیت دارد بسیار مهم است و همچنین برای مرد هم این گونه است به همسر خود به چشم مادر یا پدر فرزندان آینده تان نگاه کنید خداوند در همین مورد نیز می فرماید: «فان کره متوهن فعیسی آن تکرهوا شیئاً و یجعل الله فیہ خیراً کثیراً»

و اگر زنانتان دلپسند شما نباشند به سرعت تصمیم به جدایی نگیرید چه بسا چیزی نا پسند شما باشد در حالی که خداوند خیر فراوانی را در آن برایتان قرار داده است.^۱

زیبایی طرف مقابل، مسئولیت ها و دغدغه های شما را کمتر می کند.^۲

---

^۱. سوره نساء (۴)/آیه ۱۹

^۲. حسین، دهنوی، گلبرگ زندگی ۲، چاپ ششم، قم، انتشارات خادم الرضا، مرداد ۱۳۸۰

گفتار دوم نگرانی های دوران عقد

۱-۲- اضطراب ورود به زندگی مشترک

اضطراب در آستانه ورود به زندگی مشترک تا حدودی طبیعی است چون قرار است مهم ترین رخداد زندگی مان بوجود آید اما باید با آن مقابله کنیم تا خللی ایجاد نشود. برای رفع این اضطراب بهتر است در گام اول سطح آگاهی های خودمان درباره زندگی مشترک بالا ببریم. یکی از علت های اضطراب ها به نا آگاهی ما از آن مسئله بر می گردد حضرت امیرالمومنین (علیه السلام) می فرمایند: «الناسُ اعداءُ ما جَهِلُوا». مردم دشمن نادانی های خود هستند وقتی در مورد موضوعی آگاهی لازم را نداشته باشیم در ارتباط با مسائل پیرامون آن موضوع دچار اضطراب می شویم اما زمانی که ابهامات برطرف شود اضطراب هم کاهش می یابد. در گام بعدی بهتر است مهارت های لازم برای زندگی مشترک زناشویی را یاد بگیریم. مهارت هایی نظیر توجه به آراستگی، پوشش، آرایش، آشپزی و... یکی از عوامل نگرانی برخی از دختر خانم ها در ابتدای زندگی مشترکشان ضعف در همین مهارت ها است. باید توجه داشته باشیم که دوران عقد فرصت مناسبی تا خانم توانایی لازم را در جنبه های مادی زندگی مشترک نظیر آشپزی و خانه داری هم چنین جنبه های معنوی آن مانند برخورد شایسته با همسر و خانواده همسر که با استفاده از تجربیات اطرافیان و بعضاً با رفتن پیش مشاور و مشورت گرفتن از او همچنین استفاده از برنامه های رسانه ای که در این زمان بسیار شده را کسب کند.

تلاش کنید ارتباط خود را با خانم هایی که در زندگی خود نا موفق هستند کم کنید و بالعکس با خانم هایی که وارد زندگی مشترک زناشویی شدند و از آن بسیار راضی هستند

بیشتر رابطه برقرار کنید و از تجربیات آنان استفاده کنید. چون خانم هایی که ناموفق هستند با حرف های نا امید کننده به تشویش و اضطراب شما بیشتر دامن می زنند. افزون بر نکات یاد شده توکل به حق تعالی، توسل به معصومین علیه السلام، تلاوت قرآن، ذکر گفتن بسیار در آرامش روان شما تاثیر بسزایی دارد.

۲-۲- نگرانی از بابت مخارج زندگی مشترک

عقد های طولانی اگر چه مشکلاتی را ایجاد می کند اما تاخیر انداختن در مراسم ازدواج و شروع زندگی مشترک به دلیل ترس از هزینه های زندگی نوعی بی اعتمادی به خداوند است. خداوند در قرآن می فرماید: «يُغْنِيهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ»^۱ خداوند زن و شوهر را از فضل خود بی نیاز می سازد.

یکی از مشکلات ما این است که به خدا سوء ظن داریم اما به بنده نه مثلاً اگر یکی از اطرافیان، که فرد ثروتمندی باشد به ما بگوید شما ازدواج کنید مخارج زندگی شما و نیاز هایتان را من تامین می کنم به او اعتماد می کنیم. اما جای شگفت است که به خداوندی که روزی بندگان را تضمین کرده اطمینان نمی کنیم.

مسلم است که ابتدای زندگی سختی های خاص خودش را دارد اما اگر عشق و صمیمیت زن و شوهر و توکل به خدا باشد این مشکلات آسان و قابل عقل می شود. خداوند می

---

^۱.سوره نور(۲۴)/آیه ۳۲

فرمایند: «و من یتوکل علی الله فهو حسبه»^۱ وکسی که به خداوند توکل کند. همین توکل برایش کافی است.^۲

۳-۲- کاهش عبادت بعد از ازدواج

این نگرانی به این خاطر است که ما ثواب را فقط در عبادت متعارف یعنی نماز و دعا می دانیم. در حالی که اسلام راه کسب ثواب را فراتر از این می داند مثلاً برای زن می فرمایند: خوب شوهر داری کردن جهاد است. برای کارهایی نظیر لباس شستن ظرف شستن هم ثواب وجود دارد. همچنین برای مردم که خود را به مشقت می اندازد تا روزی حلال برای همسر خود بدست آورد نیز ثواب نوشته می شود.

درست است که با آغاز زندگی مشترک ممکن است زمان برای عبادت های فردی حاکم شود که البته می توان با یک برنامه ریزی درست حد مطلوب را حفظ کرد در ذیل به احادیثی می پردازیم که نشان می دهد. هر گامی و هر کاری که در زندگی مشترک زن و شوهر برای هم انجام دهند ثواب دارد.

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند:

«ما من امرأة تسقى زوجها شربة ماء الا كان خيراً لها في سنة صيام فهارها و قیام کیلها»^۳ هیچ زنی نیست که جرعه ای آب به شوهرش بنوشاند مگر آنکه این عمل او برایش بهتر از یک سال باشد که روز هایش را روزه بگیرد و شب هایش را عبادت کند.

---

^۱. سوره طلاق (۶۵)/آیه ۳

^۲. حسین دهنوی، گلبرگ زندگی ۲، چاپ ششم، قم، انتشارات خادم الرضا، مرداد ۱۳۸۰

^۳. محمد مهدی، ری شهری، میزان الحکمه، ج ۱، همان، ص ۴۶۰

و نیز فرمودند: «أَيُّمَا امْرَأَةٍ رَفَعَتْ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا شَيْئاً مِنْ مَوْضِعٍ تَرِيدُ بِهِ صَلَاحاً إِلَّا نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهَا وَ مِنْ نَظَرِ اللَّهِ إِلَيْهِ لَمْ يُعَذِّبْهُ»^۱ هر زنی که در خانه ی شوهر خود به قصد مرتب کردن آن، چیزی را جا به جا کند، خداوند به او نظر افکند و هر که خداوند به او نظر کند، عذابش نکند.

البته این سفارش ها فقط برای زن نیست، بلکه درباره ثواب خدمت مرد به زن نیز آموزه هایی در متون دینی ها به چشم می خورد که شگفت آور است که نمونه های ذیل از آن جمله اند:

۱- «الكَادُّ عَلَى عِيَالِهِ كَالْمَجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ»^۲: کوشش کننده برای خانواده مانند مجاهد در راه خداست «إِذَا سَقَى الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ أَجْرًا»^۳ هنگامی که مردی به همسرش جرعه آبی می نوشاند پاداش می برد. «إِنْ الرَّجُلُ لَيُؤَجَّرَ فِي رَفْعِ الْقِمَةِ إِلَى فِئَةِ امْرَأَتِهِ» همانا مرد برای لقمه ای که در دهان همسرش قرار می دهد پاداش می برد.

۴-۲- رفتاری های بچه گانه همسران

گاهی ممکن رفتاری که دختر و پسر در خانواده هایشان دارند و رفتاری که خانواده با آنها دارد، آنان را در مقابل یکدیگر دچار توقع بی جا کند، مثلاً دختر به دلیل حساس بودن و روحیه لطیفی که دارد ممکن است که خانواده زیاد او را درگیر مسائل و مشکلات نکند و او فقط با مشکلات درسی خود و دوستان خود سرکار داشته و همیشه بستر رفاهی هر چیزی ممکن برایش فراهم بوده باشد اما پسری که خود را درگیر مشکلات مالی خانواده می کند و کمک

^۱ .شیخ کلینی، اصول کافی، ج ۵، ص ۵۰۷

^۲ .همان، ص ۸۸

^۳ . حر، عاملی، وسائل الشیعه، ج ۲۱، ص ۴۵۱

خرج خانواده است و گاهی خانواده ها به پسر خود نازکتر از گل نمی گویند و به گونه ای در خانواده پسر سالاری حاکم است. این دو در زندگی مشترک ممکن است گاهی با رفتار های خود مشکلاتی را ایجاد کند. دختری که درگیر مسائل مالی نیست ممکن است زمانی که نیازش بر طرف نشود ترش رویی کند یا تحمل مرد سالاری پسر را نداشته باشد و شروع به بد اخلاقی کند در مقابل مرد زن را بچه می اندازد و با او سر ناسازگاری می گذارد.

گاهی اوقات اختلاف سنی هم مزید بر علت می شود پسری که از دختر خانم چند سالی بزرگتر است و بیشتر در جامعه حضور پیدا کرده و جوانی خود را به اصطلاح گذرانده حال اگر با دختری کم سن و سال ازدواج کند ممکن است دچار مشکل شود در رفتار های عاطفی و محبت ورزی های همه خود را بچه گانه بداند به همین دلیل است که توصیه می شود اختلاف سنی ازدواج بین سه تا هفت سال باشد و اینکه هر دو سعی کنند از نظر روحی به یکدیگر نزدیک شود.^۱

۵-۲- کنار نیامدن با رابطه ی قبلی همسر

گاهی ممکن است که شخصی قبل از ازدواج با نا محرمی رابطه داشته باشد که در اثر جوانی و بی تجربگی اتفاق افتاده باشد. حالا که شخص تصمیم بر ازدواج گرفته به این معناست که پخته شده و دوست ندارد گذشته را تکرار کند. و خسته از رابطه های موقت به دنبال یک رابطه دائم است. سفارش اسلام در چنین مواردی عفو و گذشت است.

---

^۱. حسین، دهنوی، گلبرگ زندگی، ۲، چاپ ششم، قم، انتشارات خادم الرضا، مرداد ۱۳۸۰

ملاک ارزیابی همسر، وضعیت فعلی اوست و خطای گذشته نباید زندگی شما را خراب کند. پس طرفین باید یکدیگر را ببخشند و با این مساله کنار بیایند و بدانند که خداوند این رفتار را می پسندد چنان که خود فرموده است

«وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا مُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ»^{۲۱}

و باید ببخشید و بگذرید. آیا دوست ندارید خدا شما را ببخشد؟!

۶-۲- شنیدن و دیدن مسائلی درباره همسر

عقد های طولانی به طور معمول به برجسته شدن نقاط ضعف و ایجاد تردید می انجامد. پس نباید دوران عقد را طولانی کرد بهتر آن است که قبل از ازدواج تمام زوایا را در نظر بگیرد که دوران عقد را بنابر دلایلی به درازا نکشاند.

اگر با موارد فراوانی از نقاط ضعف برخورد کردید، در فضای عاطفی با محبت و مهربانی از او توضیح بخواهید ممکن است گاهی مسائلی که در مورد او می شنوید به گذشته او مربوط باشد و او تلاش خود را برای زندگی و آینده بهتر به کار گرفته و از گذشته توبه کرده است همیشه باید مد نظر داشته باشیم که وضعیت فعلی انسان ها ملاک است. اما چنان چه اشکالات مانند اعتیاد، روابط نامشروع، شرابخواری و... کلان است. تأمل و عقیق بیشتری نیاز دارد یکی از فلسفه های دوران عقد، همین شناسایی دقیق هر دو طرف است تا در صورت ضرورت تجدید نظر کنند.^۳

---

^۱. سوره نور (۲۴)/آیه ۲۲

^۲. حسین دهنوی، گلبرگ زندگی ۲، چاپ ششم، قم، انتشارات خادم الرضا، مرداد ۱۳۸۰

^۳. همان

۷-۲- خساست شوهر

قبل از اینکه به بحث مورد نظر بپردازیم بهتر است تعریف از خساست داشته باشیم تا با ویژگی های دیگر اشتباه نشود.

گاهی مرد، عقل معاش یا مدیریت پول دارد به این معنا که اهل ریخت و پاش اضافی نیست منطقی خرج می کند. اما چون همسرش در محیطی بزرگ شده که این مدیریت کمتر اعمال می شده یا نه پدرش فرد سخاوتمندی بوده و او دارد اکنون شوهرش را با پدرش مقایسه می کند و این از نظر او یعنی همسرش خساست دارد.

ممکن است مرد، برخی مخارج را ضروری و لازم نداند ولی در موارد لازم کوتاهی نمی کند باز هم نمی توان چنین شخصی را خسیس نامید.

در موارد دیگه گاهی این خود زن است که انتظار دارد همسرش در دوران عقد، مانند زندگی رسمی نیاز های مالی او را بر آورده کند و چون پاسخ مثبتی از شوهرش نمی بیند او را خسیس می نامند که باز هم این به معنای خساست نیست.

به نظر مشهور فقیهان، نفقه زن بر مرد متوقف بر تمکین خاص است. و چون زن در دوران عقد تمکین نمی کند نفقه اش بر مرد واجب نیست. البته حقوق مدنی ایران بر اساس ماده ۱۱۰۶ نفقه زن را بر مرد بلافاصله پس از عقد لازم می داند ولی چون عرف ها پذیرفته که این نفقه بعد از وارد شدن در زندگی مشترک بر عهده مرد است معمولاً مرد هم در دوران عقد نفقه را پرداخت نمی کند همان طور که تمکین خاص هم از جانب دختر صورت نمی گیرد. گاهی مرد در دوران عقد کمتر هدیه می خرد و سعی می کند برای تامین نیاز های اصلی زندگی مشترک صرفه جویی می کند یا توان خرج کردن و هدیه خریدن را ندارد که باز هم این به

معنای حساست نیست. اما اگر مرد شما به معنای واقعی خسیس باشد به طور مثال از خرید بستنی و غذای رستوران گرفته تا کرایه تاکسی در دوران عقد دریغ کند. با ورود به زندگی مشترک بدتر می شود. و اگر شما فردی باشید که از چنان روحیه ای برخوردار نباشد مثلاً شما در چنین مسائلی صفات داشته باشید فشارهای روحی بیشتری به شما وارد می شود اگر شما شاغل باشید یا دارای استقلال مالی باشید یا پدرتان به هنگام نیازمندی کمکتان می کند ممکن زندگی را با چنین همسری بتوانید تحمل کنید.

روان پزشکان حساست را نوعی اختلال شخصیت وسواسی می دانند که این افراد در ضمن خسیس بودن کمال گرا نیز هستند و زمان بسیاری را صرف جزئیات بی اهمیت می کنند، اعتیاد گونه وقف کار می شوند و دردور انداختن اشیای بی ارزش نا توانند.

روان پزشکان معتقدند این اختلال، درمان ندارد، مگر اینکه افراد مبتلا به آن با مصرف دارو، تا حدودی نرم و انعطاف پذیر شوند، پس اگر به واقع پی برده اید همسرتان خسیس است، بهتر است با روان پزشک مشورت کنید^۱.

۸-۲- پر خاشگری شوهر

باید در نظر داشته باشید که صرف داد زدن و عصبیب شدن نشانه ی اختلال در سیستم عصبی نیست. روند و شروع به داد به بیداد می کنند. پر خاشگری زمانی ناراحت کننده و نگران کننده است که عصبی و غیر عادی باشد برای مثال شخص چشمانش قرمز می شود، رنگ چهره تغییر می کند، دست و بدن گاهی می لرزد، تپش قلبش شدید می شود، شخص عصبانی اشیای نزدیک خود را به اطراف و طرف دیگران پرتاب می کند.

---

^۱. همان

مشت و سر خود را به دیوار می کوبد و خود یا دیگران را کتک می زند و... این گونه پرخاشگری نشانه اختلال در سیستم عصبی است. که به علل از جمله هیجانات درونی بارداری مادر در زندگی جنینی فرد پرخاشگر، آسیب به دستگاه مرکزی اعصاب صدمه به سر هنگام تولد، تشنج شدید در کودکی و... ایجاد می شود. که به تناسب باید به روانپزشک، متخصص مغز و اعصاب و متخصص غدد مراجعه کرد. در صورت بروز نشانه های ذکر شد، این ناهنجاری های رفتاری حتماً قبل از ورود به زندگی مشترک باید درمان شوند. چون علاوه بر نشانه هایی که بر خود شخص وارد می شود فضا را برای دیگران نیز متشنج می کنند.^۱

۹-۲- بی اعتقادی مرد

اگر شما اهل ایمان و تدین نباشید احتمالاً می توانید با فردی که مثلاً بی نماز کنار بیایید اما اگر شما فردی باشید که از خانواده مذهبی هستید این امر مقدور نیست. اگر نماز برای شما مهم است و می خواهید فرزند شما نماز بخواند، اما پدرش نماز نمی خواند افزون بر اینکه مسائل دینی مانند: طهارت، غسل، حلال و حرام و... نیز به طور معمول برای این گونه افراد بی ارزش است. گذشته از آنکه رنج فراوانی تا آخر عمر خواهید کشید. اصلاً ممکن است دین شما نیز در معرض خطر جدی قرار بگیرد.

در آموزه های دینی ما نیز آمده است که زن مومن نباید با مرد غیر مومن ازدواج کند و دلیل آن را چنین بیان کرده اند: «لَا نِ الْمَرْأَةُ تَأْخُذُ مِنْ آدَبِ زَوْجِهَا وَيَقْهَرُهَا عَلَى دِينِهِ» زیرا زن از تربیت همسرش اثر می پذیرد و مرد او را بردین خود و خواهد داشت.^۲

---

^۱. همان

^۲. فروع کلینی، ج ۵، ص ۳۴۸ و ۳۴۹

۱۰-۲- بد گمانی

اگر یکی از همسران بد گمان شود و دلیل همسرش را بپذیرد و با توضیح او قانع شود، بیمار نیست، ولی اگر استدلال پذیر نباشد و نشانه هایی نظیر مواردی که در ادامه اشاره می کنیم در او دیده شود باید با دقت تصمیم گرفت. بعضی از علامت های شخصی که دچار بیماری بد گمانی است چنین است:

حساسیت در مورد خنده های عادی همسر، تذکر درباره پوشش مناسب، نگاه های معنا دار به همسر، کنترل دائم و حرص خوردن، حساسیت به دیده بوسی و احوال پرسى با محارمی مانند عمو، دایی، خواهر زاده، برادرزاده و.... سوال در باره ی تماس ها و مزاحم تلفنی در این صورت شخص به اختلال هذیانی یا هذیان زناشویی مبتلا است.

لازم به ذکر است که تفاوت این اختلال با اختلال شخصیت پارانوییدی در این است، که در هذیان زناشویی فقط به همسر خود بد بین است اما در اختلال شخصیت پارانویید به همه سوءظن دارد. که چنین شخصی حتما باید قبل از ورود به زندگی زناشویی با مراجعه به روانپزشک در مان شود توجه داشته باشید که زندگی با این گونه افراد بسیار زجرآور است و باید آمادگی مشکلاتی مثل احتمال قطع روابط با همه ی نزدیکان حتی محارم، سرکشی های پیاپی به منزل حتی وسط روز و حین کار، تلفن های مکرر برای اطمینان از حضور شما در منزل یا مشغول نبودن تلفن، تعقیب ها و بررسی های غیر عادی و غیر منتطقی، خواب های آشفته، پر خاشگیری و... داشته باشید.^۱

---

^۱ . حسین دهنوی، گلبرگ زندگی ۲، چاپ ششم، قم، انتشارات خادم الرضا، مرداد ۱۳۸۰

نتیجه

اضطراب در آستانه زندگی مشترک تا حدودی طبیعی است، چون قرار است مهم ترین رخداد در زندگی فرد بوجود بیاید. اما باید بتوان این اضطراب ها را کنترل و با آنها مقابله کرد تا خللی در زندگی فرد ایجاد نکند و با استفاده از تجربیات دیگران و مشاوره با افراد متخصص، این تردیدها و نگرانی ها را تا حدودی کاهش دهد.

فصل سوم

لغزشگاه دوران عقد

لغزشگاه ها

گفتار اول : لغزشهای فردی

۱-۱- رنج ازدیدن خواستگاران قبلی خانم

نباید از خواستگاران قبلی خود جلوی همه سخن بگوییم بدتر از آن زمانی است که نام بردن خواستگار قبلی برای کوچک کردن مرد باشد، زیرا پیامش به معنای ترجیح دیگران بر همسر است. همان گونه که اگر مرد چنین باشد کینه و تنش در پی دارد.

برخی دختران فکر می کنند اگر خواستگاران قبلی خود را به شوهرشان معرفی کنند ارزش و احترام خود را بالا می برند اما هرگز چنین نیست گاهی علاوه بر معرفی کردن خواستگاران قبلی به تعریف و تمجیدشان هم اضافه می کنند. که این پیام را به مرد می دهد که زنش به طور کامل به او تعلق ندارد و به دیگران علاقه مند است. این امتیاز گویی ها غرور مرد را جریحه دار می کند و زمینه های بد بینی و سوءظن و سلب اعتماد را فراهم می کند. باید توجه داشته باشید که خواستگاری او حلال و از برنامه های زندگی انسانهاست و نقصی برای دختر به شمار نمی رود همان گونه که ممکن است شما به خواستگاری دختران متعددی رفته باشید اگر همسرتان به شما خواستگاران را معرفی کرده اشتباه کرده اگر خودتان متوجه شدید سعی کنید بی

تفاوت باشید چرا که این حساسیت ها بی جااست نباید غیرت الکی نشان داد. زیرا غیرت نشان دادن در این گونه موارد به نوعی غیریت بی جا است.^۱

۲-۱- رنجیدن خواستگار

شاید خیلی از شما ضمن اینکه مایل به گذاشتن این شروط هستید اما نگران این می شوید که نامزد یا خواستگارتان از شما رنجیده خاطر شود یا اصلاً قبول نکند اما جالب است که اغلب شما عزیزان نگرانی از بابت در خواست مهریه سنگین ندارید. چه بسیار خواستگاری ها که شب بله برون به خاطر بحث مهریه به هم می خورد و گاه طبیعی به نظر می رسد. اما همین خانم یا خانواده شان از گذاشتن یک شرط ابا دارند. به شما توصیه می کنیم در قبال بخشیدن قسمتی از مهریه تان شروطی را بگذارید. باور بفرمایید نه تنها قبول می کنند که خوشحال هم می شوند.

البته لازم است به این نکته اشاره کرد که درج این شروط در عقد نامه به این معنی نیست که دیگر مرد نمی تواند همسرش را طلاق دهد. در واقع مرد در شروط ضمن عقد فقط به صورت وکالتی این حق را به همسرش می دهد وزن هم به عنوان وکیل در طلاق این را می داند که این حق یا شرط ضمن عقده معنای انتقال کامل ومطلق حق از سوی شوهرش نیست ومرد هم می تواند بنا بر شرایطی ازاین حق استفاده کند.

بدنیست بدانید که شروط ضمن عقد با محتوایی چون ممنوعیت ازدواج دوم برای مرد، عدم نزدیکی یا طلاق در مدت معین مثلاً ۵ سال قابلیت اجرا ندارد اما می تواند زن در شروط

---

^۱ . حسین دهنوی، گلبرگ زندگی ۲، چاپ ششم، قم، انتشارات خادم الرضا، مرداد ۱۳۸۰

ضمن عقدش این نکته را بگنجانند که مثلاً او به دخترش تعلق بگیرد. (شرط صلح مهریه به فرزند)

۳-۱- مقایسه همسر با دیگری

یکی از مهمترین آسیب ها و آفت های دوران عقد مقایسه کردن است زن و شوهر باید مراقب باشند شما با کی ازدواج کردید که از دید شما منحصر به فرد است و ویژگی های شخصیتی مثبت و منفی دارد. همان گونه که خودتان ویژگی های مثبت و منفی دارید. همسران با هیچ^۱ کس قابل مقایسه نیست هرکس نقطه ضعف هایی دارد. شما از نقاط منفی افراد دیگر خبر ندارید و فقط نقاط مثبت او را می بینید همان گونه که ممکن است دیگران در مورد همسر شما فقط ویژگی های مثبت او را ببینند. همسر خود را همان گونه هست ببینید و بپذیرید. به همسران به دیده ی پدر فرزندان ببینید تا ارزش های اخلاقی او بیشتر جلوه کند.

۴-۱- منفی نگری همسر

خوب دیدن یک هنر ارزشمند و همان دیدن نیمه پر لیوان است. نظر کردن به رفتارهای شایسته همسر به غیر از اینکه خودباوری او را بالا می برد بر محبت بین شما می افزاید و شما را فردی منصف می بیند در نتیجه در نفعش شامل شما هم می شود بدین ترتیب ضعف ها کمرنگ تر و قابل تحمل تر خواهد شد.

دیدن نقاط منفی همسر و بی توجهی به نقاط مثبت از مهمترین آفت هایی است که متأسفانه بسیار شایع است. دیدن نقاط منفی همسر پیامد های ناگوار بسیاری دارد. از جمله: باعث کینه

---

^۱. همان

وچرکین شدن دل او می شود، اعتماد به نفس را کاهش و در نتیجه ناامیدی را افزایش می دهد
تأکید بر نقاط منفی باعث می شود شخص باورش شود و ناخود آگاه سعی می کند همان نقش
را ایفا کند. باید نقاط مثبت و بر جستگی ها را فهرست کرد و به آن آگاه شد.^۱

۵-۱- وابستگی غیر معقول همسران به خانواده

اینکه گاهی خانم یا آقا، ارتباط های عاطفی همسر با خانواده اس و احترام و مشورت با آنان
و نیز استفاده از تجربه هایشان را وابستگی می پندارند صحیح نیست. در صورت وجود
وابستگی شدید به خانواده باید پیش از ازدواج دقت کرد.

یکی از عوامل مشکل آفرین درزندگی زناشویی همین وابستگی های شدید فرد به پدر
و مادر به ویژه مادر است. برای ورود به زندگی مشترک باید به این نکته توجه داشته باشید که
به این مسئله حساسیت و واکنش نشان ندهید. حساسیت شما پیامد های نا خوشایندی را به
همسران منتقل می کند مانند دورکردن اواز خانواده اش، انحصار طلبی، حسادت شما و...
توجه داشته باشد که هرکس نسبت به خانواده اش و زحماتی که برای او کشیدن متعصب است
و به آنها احساس دین می کند و در صورتی که شما واکنش نشان دهید ناخودآگاه سبب می
شود او به خانواده به خصوص مادرش نزدیک تر شود و ممکن است از این مسئله به عنوان
نقطه ضعف شما استفاده کند و برای حرص دادن شما از آن بهره ببرد.

به همسران توجه کنید. رعایت حقوق او و ایجاد فضایی آرام وابستگی را کمتر می کند.
یادتان باشد در تعارض الگو پذیرفته می شود که محبوب تر باشد. اگر با این وجود باز همسر

---

^۱ همان

شما وابستگی اش به مادر یا خانواده استمرار پیدا کرد بسیار سنجیده تذکر دهید. در موقعیتی مناسب و دور از تنش از او با زبانی لین بخواهید که مثلاً اگر شما به من توجه بیشتری داشته باشی من در مقابل خانواده ات نشاط بیشتری خواهم داشت و توجهم به آنان زیاده‌تر می‌شود.^۱

۶-۱- اختلافات سیاسی زن و شوهر

در بحث انتخابات ممکن است زن و شوهر در انتخاب کاندیدای مورد نظر اختلاف داشته باشند که متأسفانه گاهی زیاده روی می‌کنند و به اختلاف و کینه ورزی و قهر کردن منجر می‌شود. اینکه ما نظر مخالف طرف مقابل خود را بپذیریم نوعی مهارت است که این نیز مانند سایر مهارت‌ها به تمرین و یادگیری نیازمند است توصیه می‌شود برای جلوگیری از هرگونه اختلاف و ناراحتی به کاندیدای مورد علاقه خود به صورت مطلق نگاه نکنیم افراط و تفریط در مسائل سیاسی همیشه مشکل ساز بوده است اگر کاندیدای طرف مقابل پیروز شد سعی کنیم به او تبریک بگوییم. به کاندید فرد مقابل بی حرمتی نکنیم و طرفداران او را محترم بشماریم. توجه داشته باشید که هرگز نباید اجازه دهید که مسائل سیاسی باعث کاهش عشق و محبت بین زن و شوهر شود و منجر به کینه و کدورت شود. زیرا در نظام زندگی آنان اختلال ایجاد خواهد کرد.

۷-۱- ورود به حریم شخصی همسر

شناخت در دوران عقد عمیق تر از دوران نامزدی است زیرا شناخت در دوران عقد برای تفاهم و سازگاری بیشتر جهت وارد شدن به زندگی زناشویی است. شناخت دوران عقد زمینه

---

^۱ همان

اش نسبت به دوران نامزدی هموارتر است زیرا محدودیت دوران نامزدی را ندارد، رودربایستی و دلهره ها از بین نرفته است به علت محرمیت رابطه ها بهتر شده و امکان مسافرت وجود دارد و در تغییر محیط و موقعیت شناخت بهتری حاصل می شود.

بنابراین سوال درباره ی فعالیت های عمومی و ^۱ برنامه آینده زندگی اشکال ندارد که در این صورت همسر هم پاسخ گو و گاهی توضیح می دهد.

۸-۱- پنهان کاری

اگر موضوعی را که پنهان کردید در زندگی مشترک شما تأثیری ندارد و به همسران ضرری نمی رساند لازم نیست بگویید. اما پوشاندن مطالبی که مستقیم و غیر مستقیم به زندگی مشترک شما برگردد کار جالبی نیست. زیرا به هم فکری و تدبیر نیاز دارد. اگر موضوعی که پنهان کردید خلاف واقع بود که او بر اساس آنها شما را انتخاب کرده و آشکار شدنش زندگیتان را دچار مشکل می کند پیش از ورود به زندگی مشترک با او در میان بگذارید. مسائلی مانند میزان تحصیلات، میزان درآمد، اعتقادات و... گاهی نگفتن موضوع و مسأله خللی در زندگی زناشویی ایجاد نمی کند و اصلاً به زندگی مشترک مربوط نمی شود اما نگفتن یا ندانستن آن ممکن است باعث شود فرد احساس غربت کند. به طور مثال اگر خانواده زن یا مرد خانه ای را خریده یا می خواهند بخرند، یا قصد سفری دارند یا در شرف تغییر محل هستند. در این گونه موارد ممکن است نگفتنش باعث شود فرد احساس غربت کند به خصوص اگر همه ی نزدیکان، آگاه شوند و او آخرین نفری باشد که با خبر شود

---

^۱. همان

۹-۱- مسائل جنسی دوران عقد

بدون شک توجه به نیاز های فیزیولوژیکی به ویژه ارضای غرایز جنسی، از جمله نیازهای اساسی زن و مرد است که آن دو را به ازدواج سوق می دهد. با ارضای صحیح میل جنسی، فرد از لحاظ فکری و روانی نیز به آرامش دست می یابد.

اما دختر و پسر جوانی که دوران عقد را سپری می کنند در روابط جنسی خود باید حدود را رعایت نمایند، یعنی ضمن داشتن رابطه ای عاشقانه با یکدیگر بهتر است که رابطه جنسی خود را به شب زفاف موکول کنند؛ در این صورت این امر مهم را به زمان مناسب آمادگی لازم و کافی موکول کرده اند و اگر هم خدایی ناکرده عقد آن ها به دلایلی منجر به ازدواج نگردید، دچار آسیب و زیات عمده ای نمی شود. باید به گونه ای مراقب رفتار جنسی خود باشند که در دوران عقد بارداری ناخواسته ایجاد نشود. زیرا باردار شدن برای دختر در دوران عقد، عامل نگرانی واضطراب است و فشار و ناراحتی های زیادی را به وی تحمیل می کنند. بارداری بی موقع سبب می شود که افراد خانواده دختر نسبت به داماد خود دچار بدبینی گردند. البته باید به این امر توجه داشت که اگر در دوران عقد بارداری ناخواسته بوجود هم آمد بهتر است هم دختر، هم پسر و هم خانواده های آنان رفتاری معقول و منطقی از خود بروز بدهند.

بهترین راه این است که برگزاری مراسم ازدواج رسمی "طبق قول و قرارهای قبلی بدون هیچ کم و کاستی" هر چه زودتر زندگی مشترک را آغاز نمایند. مناسب آن است که دختر و پسر خانواده خود را در جریان بارداری بگذارند تا با اطلاع رسانی به آنان از تهمت های احتمالی یا سوءظن های ناروا جلوگیری کنند.^۱

---

^۱. زهرا، رحیمی یگانه، خانواده موفق، ج ۳، اصفهان، انتشارات حدیث راه عشق، سال ۱۳۸۹، ص ۹۶.

۱۰-۱- ولایت شوهر در دوران عقد

در اینکه برای رفتن دختر اجازه او دست پدر اوست یا همسرش، فتاوی مراجع تقلید در این مورد متفاوت است. برخی این اجازه را لازم می دانند و برخی لازم نمی دانند. فتوایی هم وجود دارد که اگر در شهری که زندگی می کنند، متعارف این است که دختر در دوران عقد از شوهرش اجازه نمی گیرد، برای بیرون رفتن هم اجازه او لازم نیست.

گذشته از مسائل فقهی، در جامعه ما تا زمانی که دختر در منزل پدر خویش است، تحت ولایت او قرار دارد. همانگونه که نفقه بر عهده پدر است. توصیه ما این است که آقایان بر ولایت خود اصرار نکنند و پدران هم بر دامادشان سخت نگیرند. سخت گیری های بیش از حد و ایجاد محدودیت های زیاد برای داماد در این دوران، ممکن است باعث ایجاد رنجش و انتقام جویی ها و بهانه گیری های بعدی می شود.^۱

۱۱-۱- اجازه شوهر برای بیرون رفتن از منزل

اجازه همسر برای بیرون رفتن در دوران عقد مراجع عظام فتاوی مختلفی دارند. برخی چنین اجازه ای را لازم می دانند و برخی لازم نمی دانند. بنابراین بری کسب تکلیف باید به مرجع تقلید خود رجوع کند. اگر مرد در شهری زندگی می کند که متعارف این است که زن برای بیرون رفتن از منزل پدری از شوهر خود اجازه نمی گیرد اجازه مری لازم نیست^۲

---

^۱. حسین دهنوی، گلبرگ زندگی ۲، چاپ ششم، قم، انتشارات خادم الرضا، مرداد ۱۳۸۰

^۲. سید مجتبی حسینی، پرسش ها و پاسخ ها- دفتر بیست و یکم- احکام ازدواج، ج ۸، قم، انتشارات دفتر نشر معارف،

در عرف جامعه ما تا زمانی که دختر و پسر در دوران عقد به سر می برند تا زمانی که دختر در منزل پدرش است تحت ولایت اوست بنابراین بهتر آن است که آقا پسر در دوران عقد سخت گیری بی مورد نکند و اصرار نرزد تا از دوران عقد لذت ببرد

۱۲-۱- تفرقه افکنی های نزدیکان

برخی از نزدیکان با تفرقه افکنی ها و دخالت های بی جا تلاش می کنند روابط دختر و پسر را که در دوران عقد به سر می برند تیره کنند. که این کار آنان اصلاً صحیح نیست. ایجاد تفرقه نه تنها ضد اسلامی است که ضد انسانی نیز هست.^۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: «من عمل فی فُرْقَه بین امرأه و زوجِها کان علیه غَضَبُ الیه و لَعْنَتُهُ فی الدنیا و الآخره و کان حقاً علی الله تعالی ان یرضخه بالف صخره فی نار»^۲ کسی که بین زن و شوهر جدایی بیندازد خشم خدا و لعنت او در دنیا و آخرت بر او باد و سزاوار است که خداوند بلند مرتبه، او را با هزار سنگ آتشین سنگ باران کند.

در صورتی که تیره شدن روابط خدایی نکرده منجر به جدایی شود هر گونه پیامد منفی از جمله شکست های روحی، انحرافات اخلاقی، از بین رفتن فرصت ها و... گناهش بر عهده ی تفرقه افکنان است. دختر و پسر باید بتوانند روابط خود را مدیریت کنند. گرچه ابتدا باید متوجه شوند که دخالت چیست؟ گاهی افراد از بعضی رفتار های اطرافیان اشتباه برداشت می کنند. مثلاً اگر مادری ببیند دختر جوانش تصمیم اشتباه می گیرد وظیفه دارد راهنمایی اش کند و مرد نباید گمان کند که مادر همسرش دخالت می کند باید از راهنمایی های دلسوزانه مادر

---

^۱. همان

و تجربیات او استفاده لازم را ببرید. مادر شما هم تا می تواند باید به استقلال شما کمک کند. مادران باید به فرزندان خود کمک کنند تا آنان هر چه زودتر مستقل شوند.

نکته مهم این است که دختر و پسر باید بتوانند روابط خود را کنترل کنند و اجازه ندهند دخالت های دیگران زندگی شان را تیره و تار کند. مراقب باشند و سعی کنند تا همین ابتدای زندگی، سوء تفاهم را از بین ببرند. اجازه ندهند دیگران در زندگی شما دخالت کنند. و مسائل پیش پا افتاد بحران ایجاد نکنند.^۱

۱۳-۱- نظافت و آراستگی در دوران عقد

از حساسیت هایی که در همه انسانها، چه مرد و چه زن وجود دارد، حساسیت نسبت به نظافت است رعایت نظافت ظاهری، از شرایط دین داری و اخلاق انبیاء است نظافت به قدری اهمیت دارد که حتی فرشتگان هم نسبت به رعایت آن از سوی انسانها حساس هستند. پیامبر خدا (صل الله علیه وآله وسلم) فرمود: جبرئیل نزد من آمد و گفت: «ای محمد! چگونه (ما فرشتگان) بر شما فرود آییم؛ در حالی که مسواک نمی زنید و با آب طهارت نمی گیرید و بند انگشتانتان را نمی شورید.»^۲

در معارف دینی، نظافت از ابعاد مختلفی بررسی شده و به همه این ابعاد هم توصیه شده که در ادامه به بررسی آن می پردازیم.

الف) نظافت تن

---

^۱. حسین دهنوی، گلبرگ زندگی ۲، چاپ ششم، قم، انتشارات خادم الرضا، مرداد ۱۳۸۰

^۲. محمد باقر، مجلسی، بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۱۳۹

بد بو بودن بدن، موجب بی میلی همسر در نشست و برخاست با انسان می شود، به همین دلیل شستشوی بدن از بین بردن بوی نا مطبوعی که حاصل عرق کردن اندام انسان است، تأثیر بسزایی در تمایل زن وشوهر نسبت به یکدیگر دارد.

دختر به دلیل فعالیتی که حاصل کارهای روزمره خانه است یا اگر شاغل است به دلیل کار خود دچار تعریق می شود پسر هم به دلیل شغل و فعالیت خود دچار تعریق می شود پسر هم به دلیل شغل و فعالیت خود دچار تعریق می شود اگر امر نظافت را رعایت نکنند در ملاقات هایی که در دوران عقد به وجود می آید باعث دلزدگی و بعضاً سرد شدن نسبت به یکدیگر می شود. یکی از مصادیق نظافت بدن، زدودن موهای زائد است این کار علاوه بر این که بوی نا مطلوب بدن را از بین می برد از اعمال مستحبی است که خداوند نسبت به آن دستور صریح داده است.

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: زائل کردن موی زیر بغل بوی بد نا مطلوب را از بین می برد و مایه ی پاکیزگی و هم چنین از سنت هایی است که خداوند به انسان پاکیزه ابوالقاسم (حضرت محمد) (صل الله علیه وآله وسلم) که درود بر او واهل بیتش امر فرموده است.^۱

ب) نظافت لباس

پاکیزگی لباس مانند تمیز بودن تن در روابط زن وشوهر موثر است پس نباید تنها به نظافت بدن بسنده کرد. بهتر است زن وشوهر در دوران عقد لباس تمیز و مرتب خود را بپوشند تا آراسته باشند. علاوه بر تأثیری که نظافت لباس بر روی روابط ما با همسرمان دارد توجه به این

---

^۱ . جلال الدین، رضی الدین ابی نصر الحسن بن الفضل الطبرسی، تحقیق سید حبیب الله موسوی، مکارم الاخلاق،

مطلب موجب شادابی روحی نیز خواهد شد. امام علی (علیه السلام) می فرمایند: لباس پاکیزه غم و اندوه را از بین می برد و موجب پاکیزگی نماز است.^۱

ج) نظافت دهان و دندان

نظافت دهان و دندان از اهمیت ویژه ای برخوردار است تا حدی که شخص بی توجه به آن مورد سرزنش قرار گرفته است. مسواک زدن از اخلاق انبیاء بوده است و ارزش اعمال عبادی انسان را چند برابر می کند. امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دو رکعت نماز با مسواک از هفتاد رکعت نماز بدون مسواک برتر است.^۲

بوی بدی که از دهان به جهت تنبلی در زدن مسواک به مشام می رسد، در ارتباط صمیمانه زن و شوهر تأثیر منفی می گذارد چه خوب است که زن و شوهری که در دوران عقد باهم به گفت و گو می پردازند در رعایت نظافت تلاش لازم را داشته باشند تا همسرشان با تمایل هر چه بیشتر با او ارتباط برقرار کرده و از این ارتباط لذت ببرند.

د) آراستگی

ممکن است کسی تمیز باشد اما آراسته نباشد، آراستن یعنی افزودن، زیبایی ظاهری، دوست داشتن زیبایی امری فطری است که خداوند هم آن را دوست دارد. مردان و زنان دوست دارند که همسران خود را در شکل و صورت آراسته ببینند. به همین دلیل هم هست که اسلام به آراستگی انسان در برابر همسر به عنوان یک حق توصیه نموده است. امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: زنی به خدمت رسول خدا (صلی الله علیه و آله وسلم) رسید و عرض کرد: ای

---

^۱. همان، ص ۵۹

^۲. محمد باقر، مجلسی، بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۱۳۹

رسول خدا! حق مرد برعهده زن چیست؟ حضرت فرمود: «بیش از آن است» که بتوان آن رادر جملاتی بیان کرد) زن عرض کرد: برخی از آن را برای من بگو. فرمود: او باید با بهترین عطرها خوش بو کند و برای شوهرش بهترین لباس هایش را پوشیده و با بهترین زینت هایش خود را بیاراید.^۱

آراستگی یکی از عوامل افزایش محبت بین زن و شوهر می باشد. علاوه براین آراستن زن و شوهر برای هم موجب مصونیت حریم عفاف در هر دو خواهد شد. برخی از مردها فکر می کنند که زن ها توجه چندانی به آراستگی شوهرشان ندارند و فقط این مردها هستند که نسبت به آراستگی همسرشان علاقمنند. اسلام علاوه بر توصیه های کلی به آراستگی به صورت جزئی هم به مواردی اشاره کرده است مثل چیدن موهای سیل و داخل بینی، بلند گذاشتن ناخن ها برای خانم ها، آراستن مو.

۱۴-۱- میزان ارتباط عاطفی در دوران عقد

افراط و تفریط در دوران عقد مشکل ساز است و ممکن است اثرات منفی را بر زوجین وارد کند. ارتباط کم عاطفی در دختر خانم ها دلسردی و ارتباط زیاد عاطفی در آقا پسر ها دلزدگی را ایجاد می کند. خداوند ما را امت متعادل قرار داده «و کذلک جعنا کم امه وسطاً»^۲ باید در نظر داشت که رفت و آمد زیاد پسر در دوران عقد به منزل دختر مشکل ساز خواهد بود.

خانم ها به دلیل شدت عواطف و عشق ورزی دوست دارند در دوران عقد هم دائم در کنار همسرشان باشند. عشق در خانم ها مهمتر است. و با عشق ورزی رضایت و موفقیت را در خود

---

^۱ . کافی، ج ۵، ص ۵۰۸

^۲ . سوره بقره (۲)/آیه ۱۴۲

احساس می کنند اما باید مواظب باشد که زیاده روی نکند. به همسران فرصت دلتنگی بدهید. این روند بعد از عقد آفت جدی خواهد کرد و اگر در دوران عقد زیاده روی شود سیر نزولی آن نگران کننده خواهد بود.

محبت زیاد در ابتدای عقد برای شوهر خوشایند است اما در بلند مدت او را خسته می کند. زیرا احساس خفگی و به دام افتادگی را دارد و سعی می کند خود را از این دام خلاص کند. البته باید به این نکته توجه کرد که دیدارها در دوران عقد زیاد به تاخیر نیفتد در روایات دینی ما بسیار تاکید شده به کنار هم بودن زن و مرد و محبت حضوری به یک دیگر. رسول خدا (صلی الله علیه وآله وسلم) می فرمایند: «جلوس المرء عند عیاله احب الی الله من اعتکاف فی مسجدی هذه» اگر مرد در کنار همسرش بنشیند ثوابش از اعتکاف در مسجد من هم بیشتر است.

برقراری ارتباط عاطفی و بروز آن به تفاوت میان زن و مرد بر می گردد که زنان عشق، محبت و دوست داشتن خود را به هر شکلی نشان می دهند واز کلماتی مانند دوست دارم استفاده می کنند. زنان عشق ورزند یعنی به محبت نیازمندند و چون بیش از حد محبت پذیرند به همان اندازه محبت را بروز می دهند. اما مردان عشق بازند به این معنا که نیازهای غریزی برایش اهمیت بیشتری دارد و نیاز عاطفی اش به محبت مثل زن نیست. به عبارت دیگر زن یک موجود احساسی و مرد یک موجود منطقی است مرد باید به رغم ویژگی عشق بازی، به همسر خود عشق بورزد تا زن گمان نکند که مردش به او عاطفه ای ندارد زن حاضر است با بسیاری از مشکلات بسازد فقط کافی است حس کند همسرش او را دوست دارد.

گفتار دوم: لغزش های خانوادگی

۱-۲- توقعات دوران عقد

تقاضای نفقه در دوران عقد.

اگر مقصود از خرجی نفقه است، یعنی مثل زمانی که زوجین زیر یک سقف زندگی می کنند. بنا برنظر مشهور فقهای شیعه و اهل سنت در دوران عقد به زن تعلق نمی گیرد. زیرا نفقه در مقابل تمکین خاص است. و تمکین خاص به معنای این است که دختر با شوهر خود رابطه زناشویی برقرار کند به گونه ای که دیگر دوشیزه نباشد و از آن جایی که بنا بر عرف دختر در دوران عقد تمکین خاص نمی کند و این مربوط به بعد از مراسم عروسی است. نفقه به او در دوران عقد تعلق نمی گیرد. گرچه نفقه در دوران عقد از نظر مراجع تقلید متفاوت است. همچنین از دیدگاه قانون اساسی حقوق مدنی ایران نفقه زن در دوران عقد بر عهده مرد است و اگر دختر و پسر در دوران عقد از یکدیگر جدا شوند وزن نفقه خود را مطالبه کند مرد باید نفقه او را بپردازند.^۱

۲-۲- روابط دختر و پسر بعد از خواستگاری

سوالی که مطرح می شود این است که بعد از خواستگاری و قبول دختر رابطه آنها به چه ترتیب خواهد بود؟ نکته اصلی در خواستگاری، عدم تعهد و الزام طرفین به تحقق تقاضای مطروحه یا وعده های داده شده در این خصوص است؛ بدین معنا که توافق مورد تعیین دختر

---

^۱. همان

و پسر و یا خانواده دو طرف درباره زناشویی آتی ایجاد تعهد و رابطه زناشویی نمی کند زیرا طبق ماده ۱۰۳۵ قانون مدنی وعده ازدواج، ایجاد علقه و زوجیت نمی کند، اگر چه تمام یا قسمتی از مهریه که بین طرفین برای موقع ازدواج مقرر شده است، پرداخته شده باشد. بنابراین هر یک از زن و مرد، مادام که عقد نکاح جاری نشده است، می توانند از وصلت امتناع کند و طرف دیگر نمی تواند به هیچ وجه، او را مجبور به ازدواج ی^۱ از جهت صرف امتناع از وصلت، مطالبه خسارتی کند. بنابراین تا زمانی که عقد ازدواج منعقد نشده است نمی توان دو طرف را ملزوم به زندگی زناشویی دانست.

۳-۲- عدم توجه به آداب و رسوم طرف مقابل

باید در نظر داشت که گاهی هر خانواده ای رسم و رسوم خاص خود را دارند و زمانی که دو خانواده قرار باشد باهم وصلت کنند بهتراست به این رسوم است توجه کنند. احترام به آداب و رسوم دیگران کار پسندیده ای است و بی توجهی کردن خانواده دو طرف به آداب و رسوم یک دیگر کار مطلوبی نیست. ما بعد از عقد باید نسبت به این بی توجهی ها واکنشی نشان نداد زیرا یادآوری خاطرات ناخوشایند دل را چرکین می کند و بدون شک بر روابط زن و مرد تأثیر منفی می گذارد.^۲

---

^۱ روز نامه حمایت، پژوهشکده باقر العلوم

^۲ . حسین دهنوی، گلبرگ زندگی^۲، چاپ ششم، قم، انتشارات خادم الرضا، مرداد ۱۳۸۰

۴-۲- ایجاد امکانات ایده آل قبل از عروسی

لازم نیست که شرایط زندگی ایده آل فراهم آورید و بعد زندگی مشترک را آغاز کنید اینکه همه شرایط را مهیا کنید و وارد زندگی شوید نیاز نیست همین که وسایل ضروری فراهم شود کافی است. گاهی خانواده دختر معتقدند باید ابتدا مسکن و ماشین تهیه شود و بعد مراسم عروسی برگزار شود و گرنه مراسم را برقرار نمی کنند.

این شروط به طور معمول قبل از عقد مطرح می شوند و نه پیش از ورود به زندگی مشترک؛ البته در صورتی که وضعیت اخلاقی، اعتقادی، خانوادگی، و امکانات اولیه ی پسر خوب باشد، همان موقع هم شرط خانه و ماشین لازم نیست حتی اگر شرط هم کردند و الان این جوان توانایی خرید مسکن و ماشین را نداشته باشد باز هم نباید عاملی برای جدایی و طولانی بودن دوران عقد شود باید در نظر داشته باشید که طولانی بودن دوران عقد، و تاخیر در زندگی مستقل باعث بروز مشکلاتی خواهد شد. دوران عقد طولانی دو طرف را خسته، نقطه ضعف هارا پررنگ و ایجاد تردید می کند. و شادابی و نشاط را از دختر و پسر می گیرد. مهم این است که امکانات اولیه فراهم باشد و زن و مرد با ورود به زندگی مشترک به تدریج آینده خود را بسازند.

باید توجه داشت گاهی فشاری که به داماد وارد می شود ممکن است برای تحقق این شرط و برای حفظ آبرو زیر فشار قرض ها برود و زندگی او را دچار مشکل سازد و بار مشکلات اقتصادی از همان ابتدا عشق را از زندگی آنان بگیرد و پسر تمام تلاشش صرف پرداخت قرض

هایش باشد گذشته از این ممکن است رفتاری از خود بروز دهد که به عقده و انتقام جویی از همسرش منجر شود.^۱

۵-۲- مراسم اجرای عقد

مراسم اجرای عقد از زیبا ترین خاطره های شیرین عروس و داماد است، این مراسم با مقدمات لازم تشکیل گردیده و فامیل های نزدیک دو طرف و خانواده شان در یک مجلس پر شور با همراه خوشحالی و شادمانی حضور پیدا می کنند. هنگامی که عروس و داماد رضایت خویش را برای زوجیت دائمی ابراز داشتند، باید صیغه عربی صحیح از سوی خود آنان خوانده شود و اگر خودشان نمی توانند الفاظ صیغه را به عربی صحیح بخوانند، موظفند هر کدام یک نفر را برای اجرای صیغه در این مراسم معرفی نموده و وکیل نمایند.

البته اگر خود صیغه عربی برای عروس و داماد ممکن نباشد و انتخاب وکیل نیز باعث زحمت و عسر و حرج گردد می توانند به غیرعربی نیز مراسم عقد را بخوانند، مشروط بر اینکه الفاظ غیر عربی، همان مفهوم و معنی زوجیت را از نظر "ایجاب و قبول" برساند. ناگفته نماند در اجرای عقد، زن و مرد تفاوتی ندارند. بنابراین انتخاب "وکیل زن" از سوی عروس و داماد بلا مانع است.

از جمله برنامه های مراسم اجرای عقد، خواندن خطبه پیش از صیغه عروسی است که بنا بر احتیاط نباید ترک گردد، و در آن خطبه باید حمد و ستایش خدا و درود و ثنای پامبر و اهل بیت)

---

^۱. همان

عليهم السلام) ذکر شود. متن خطبه به هرکيفيتی که باشد، که مضامين بالا را دربرگيرد کافی است.^۱

۶-۲- روابط دوران عقد

چگونگی روابط و میزان آن، تابع فرهنگ خاص هر شهر و دیار است. در هر صورت توصیه می‌کنیم که اعتدال در این روابط رعایت شود. برای رعایت اعتدال و بهره‌گیری مناسب از این دوره بهتر است پسر با دختر در این باره گفت و گو کند تا با فضای خانه و فضای فکری خانواده او در مورد ارتباطات و میزان آن آشنا شود. البته نباید به رأی دختر بسنده کند و باز خورد خانواده او را نیز باید ببیند چرا که دختر با توجه به ویژگی شدت عواطف و عشق ورزی دوست دارد همسرش را بیشتر ملاقات کند، اما شاید خانواده اش تمایل زیاد نداشته باشد.

توجه پسر به محدودیت های اقتصادی، فضای منزل و وجود فرزندان کوچکتر در منزل پدری دختر، و تعدیل ارتباطات، بسیار پسندیده است. حتما پیش از ملاقات با همسر خود برنامه ریزی کنید تا هم دختر هم خانواده اش آمادگی لازم از جهت امکانات، نظافت، پوشش اعضای خانواده، پوشش خود دختر، آمادگی استقبال و... را داشته باشند. بکوشید در میزان ارتباطات نیز تعادل داشته باشید. نوسانات شدید در ارتباطات دوره عقد بستگی، باعث اضطراب دختر می‌شود. برای بیرون رفتن و تفریح و مسافرت، با والدین دختر هماهنگی کنید و به عرف خانواده ها در این باره توجه داشته باشید افزون بر دیدار همسر، اظهار محبت به او در خلوت خودتان و نه در حضور دیگران به ویژه نوجوانان غفلت نکنید.

---

^۱ . علی اکبر، بابازاده، مراسم عروسی، قم، انتشارات قدس، سال ۱۳۷۲، ص ۱۰۸

یکی از بهترین رفتارهای دوران عقد، هدیه دادن به یکدیگر به ویژه از طرف مرد به مناسبت هایی چون اعیاد، سالروز تولد، سالگرد عقد و... است، اگر چه هدیه ای کوچک باشد.^۱

۷-۲- روابط خانوادگی زن و شوهر در دوران عقد

گاهی ممکن است در دوران عقد اختلاف و درگیری ایجاد شود برای پیشگیری یا درمان این گونه اختلافات چند نکته را باید در نظر داشت. نخست اصلاح بینشی است، ذهن را از داوری های نادرست و نگرش غلط در مورد مادر شوهر یا مادر زن پاک است ضرب المثل های نادرست در مورد مادر شوهر گاهی آنقدر اثر گذار است که عروس باور می کند مادر شوهر موجودی آزاردهنده است که نمی تواند جای مادر را بگیرد. عکس آنچه را شنیده اید را برای خود تلقین کنید. مادر شوهرهایی وجود دارند که شخصیت والا و برجسته ای دارند که وجودشان منبع خیر و برکت است. این ذهنیت نیز باید برای آقا پسر وجود داشته باشد که مادر زن بر روی خانم تاثیر گذار است و دختر از مادر خود خط می گیرد و مادر دخالت های بی جا ایجاد می کند. به این بیندیشد که او دارد راه و رسم زندگی را به دختر خود آموزش می دهد و قصد دارد دختر را با آمادگی کافی روانه منزل شوهر کند.^۲

دوم اینکه او را به دیده مادر خودتان ببینید. همان گونه که به پدر و مادر خودتان نیکی می کنید و سعی در جلب رضایت آنان دارید همان رفتار را با پدر و مادر همسر خود داشته باشید و خواهید دید که چه ارزشمند است.

---

^۱. حسین دهنوی، گلبرگ زندگی ۲، چاپ ششم، قم، انتشارات خادم الرضا، مرداد ۱۳۸۰، ص ۲۲۶

^۲. حسین دهنوی، گلبرگ زندگی ۲، چاپ ششم، قم، انتشارات خادم الرضا، مرداد ۱۳۸۰

سوم اینکه از او قدر دانی کنید. آنان سال ها تلاش کرده اند تا فرزند خود را به بهترین نحو ممکن پرورش دهند قدر دانی کلامی و هدیه دادن هر چند کم را در نظر داشته باشید یادتان باشد که خود شما هم روزی صاحب فرزند می شوید و فرزند شما به سن ازدواج می رسد همان گونه که دوست دارید با فرزندان رفتار شود شما نیز با پدر و مادر همسران همان رفتار را داشته باشید.

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: «وَقَرُّوا بِكَارِكُمْ يُوقِّرْكُمْ صَغَارُكُمْ»^۱ یعنی بزرگان خود را گرامی بدارید تا فرزندان شما را بزرگ شمارند و در آخر بگونه ای رفتار کنید که خانواده فکر نکنند شما فرزندشان را از آنان گرفته اید بنابراین در ارتباط با همسر خود تعادل را حفظ کنید اگر همسران عادت دارد که زیاد در کنار شما بنشینند او را متقاعد سازید که زمانی که در جمع هستید تعادل را رعایت کند و حساسیتی را ایجاد نکند.

۸-۲- بی توجهی نسبت به خانواده همسر در دوران عقد

اگر خانم یا آقا در دوران عقد از همسرش راضی باشد و به او توجه کند اما خانواده او را دوست نداشته باشد و به آنان بی توجهی کند باید در نظر داشته باشند که این امر در دوران عقد مشکل ساز خواهد بود زیرا هر فردی نسبت به خانواده خود تعصب دارد و بی توجهی فرد مقابل نسبت به خانواده اش را بی احترامی به آنان قلمداد می کند. و ممکن است او نیز عکس العملی مشابه انجام دهد و نسبت به خانواده مقابل بی توجهی نشان دهد. به طور قطع هیچ یک از طرفین دوست ندارند با خانواده خود قطع ارتباط کنند پس هر رفتاری را برای خود و خانواده اتان نمی پسندید آن را نیز برای همسر و خانواده همسران نپسندید.

---

^۱. هاشم، رسولی محلاتی، غررالحکم ودررالكلم آملی (ره)، ج ۱، ج ۱۲، تهران، انتشارات فرهنگ اسلامی، سال ۱۳۸۹، ص ۴۸۲

رسول اکرم (صلی الله علیه وآله وسلم) می فرمایند: « برای دیگران چیزی را بخواه که برای خود می خواهی.» تا می توانید به آنان بی توجه باشید بالاخره شما زندگی مشترکتان را شروع می کنید و صاحب فرزند می شوید و فرزندان شما به آنان نیاز خواهند داشت. پس بهتر آن است که در رفتار خود تجدید نظر داشته باشید.

بخش چهارم

راه های سازگاری

فصل اول

تعریف سازگاری

مقدمه

سازگاری در زندگی زناشویی اصل بقای زندگی می باشد. بنابراین در ادامه تعریفی از آن را ارائه می دهیم. قطعاً با شناخت سازگاری، مفهوم نقیض آن که «عدم سازگاری» است، مشخص می گردد.

تعریف سازگاری

معنای سازگاری چیست؟ معنایش این است که زن ببیند این مرد، درست ایده آل اوست و همان فرد مطلوب و عالی است، تا با او سازگاری داشته باشد؟ اگر یک ذره این گوشه یا آن گوشه اش کج بود، قبول نیست.

معنای سازگاری این است؟ نه! اگر سازگاری این باشد که این خودش به طور طبیعی انجام می گیرد و اراده شما رانمی خواهد. اینکه می گویند شما سازگارباشید یعنی شما با هروضعیتی که هست وپیش آمده بسازید.معنای سازگاری این است. چیزهایی در زندگی پیش می آید، خوب دو نفرند با هم تا حالا آشنایی نداشته اند زندگی نکردند، ممکن است فرهنگشان دوتا باشد، ممکن است عاداتشان دوتا باشد^۱.

اول ممکن است یکی ناسازگاریهایی ببیند حال اول ازدواج که نه آدم هیچ متوجه نیست بعداز یک خرده که گذشت، ممکن است یک نا سازگاریهایی حس کند، آیا باید این جا ازهم

---

^۱. محمد جواد، علی اکبری، مطلع عشق گزیده ای از رهنمود های آیت الله سید علی خامنه ای (مدظله العالی) به زوج های جوان، چ ۳۰، تهران، انتشارات نشر فرهنگ، سال ۱۳۹۰، ص ۹۰

سرد شوند و بگویند: این مرد یا این زن به درد من نمی خورد؟! نه! شما باید خودتان را با این مسأله تطبیق دهید، اگر چنانچه قابل اصلاح است اصلاحش کنید و اگر دیدیدنه، کاریش نمی شود کرد، خُب با او بسازید.

سازش کاری در محیط خانواده جزء واجبات است. نبایستی زن و شوهر تصمیم بگیرند که خودشان هرچه گفتند همان شود. آنچه خودشان می پسندند و آنچه راحتی آنها را تأمین می کند همان بشود. نه! این طور نباید باشد. باید بنا داشته باشند که باهم سازگاری کنند. این سازگاری لازم است. اگر دیدید مقصود شما تأمین نمی شود مگر با کوتاه آمدن، کوتاه بیاید.

سازگاری در زندگی اساس بقای زندگی است و همین است که محبت می آفریند همین است که موجب برکات الهی می شود. همین است که دلها را به هم نزدیک کرده و پیوند هارا مستحکم می کند.^۱

امام صادق (علیه السلام): لا غنی بالزوجه فیما بینها و بین زوجها المرافق لها عن ثلاث خصال وَ هُنَّ صیانه نفسها عن کل دنس حتی یطمعن قلبه الی الثقه بها فی حال المحبوب و المکروه و حیاطته لتکون ذلک عاطفا علیها عند زله تکون منها و اظهار العشق له بالخلا به و الهیئه الحسنه لها فی عینه^۲

امام صادق (علیه السلام): زن بانو و سازگار، خود ناگزیر از رعایت سه نکته است: حفظ کردن خود از گناه و آلودگی تا شوهرش در هر حال، خوشایند یا ناخوشایند در دل به او

---

^۱ . همان

^۲ . www.mashregghnews.ir

اطمینان داشته باشد، مراقبت از زندگی اش تا شوهرش در صورتی که لغزشی از او سر زند با او مهربانی کند و اظهار عشق به او با شیوه دلبری و ظاهر مناسب و خوشایند در نظر او. در حقیقت سازگاری نوعی گذشت، تحمل و مدارا کردن است. سازگاری باید تا حدی باشد که به اصول اساسی لطمه وارد نکند و فرد به گناه تن ندهد و واجباتش را انجام دهد. سازگاری به معنای تسلیم محیط شدن و از دست دادن شخصیت نیست، بلکه پرهیز از اختلاف و درگیری است.

آنچه در زندگی زوجین موجب از هم پاشیدگی و گسست یک زندگی است، عدم سازگاری میان آن دو است که در واقع همان ناسازگاری است. ناسازگاری می تواند در سه بعد فردی، اجتماعی، خانوادگی موجب آثار منفی شود. در ادامه به بیان این موارد می پردازیم:

(۱) در بعد فردی:

برای هریک از زن و شوهر به صورت جداگانه و برای خودشان به دلیل ناسازگاری عوارض نامطلوبی چون موارد زیر پیش می آید:

الف) بیماری روانی: ناسازگاری بین زن و شوهر می تواند مشکلات روانی مانند افسردگی را به دنبال داشته باشد.

ب) بی حوصلگی و عدم نشاط: زن و شوهر هر یک هنگامی که با کوهی از مشکلات مواجه می شوند نشاط و شادابی خود را از دست می دهند و کم حوصله می شوند.

ج) انزوا و خود کم بینی: دیده شده زن و شوهری که در زندگی زناشویی خود با یکدیگر ناسازگارند نسبت به یکدیگر سرد و منزوی می شوند و از جمع کناره گیری می کنند.^۱

د) پر خاشگری و بدخلقی: در بسیاری از خانواده ها وجود شرم و حیا باعث می شود زن و شوهر نتوانند نارضایتی خود را از نحوه یا میزان رابطه زناشویی ابراز کنند، اما این نارضایتی را در رفتارهای دیگر خود بروز می دهند در بسیاری از موارد بدخلقی و پر خاشگری ریشه در نارضایتی از رابطه هاست.

ذ) بیماریهای جسمانی: زن و شوهری که باهم ناسازگاری دارند گاهی دچار بعضی بیماری ها همچون حملات عصبی، بیماری قلبی، پیری زودرس، ناتوانی و... می شوند.

۲) بعد اجتماعی:

ناسازگاری آثار مطلوبی در بعد اجتماعی دارد که به چند نمونه از آنها اشاره می نمائیم.

الف) اختلاف و درگیری زن و شوهر یا خانواده های آنها گاهی سر از قتل و نقص عضو در می آورد.

ب) گاهی موجب فساد و بی بند و باری در جامعه می شود.

ج) گاهی موجب ارتباط های پنهانی نا مشروع زن و شوهر ناسازگار با دیگران می شود که به دلیل کمبود محبت در منزل آن را در بیرون جستجو می کنند.

د) خانواده هایی که ناسازگاری دارند تأثیر منفی در زندگی گرم دیگران دارند و گاهی آفت زندگی متزلزل آنها دامنگیر زندگی دیگران نیز می شود.^۱

---

^۱ . محمود، اکبری، زندگی شیرین، چاپ چهارم، قم، انتشارات گلستان ادب، ۱۳۸۳

۳) در بعد خانواده:

الف) جنگ سرد: ناسازگاری در زندگی یک جنگ سردی است که همیشه زوجین با اختلافات و نزاعهای خود به آن دامن می زنند. بدین جهت است که این نوع از خانواده ها آرامش و آسایش ندارند. از جمله مهمترین شرایط رضایت زن و شوهر از زندگی زناشویی رعایت اخلاق حسنه و خوش رفتاری نسبت به یکدیگر است. در همین ارتباط قرآن کریم می فرماید: (روم-۲۱)

.....

ب) اعتیاد: بسیاری از مردان و زنانی که زندگی آرامی ندارند و آتش اختلافات و ناسازگاری زندگی آنها را می سوزاند به اعتیاد و مواد مخدر پناه می برند تا مسکنی برای دردهایشان شود، به گمان خود با این شیوه می توانند مشکلات را فراموش کنند.

ج) ترک زندگی و فرار: گاهی افرادی که در زندگی با همسرانشان اختلاف دارند و خود را در بن بست می بینند سعی می کنند به نحوی زندگی خود را ترک کنند و گاهی برای همیشه زن و فرزند خود را با فرار ترک می گویند. چنین افرادی تصور می کنند اگر دیگران در این زندگی نباشند، مشکلات تمام می شوند. آنان به جای مقابله با مشکل و سعی در حل آن فرار را به ماندن ترجیح می دهند.^۲

---

^۱ . همان

^۲ . همان

د) خودکشی: گاهی بعضی از مردان و زنان سست اراده همین که در زندگی زناشویی خود را شکست خورده می بینند دست به خود کشی می زنند. چنین افرادی گمان می کنند دیگر به بن بست رسیدند و توانایی حل مشکلات خود را ندارند در نتیجه اقدام به خودکشی می کنند.

ه) طلاق: بسیاری از خانواده هادر چنین شرایطی طلاق وجدایی را برای خود انتخاب می کنند. وقتی می بینند زن و شوهر دچار مشکل شدند و از حل مسائل عاجزند طلاق را ترجیح می دهند بدون اینکه بدانند بعضی از مشکلات گرچه به نظر خودشان بزرگ است اما گاهی با مشاوره کردن با افراد مشخص می توان مشکل را حل کرد.

فصل دوم

نکاتی برای سازگاری بیشتر

مقدمه

اختلاف زن وشوهر می تواند مایه رشد زندگی شود، البته در صورتی که دو طرف اختلاف را به میدان زورآزمایی یکدیگر تبدیل نکنند، در این فصل به نکته هایی جهت سازگاری بیشتر اشاره شده است.

در دوران عقد درباره چه چیزهایی گفتگو کنیم؟

اختلاف زن وشوهر می تواند مایه رشد زندگی شود، البته در صورتی که دو طرف اختلاف را به میدان زورآزمایی یکدیگر تبدیل نکنند، بلکه با در نظر گرفتن قواعدی درباره ی آن صحبت کنند و آن را حل کنند. در یک مسأله مورد اختلاف گاهی یکی اشتباه می کند. چه بسا هر دو عقیده و سلیقه واحدی دارند؛ اما یک طرف دچار سوء تفاهم می شود. اگر اشتباه در عقیده باشد، گفتگوی قاعده مند می تواند فردی را که اشتباه می کند از اشتباه خود بیرون آورده و همین مایه ی رشد اوست. اگر اشتباه در فهم است، گفتگو می تواند ایجاد کند که سرمایه اصلی زندگی است.^۱

(۱) درباره اشتراکات، برای تقویت آن

---

^۱ . محسن، عباسی ولدی، تا ساحل آرامش؛ گام های موفقیت در زندگی مشترک، ج ۱، چ ۱۶، قم، انتشارات جامعه الزهرا (سلام الله علیها)، سال ۱۳۹۳، از ص ۱۹ الی ۲۶

همیشه که نباید درباره اختلافات صحبت کرد، اشتراکات هم موضوع خوبی برای گفتگو است. وقتی ما با همسرمان درباره ی اشتراکات اعتقادی خود صحبت می کنیم موجب می شود هردو در این عقیده استوارتر شده ونقطه اشتراکاتمان تقویت شود. البته درباره اشتراکات تذکر این نکته ضروری است که نباید اشتراکات را همیشه تقویت کرد؛ شاید نقطه اشتراک ما عقیده نادرستی باشد. پس بهتر است درباره ی نقاط اشتراک با اهلش مشورت کنیم تا مطمئن شویم که اشتراکات ما عقاید درستی است که ارزش تقویت دارد.

۲) درباره امور روزمره ی زندگی برای باز کردن سفره دل واطلاع از اوضاع یکدیگر بعضی افراد سخن گفتن در مورد امور روزمره راعیب می دانند، در حالی که زن یا شوهر نیاز دارد از امور روزمره خود مثل قضایایی که امروز در خانه یا بیرون از خانه برای او پیش آمده صحبت کنند. این گفتگو شاید چیزی را حل یا تقویت نکند؛ اما همین اندازه که همسر، سفره ی دل خود را باز کرده وطرف مقابل خودراشنونده خوبی می بیند در استحکام روابط زن وشوهر موثر است. از سویی دیگر سخن گفتن وشنیدن درباره امور روزمره موجب می شود که زن وشوهر از اوضاع هم باخبر شده وبرخورد خود را با همسر خویش متناسب با همین اوضاع مدیریت کنند.

۳) درباره ی مسائل دینی برای رسیدن به نگاه مشترک نباید صحبت ازمعارف دینی به جلسات رسمی محدود شود. خانواده یکی از بهترین مکان ها برای گفتگو در این زمینه است. موضوع گفتگو را می توان با توافق یکدیگر انتخاب کرد. آیات قرآن، روایات، می توانند محور خوبی برای این گفتگو ها باشد چنین گفتگو هایی علاوه

براینکه سطح معرفتی زن وشوهر را بالا می بردموجب می شود که نگاهشان به مسائل دینی افق مشترکی باشد که این اشتراک تأثیر به سزایی در رسیدن به تفاهم بیشتر دارد.^۱

در دوران عقد درباره چه چیز هایی صحبت نکنیم؟

(۱)درباره دیگران:

صحبت از دیگران یکی از آفات آسیب زاست. واقعاً چه نیازی است که سخن گفتن از دیگران را نقل مجالس خود کنیم؟ این صحبت ها علاوه براینکه از نظر شرعی گناه محسوب می شود، آرامش روانی خانواده را هم از بین می برد. اگر کسانی که از آنان سخن می گوئیم بالاتر از ما باشند راه مقایسه، حسرت، حسادت، چشم و هم چشمی و... را بوجود آوردیم. اگر پایین تر ازما باشد راه عجب و تکبر و تحقیر را ایجاد می کنیم.

البته گاهی زندگی خوب دیگران الگوی برای ما است وازهمین رونیز درباره آن صحبت می کنیم. در صورتی که همسرمان به این خانواده یا فرد وتعریف ازآن حساس نباشد. چنین گفتگویی مطلوب است. ازآنجا که ممکنه دوران عقد مدت کوتاهی باشد بهتر است به جای پرداختن به دیگران در مورد خود صحبت کنیم.^۲

(۲)درباره تجربیات تلخ گذشته

آغاز زندگی تجربه ای نوبرای دوزوج جوان است دختر وپسر با ازدواج وارد فضایی می شوند که پیش ازاین تجربه نکرده اند به همین دلیل هم ممکن است در مقاطعی از زندگی بویژه مراحل اولیه آن یعنی دوران عقد اختلافاتی باهم پیدا کنند که حتی شدید هم بوده و به

---

^۱ . همان

^۲ . همان

جاهای باریک هم بکشد. اما در موارد قابل توجهی با تدبیر یکی از دو طرف یا هر دو یا شخص سومی این بحران فروکش کرده و روابط آنها به حالت عادی برمی گردد.

در چنین مواردی اولاً باید خدا را شاکر بود که تنش بوجود آمده زندگی را ویران نکرده و دوباره زندگی به ساحل آرامش رسید، ثانياً پس از حل بحران نباید از آن به عنوان ابزاری برای سرزنش همسر استفاده کرد. یادآوری گذشته معمولاً برای کسی که مقصر اصلی بحران است، آزاردهنده بود و برای او طعم سرزنش دارد. سرزنش خود به تنهایی می تواند عامل بحران جدیدی باشد که شاید از بحران قبلی هم شدید تر باشد.

۳) در باره مسائلی که اطلاع کافی از آنها نداریم:

گفتگو در باره هر چیزی نیازمند اطلاعات قبلی در باره آن چیز است. با نبود این اطلاعات حداقل نه تنها گفتگو فایده نخواهد داشت بلکه گاهی هم خطر ناک خواهد بود. مثلاً اگر موضوع گفتگوی دختر و پسر در دوران عقد تربیت فرزندان باشد، اما هیچ کدام اطلاعات لازم برای این گفتگو را نداشته باشند ممکن است نتیجه ی گفتگو منجر به انتخاب روش های اشتباه در تربیت فرزند شود و یا کدورت و بحث بی سرانجامی به وجود آورد. برای مصون ماندن از این، آفات زن و شوهر و یا حداقل یکی از آنها پیش از گفتگو درباره موضوع آن مطالعاتی داشته باشد بارعایت این نکته پای مطالعه راهم به زندگی خود باز می کنیم.^۱

---

^۱. همان

موانع و آفات گفت و گو:

قبل از هر گفت و گویی باید با موانع آن آشنا شد، زیرا توجه نکردن به این موانع و آفات موجب می شود گفت و گو به سر انجام خوبی نرسد و حتی گاهی آثار زیان باری را با خود به همراه بیاورد. در این جا به برخی از مهمترین موانع و گفت و گو اشاره می کنیم.

(۱) کم رویی:

شاید برای بعضی ها عجیب باشد وقتی می شنوند کسی از همسرش خجالت می کشد، ولی این یک واقعیت است. برخی از افراد از این که حرف دلشان را با همسرشان در میان بگذارند خجالت می کشند. گاهی خجالت ریشه در نوع رفتار همسر دارد یعنی همسر تا به حال زمینه باز شدن سفره دل را به زن یا شوهرش نداده، به همین دلیل هم محبت کردن در باره ی مسائل جدی برای او خیلی سخت شده است. گاهی هم زن یا شوهر با هم از جمله از همسر خود رو در بایستی داشته و خجالتی است. در هر حال این وظیفه ی همسر است که زمینه را برای بیان راحت حرف ها فراهم کند. شخص خجالتی هم برای رهایی از بند رو در بایستی باید حرف زدن را تمرین مند. یک بار کع تو است حرف خود را با همسرش بزند از میزان خجالت او کاسته می شود تا وقتی که دیگر از بیان صحبتها ی خود خجالت نخواهد کشید.^۱

(۲) نداشتن خلوت:

زن شوهر در دوران عقد نیازمند به داشتن خلوت هستند باید زمانی برای این کار خالی کرد. در محیطی که بعضاً بزرگترها حضور دارند نمی توان به راحتی گفت و گو کرد. چرا که

---

^۱. همان

اطرافیان نسبت به برخی از حرف ها غریبه محسوب می شوند. بدون داشتن خلوت برای گفت وگوهای دوستانه، آرام آرام زن وشوهر فاصله عاطفی ایجاد می شود.

(۳) رعایت بهداشت دهان و دندان:

بوی بد دهان در هنگام صحبت بسیار آزار دهنده است، به گونه ای که تمایل انسان را به گفت وگو با کسی که دهانش بوی بد می دهد، نزدیک به صفر می کند. علاوه براین رعایت نکردن بهداشت فردی مانند حمام کردن برای جلوگیری از بوی بد تعریق، مسواک نکردن دندان ها بعضاً ممکن است طرف مقابل را نسبت به دیگری سرد کند و این سرد شدن باعث بروز اختلاف می شود.

(۴) ترس از عصبانیت طرف مقابل

در گفت وگویی میان زوجین در دوران عقد بویژه وقتی صحبت از اختلافات دو طرف باشد، زمینه عصبانیت موجود دارد. عصبانیت یکی از دو طرف کافی است تا راه را در مقابل یک گفت وگویی سازنده و هدفمند ببندد. برای مبارزه با این مانع اولاً باید به گونه ای سخن گفت که زمینه عصبانیا برای همسرمان پیش نیاید. ثانیاً باید به هنگام عصبانیت به تواند مقابل خشم خود مقاومت کنیم. ثالثاً اگر همسرمان در گفت وگو عصبانی شد با حلم و مدارا اجازه ندهیم عصبانیت او گفت وگو را تبدیل به مجادله کند که در این صورت، گفت وگو نتیجه ی مثبتی در بر نخواهد داشت^۱.

(۵) ناامیدی از گفت وگوهای پیشین:

---

^۱ . همان

بعضی از افراد می گویند که ما در گذشته با هم گفت و گویزادی داشتیم که نتیجه ای هم نداشته، به همین دلیل هم انگیزه ای برای این که دوباره برنامه ای برای گفت و گو داشته باشند ندارند. لذا دوران عقد را طی می کنند بدون اینکه صحبت های اصلی خود را بازگو کنند و اگر اختلافی است برطرف کنند و با هم به نقطه مشترک برسند. در نتیجه اختلافات وقتی که دو زوج به زیر یک سقف رفتن نمایان می شود و ممکن است آسیب هایی را برپیکره خانواده ایجاد کند.^۱

نکته هایی برای سازگاری

از جمله عوامل دیگر:

- ۱) زن و شوهر باید بدانند که همسرانها نزدیک ترین و محرم ترین فرد است. لذا توصیه می شود به همسران خود به عنوان یک حامی و پشتیبان نگاه کنید.
- ۲) خودآرایی مرد وزن برای همدیگر موجب تحکیم پیوند زناشویی از سوی هریک از زوجین است.
- ۳) لازم است از بحث های بیهوده ای که ایجاد کدورت می کند، پرهیز شود.
- ۴) برزن و شوهر لازم است عیبهای وضعفهای یکدیگر را بپوشانند.
- ۵) در ارتباط و گفت و گو با همسر، از لحن آمرانه و تحکیم باید خودداری شود.
- ۶) زن و شوهر باید هرچه بیشتر با یکدیگر ارتباط کلامی و عاطفی برقرار نمایند و سوء تفاهات را هر چه زودتر شناسایی و رفع کنند.

---

^۱. همان

۷) لازم است به محض اینکه اولین جرقه اختلاف زده شد بلا فاصله به گروه مشاوره و خانواده مراجعه شود تا از رشد آن جلوگیری شود، زیرا منشأ اختلاف های بزرگ غالباً از پیش آمدهای جزئی است.

۸) تفاوت های فردی همیشه وجود دارد نباید همسر خود را با دیگران مقایسه نمود.

۹) در گفتگوهای خانوادگی لازم است سخنان بسیار سنجیده و حساب شده باشد و باید از حرف هایی که ایجاد کدورت می کند پرهیز شود.

۱۰) لازم است رضایت و خشنودی یکدیگر در مسایل مشروع برخواسته های دیگران مقدم شود.^۱

مشاوره در ازدواج

متأسفانه برخی درباره مشاوره دیدگاه بدی دارند. احساس می کنند مشاوره یعنی دخالت شخص سوم در زندگی. در حالی که مشاوره دخالت در زندگی نیست، کمک کردن به زندگی است. مشاوره یاری گرفتن از یک یا چند عقل دیگر برای یافتن راه صحیح است. باید بپذیریم که بسیاری از ما به جهت تجربه کم از برخی از قاعده های زندگی بی اطلاع هستیم.

باید بدانیم که یک انسان در تمام ابعاد زندگی متخصص نیست، در حقیقت مشاوره ایمن کردن کانون خانواده از افتادن در پرتگاه نیستی است مشاوره دارای ویژگی هایی است که ویژگی های او باعث می شود ما به حرف او اطمینان کنیم به طور خلاصه چند نمونه از ویژگی هارا ذکر می کنیم:

---

^۱. محمود، اکبری، زندگی شیرین، چاپ چهارم، قم، انتشارات گلستان ادب، ۱۳۸۳، ص ۱۲۱

ویژگی های مشاور

(۱) مقید به دین

تقید به دینی یکی از ویژگی های اصلی مشاور است. بدون آشنایی و توجه به دین نمی توان انسان هارا در مسیر صحیح زندگی پیش برد. کسی می تواند انسان را به این مقصود برساند که با برنامه بندگی آشنا و به آن معتقد باشد. مشاورى که مقید به دین باشد خدا ترس باشد و آنچه را حق است بازگو می کند.

(۲) عاقل باشد

سخنانی که مشاور برای حل مشکلات ارئه میدهند باید برخاسته از تدابیر منطقی و عاقلانه باشد سخنان چنین مشاورى قابل اعتماد و عمل کردن است. مشاورى که اسیر احساسات خود یا مخاطبین باشد نمی تواند در مشاوره مصلحت حقیقی را در نظر بگیرد و به همین دلیل قابل اعتماد نیست.^۱

(۳) خیر خواهی و دلسوزی

مشاور، تنها باید خیر و صلحت دیگران را در نظر بگیرد بدون داشتن آن نگاه ممکن است مشاوره آلوده به اغراض نفسانی شود. حب بغض ها را نباید در مشاوره دخالت داد، چرا که در این صورت نمی توان آنچه را خیر مخاطب است در نظر گرفت.

(۴) تجربه

---

^۱. همان

برخلاف تصور برخی که سواد را شرط اول و آخرین مشاور می دانند باید گفت همه چیز در سواد خلاصه نمی شود تجربه خود، معلم بزرگی است. که از شرایط لازم برای یک مشاور قابل اعتماد است.

امام علی (علیه السلام) نیز در این باره می فرمایند: تجربه علمی است که می توان از آن بهره جست.^۱

مشاوره در امر ازدواج تنها در یک مرحله و آنهم برای انتخاب همسر انجام نمی گیرد مشاوره ازدواج مراحل دارد. که عبارتند از:

(۱) مشاوره قبل از ازدواج

(۲) مشاوره در حین دوران عقد

(۳) مشاوره در آغاز زندگی مشترک

که مرحله دوم مدنظر ماست اما ما به طور خلاصه مرحله ۱ و ۳ را نیز توضیح می دهیم:

(۱) مشاوره قبل از ازدواج: این مرحله مهمترین مرحله از مشاوره ازدواج است که جنبه پیشگیری از آسیب های بعدی دارد. که به منظور انتخاب همسر مناسب است اگر در گزینش همسر همه مراحل موثر را در ازدواج مورد توجه قرار گیرد واصل کوفیت یعنی هماهنگی دختر و پسر رعایت شود می توان گفت که ازدواج مبارک است. تمام نا سازگاریها ومشکلات زناشویی به انتخاب نا مناسب همسر برمی گردد.

---

^۱ محسن عباسی ولدی، تا ساحل آرامش با گام های موفقیت در زندگی مشترک، ج ۱، ج ۱۶، قم، انتشارات جامعه الزهرا (سلام الله علیها)، سال ۱۳۹۳، ص ۱۲۵

۲) مشاوره در حین عقد: به منظور تحکیم بخشیدن به روابط و تصحیح اشتباهاتی است که در مشاوره قبل از ازدواج انجام گرفته است. مواردی است که انتخاب همسر با کسب اطلاعات لازم انجام نگرفته است و در دوران نامزدی و عقد شناخت طرفین به جایی می رسد که انتخاب درستی حاصل نمی گردد. به عنوان مثال ممکن است دختر در حین دوران عقد متوجه شود که پسر معتاد است، یا خسیس است و...، همچنین پسر متوجه شود که دختر نواقص عضوی یا بیماری ارثی ... دارد که این شناخت ها در مشاوره قبل از ازدواج ممکن است هنوز بوجود نیامده باشد^۱.

در این موارد مشاور می تواند اطلاعات لازم را به طرفین بدهد و چه بسا موضوع به جایی برسد که عقد انجام شده به عروسی نرسد. در مشاوره حین عقد در صورت گزینش مناسب هدف دیگر آن است که آموزش مهارتها و توصیه های لازم برای تکیم بنیان خانواده به زوجین داده و ترتیبی داده می شود که در صورت بروز اختلاف نظر ها راههای مسالمت آمیز ارائه شود. اکثر مشکلات و مسائلی که بعضاً در دوران عقد میان زوجین به وجود می آید در صورت ریشه یابی علت آن و استفاده از مشاور خدا ترس، عاقل با تجربه قابل حل است که متأسفانه بعضی افراد این موارد را نادیده می گیرند و این باعث می شود پیامدهای بدی را به جا بگذارد.

۳) مشاوره در شروع زندگی مشترک: ماههای اولیه از این نظر مهم است که زوجین مسائل فرهنگی، عقیدتی، اجتماعی مورد قبول یک دیگر را تجربه می کنند و ممکن است قادر به حل پاره ای از تعارضات و اختلافات نباشند. مشاوره در این مرحله در پیشگیری و درمان

---

^۱. همان

چنین مواردی مفید خواهد بود. بعلاوه مشاوره می تواند در برنامه ریزی های زندگی از قبیل صاحب فرزند شدن، تامین مسکن و... به زوجین کمک کند.^۱

تلاش برای شناخت روحیات و حساسیت

چه مردها و چه زن هایی که برای خود روحیاتی داشته و نسبت به مسائل خاصی حساسیت دارند؛ مثلاً مردها از نظر روانی دوست دارند که همسرانشان برای آن ها آرایش کنند یا زن ها دوست دارند که همسرانشان همیشه محبتشان رانست به آن ها ابراز کنند. به این نوع روحیات «روحیات نوعی» می گوئیم؛ یعنی روحیاتی که در نوع مردان یا زنان وجود دارد. روحیاتی هم هست که به آنها «روحیات شخصی» می گوئیم یعنی روحیاتی که در یک مرد یا زن وجود دارد و عمومی نیست مثل اینکه کسی به مهمان زیاد حساس است. برای اینکه زن و شوهر بتوانند در کنار هم به آرامی زندگی کنند، باید به روحیات هم احترام بگذارند. یکی از دلایل اصلی اختلاف در زندگی مشترک توجه نکردن به همین روحیات و حساسیت ها است.

الف) روحیات و حساسیت های نوعی:

در دوران عقد زنان نباید فراموش کنند که بیشتر مردان دوست دارند وقتی به ملاقات همسرشان می روند او را مرتب و آراسته ببینند. به هنگام استقبال گشاده رویی را فراموش نکنیم و هنگام رفتن او را تا دم در بدرقه کنند. مردان نیز نباید فراموش کنند که زنان، وابستگی خاصی نسبت به خانواده به ویژه پدر و مادرشان دارند. این تعلق خاطر در زنان نسبت به مردان بیشتر است. اگر به این روحیه احترام بگذاریم به مرور زمان رو به اعتدال خواهد رفت البته زن ها هم باید توقع خود را متناسب با شرایط مرد تعدیل کنند.

---

^۱. سید محمد حسینی «بیرجندی»، آموزش و مشاوره قبل از ازدواج، ج ۳، تهران، انتشارات آوای نور، سال ۱۳۹۲.

مردان باید بدانند که زن ها از مردان گوشه گیر و کم حرف خوششان نمی آید و دوست دارند که طرف مقابل گوینده و شنونده خوبی باشد. پس در هنگام صحبت همسران با توجه ویژه به سخنان آنها، تمایل خود را به شنیدن اعلام کنید. زنان نسبت به مردان در مورد روابط حساسند. البته نباید دچار حساسیت های بی جا شوند. زیرا این حساسیت ها موجب مشکلات فراوانی می شود حساسیت بی جا نه تنها مشکلی را حل نمی کند بلکه طرف مقابل را به وادی لجاجت می کشاند و عرصه برای عقل و تدبیر تنگ می شود.^۱

ب) روحیات و حساسیت های شخصی:

حساسیت های شخصی نیز از اهمیت ویژه ای برخوردار است. تنها توجه به روحیات نوعی کافی نیست، زیرا هر که معمولاً علاوه بر روحیات نوعی، روحیات شخصی هم دارد که بی توجهی به آن زندگی با آن فرد را دچار مشکل می کند. بدست آوردن روحیات شخصی می تواند در سه مرحله انجام بگیرد:

الف: قبل از ازدواج و در زمان خواستگاری

اصلی و مهم ترین مرحله شناخت روحیات، زمان خواستگاری است، چرا که برخی از افراد به جهت اختلاف بسیار زیاد روحی که با هم دارند نمی توانند زندگی مشترک موفق را با هم آغاز کنند. پس در مرحله ی خواستگاری باید دقت زیادی در شناخت روحیات طرف مقابل به خرج داد.

برای شناخت روحیات در این مرحله، کسب اطلاعاتی که درباره ی انتخاب همسر وجود دارد می تواند تا اندازه ی زیادی به جوانانی که در موقعیت انتخاب همسر هستند کمک کند.

---

^۱. همان

ب: دوران عقد

متأسفانه جوانان ما مرحله عقد را که یکی از بهترین زمان ها برای شناخت دقیق همسر می باشد به راحتی از دست می دهند. معمولاً این مرحله تنها به تبادل احساسات خلاصه می شود. اگرچه دوران عقد، مرحله اوج احساسات بوده و باید ابراز احساسات مهم به خوبی در این دوران انجام پذیرد. اما خلاصه کردن دوران عقده ابراز محبت، کار درستی نیست. گفتگوهای جدی درباره زندگی در این دوران می تواند ما را به روحیات همسرمان آشنا کند. بهتر آن است که هم زن و هم شوهر در دوران عقد به صورت صریح از حساسیت های خود سخن بگویند تا همسرشان بتواند با توجه به حساسیت های طرف مقابلشان رفتار کند.

راه های بدست آوردن روحیات شخصی

به دست آوردن روحیات همسر در دوران عقد از دوراه بسیار ساده ممکن است^۱.

الف) گفتگو:

گفتگو با همسر در باره روحیات او بسیار راه گشا است. گره ای که با دست باز می شود، با دهان باز نمی کنند. چرا باید به انتظار نشست تا گذر زمان به ما از روحیات همسرمان خبر دهد؟ خوب است در گفتگوهای صمیمی از همسرمان بخواهیم تا از حساسیت ها و روحیات خاص خود صحبت کند. خودمان هم بدون اینکه منتظر بمانیم تا همسرمان در یک گفتگو از روحیات ما جويا شده و یا با واکنش همان از حساسیت هایمان سر در بیاورد او را از حساسیت ها و روحیاتمان با خبر کنیم.

ب) واکنش:

---

^۱. همان

در دوران عقد، کارهای ما از سوی همسرمان با واکنش هایی مواجه می شود که نشان دهنده ی حساسیت ها و روحیات ویژه او خواهد بود مثلاً: میزان رفت و آمد به خانه ی فامیل، کم حرفی، پر حرفی، تعلل در اجرای خواسته ها و... همسرمان واکنش هایی را خواهد داشت که نشان می دهد نسبت به این موارد و مسائل دیگر چه نوع و تا چه اندازه حساسیت دارد.

اگر روحیات و حساسیت ها را شناختیم حتماً باید آن را درک کنیم. البته ناگفته نماند مشکل برخی از زن و شوهران جوان عدم شناخت روحیات همسرشان نیست بلکه مشکل غرور آنهاست که توقع دارند نه تنها همسرشان بلکه تمام عالم سازشان را با میل آن ها کوک کنند.^۱

نتیجه:

اگر دختر و پسر بدانند در دوران عقد درباره ی چه مسائلی گفتگو کنند و چه صحبت هایی را نباید بیان کنند، همچنین درک و شناخت متقابل از روحیات یکدیگر داشته باشند، با کسب مهارت های کلامی و رفتاری می توانند زمینه ناسازگاری ها را از بین ببرند.

---

^۱. محسن عباسی ولدی، کتاب تا ساحل آرامش، گامهای موفقیت در زندگی، ج ۱، چ ۱۶، قم، انتشارات جامعه الزهرا (سلام الله علیها)، سال ۱۳۹۳، از ص ۷۹ الی ۸۸

نتیجه نهایی

پیوند بین زن و شوهر زمانی استوارتر و لذت بخش تر خواهد بود که دختر و پسر قبل از گزینش همسر، تناسب و همسانی را برای زندگی مشترک بررسی نموده و به نتیجه مثبت برسند. این تناسبات در ابعاد جسمی، جنسی، سنی، فرهنگی، زیبایی و... می باشد که باید رعایت شوند. اولویت بندی این ویژگی ها ضرورت دارد و موظف است تا حد امکان تحقیق نماید.

افزایش شناخت دقیق از یکدیگر برای رسیدن به تفاهم و سازگاری بیشتر در زندگی مشترک، شناخت بیشتر خانواده ها از یکدیگر در دوران عقد بسیار مؤثر است. اگر دختر و پسر از روحيات یکدیگر درک و شناخت کافی را بدست بیاورند، بسیاری از آسیب های این دوران کاهش می یابد.

دختر و پسر باید تلاش کنند تا راههای مبارزه با مشکلات را یاد بگیرند و در صورت بروز اختلاف آن را حل کنند. باورهای دینی و ایمان به خدا از راهکارهای مؤثر مبارزه با چنین مشکلاتی است، هر چه این حالت قوی تر باشد مشکلات فرد کمتر خواهد بود.

راهکارها

۱- تقویت باورهای دینی

پیامبر می فرماید: هرگاه خداوند خیر بنده ای را بخواهد او را در امر دین و احکام و دستوراتش دانا و فهمیده می نماید.

از جمله مشکلات ذکر شده در دوران عقد که توضیح داده شده می توان به طور مثال به خودرأیی، حسادت، بداخلاقی، بدبینی اشاره کرد که باور دینی و ایمان به خدا، از راهکارهای مؤثر مبارزه با چنین مشکلاتی است.

توحید و خداپرستی، نگرش فرد به همه هستی و زندگی انسان را، هدفدار و معنادار می کند. ازاین رو، در رفتارها با انسجام، وحدت روحیه و آرامش عمل می کند. بدون شک، باورحقیقی داشتن به خدا، همه رفتارها و زندگی خانوادگی را به سوی کسب رضایت خداوند خواهد کشاند. فردی که خدا را ناظر و همراه خود و حتی از رگ گردن نزدیک ترمی بیند، می کوشد در همه حال، در برخورد با اعضای خانواده و انجام دادن وظایف خانوادگی، رفتاری خداپسندانه داشته باشد. همچنین توجه کردن به عدالت خداوند و اینکه هیچ گونه ظلمی را روا نمی دارد و حق هیچ موجودی را تباه نمی کند، زمینه برای مهار رفتاری اعضای خانواده است.

هر چه این حالت قوی تر باشد، مشکلات فرد کمتر خواهد بود. خداوند می فرماید: «و من اعرض عن ذکری فان له معیشتة ضنکا»^۱ هر کس از یاد و توجه من روی برگرداند زندگی پر از فشاری خواهد داشت.

درحقیقت، شخصی که چنین نگرش مثبت دینی داشته باشد، به ناظر و داور بیرونی برای حل مشکلات خود نیاز نخواهد داشت. از سوی دیگر، توجه و درک کردن صفت های خداوند، همچون رحمت و مهربانی گسترده، توانایی نامحدود، حمایت از آفریده های خود و کفایت آنها نیز آثار مثبت وارزشمندی بر زندگی فرد و جنبه های خانوادگی او بر جا خواهد گذاشت.

بنابراین، عطاوت ورحمت اعضای خانواده در حق اعضای خانواده در حق یکدیگر که در حقیقت شعبه ای از تجلی رحمت خداوند است، زمینه پیش گیری و حل بسیاری از مشکلات خوانده می شود. ناگفته نماند پژوهش های انجام شده در این زمینه، دین را مهم ترین عامل ثبات و پایداری ازدواج اعلام می کند و تأثیر باورهای دینی بر رضایت مندی از ازدواج را تأیید کرده است.

امام علی می فرمایند: «اصلُ الایمان حسن التسليم لامر الله» بنیان ایمان، تسلیم نیکو و همه جانبه در برابر دستورات الهی است.^۲

(۲) محبت صادقانه میان زن و مرد

---

^۱ . سوره طه (۲۰)/آیه ۱۲۴

^۲ . www.motaharfamilly.ir

مشکلاتی نظیر عدم تأمین نیازهای غریزی بیولوژیکی که باعث ادامه تحصیل یا مشکلاتی که دررفت و آمد های دوران نامزدی و عقد بوجود می آیند و در مباحث قبل به آن پرداختیم، می توان با محبت صادقانه ای که بین زن و مرد ایجاد می شود، آن هارا برطرف کرد.

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: « العبد كلما ازداد للنساء حبا ازداد فی الایمان فضلا» هرچه محبت مرد بر زن بیشترگردد، بر فضیلت ایمانش افزوده می شود.

بی شک همه انسان ها تشنه مهر و محبت هستند و دوست دارند، از دیگران محبت و دوستی ببینند. در این میان، زن و شوهر، بیش از دیگران باشد و هرچه محبوب تر باشد، شاداب تر است. ازاین رو، برای بدست آوردن محبوبیت تا سرحد فداکاری می کوشد.

پس بر مرد واجب است که در دوستی و مهر و محبت با همسرش، بسیار دقت کند. ازسوی دیگر، مردها نیز به محبت زنان نیاز دارند، زیرا هم اوست که هر روز برای آسایش و رفاه خانواده رنج بسیار تحمل می کند و حاصل زحمت های خود را از روی اخلاص، به خانواده هدیه می دهد. ازاین رو انتظار دارد که زن، شریک زندگی و مونس و غم خوار او باشد و از صمیم قلب صادقانه و خالصانه به او محبت کند. بنابراین بزرگ ترین رمز پایداری بنیان های خانواده، مهر و محبت است و در صورت نبودن چنین اکسیر اعجاب آوری، خانه به محیطی بی صفا و بی رونق بلکه جهنمی سوزان تبدیل خواهد شد.

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: « اعلم ان النساء شتی فمنهن الغنیمه و الغرامه و هی المحبته لزوجها والعاشقه له...» بدان که زنان گوناگونند برخی از آنان دستاوردهای گرانبها و تاوان (رنج های آدمی) هستند و این زن است که به شوهرش محبت می کند و عاشق اوست.^۱

---

^۱ www.hawzah.net .

۳) صبر و خویشن داری

بداخلاقی، بحث و جدال، عادات نامناسب، مقایسه کردن، سخت گیری کردن همان طور که گفته شد می تواند مشکلاتی را در دوران عقد و زندگی مشترک بوجود بیاورد که رابطه دختر و پسر خدشه ایجاد کند.

صبر، یکی از ویژگی های اخلاقی است که در جلوگیری از اختلاف های خانوادگی بسیار مؤثر است. صبر، از مهم ترین صفت های نفسانی و بازدارنده از مشکلات است و در متون اسلامی، از آن، به عنوان رکن اصلی ایمان یاد می کنند.

گاهی وقت ها در مسائل خانوادگی، افراد باناکامی هایی روبه رو می شوند که در این هنگام بی تابی و مهار نکردن رفتار، فرد را به تنش دچار می کند و نیاز او نه تنها برآورده نمی شود، فشار روانی هم به او رو می آورد. درمقابل، فرد، با صبر می تواند، هر چند در زمانی طولانی تر، به موفقیت برسد. گاهی نیاز رفتارهای نامناسب، فرد را به واکنش واکنش وا می دارد که در این زمان، تحمل و بردباری در حل مشکلات و پیش گیری از اختلاف مؤثر است. افزون بر این، زندگی انسان با کمبود های مالی و مشکلات اقتصادی همراه است این امر نیز می تواند، زمینه ای برای بروز اختلاف ها و رفتارهای نامناسب در خانواده فراهم کند. در چنین مواقعی، مشکلات به اندازه ای است که اگر انسان از امور معنوی نیرو نگیرد، از پا درخواهد آمد. خداوند در قرآن کریم در این شرایط آدمی را به صبر دعوت می کند و بشارت می دهد که آن ها مشمول صلوات و رحمت خداوند هستند. در جایی در دیگر، پاداش بردباری را بدون اندازه می خواند و بالاتر از همه، خداوند را دوست دار، همراه و یاور شکیبایان معرفی می کند. بی گمان، این گونه آیه ها انگیزه های آدمی را برای مهار خویش بیشتر می کنند و او را

در مشکلات بردبارتر خواهد ساخت نکته آخر، لزوم سفارش اعضای خانواده به یکدیگر درباره صبر است. بی شک، این مسئله همان گونه که در شکیبایی خود فرد مؤثر است، به تقویت دیگران برای بردباری، بسیار کمک و از بروز بسیاری از اختلاف ها جلوگیری می کند. در روایت داریم که زنی که بر بدخلقی شوهرش صبر کند خداوند پاداش آسیه(دختر مزاحم)را به او می دهد همچنین فردی که بر بدخلقی زنش صبر کند و به حساب خدا بگذارد به ازای هر روز و شبی که صبر کرده ثواب ایوب نبی به او داده می شود. بنابراین می بینیم که صبر درناملازمات و سختی ها، بر رشد و تعالی آمرزش گناهان است باچنین بینشی هیچ گاه سختی و ناملازمات هر قدر هم که شدید باشد مارا از پا در نمی آورد.^۱

(۴) قناعت

جهیزیه و مهریه از عوامل مهم در درون عقد می باشد که بسیار حائز اهمیت است و باید به آن توجه درست کرد. که بی توجهی آنها مسائلی را به دنبال دارد که به آن قبلا اشاره شد. مشکلات اقتصادی و بزرگی بینی مسائل زندگی نیز از جمله مشکلات دوران عقد می باشد. قناعت و دوری از تجمل گرایی، از ویژگی اخلاقی است که در متون اسلامی به تأثیر آن بر زندگی دنیوی و اخروی اشاره شده است. در دوران حاضر، به دلیل گسترش وسایل رفاهی، شکاف بسیاری در میان خانواده ها ایجاد شده است؛ زیرا زندگی مادی بهتر برای همه امکان پذیر نیست و در این رقابت، عده ای عقب می مانند. این اختلاف در آمد و تفرات در زندگی مادی گاهی می تواند زمینه های بروز نارضایتی و اختلاف در خانواده می شود. آموزه های بلند اسلام، برای پیش گیری و کاهش این اختلاف، افراد را به قناعت و دوری از تجمل

---

^۱ . www.yasekhoon.net

سفارش می کنند. شخصی که قانع است، به اندازه ای از نعمت های مادی که نیازهای او را کفایت می کند، رضایت می دهد. اگر اعضای خانواده به ویژه زن و شوهر به میزان درآمدی که به نسبت در آورده اند راضی باشند، به اندوه کمتری دچار می شوند. چنانچه افراد از قناعت سود ببینند و چشم را از نگاه کردن به زندگی مادی و تجملی دیگران فروبندند، از حسرت و غم نجات می یابند و به عزت نفسی می رسند که در عین کمبودها احساس بی نیازی می کنند.

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: «القناعة تودی الی العز» قناعت به عزت منتهی می شود.^۱

در سایه قناعت و دوری از تجل گرایی، ثبات و پایداری بنیان خانواده نیز تضمین می شود.^۲ همچنین حضرت علی (علیه السلام) ثمره قناعت را راحتی بیان کردند ایشان فرمودند: «آرامش نتیجه قناعت است.»

(۵) مشاوره پیش از ازدواج

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: «از انسان فرزانه راهنمایی خواهید و نا فرمانی نکنید که پشیمان خواهید شد.»^۳

باید مراکز تخصصی آموزشی برای زوج هایی که تمایل به ازدواج دارند دایر شود تا مهارت های زندگی به آن ها آموزش داده شود. همچنین اگر بتوان کلاس های آموزش رایگان مهارت ها در اماکنی مانند مساجد، حسینیه ها، مراکز بهداشت و پایگاه های بسیج برگزار کرد تا دختر و

---

^۱. www.rasekhoon.net.

^۲. مجله طوبی، شماره ۲۷، فروردین ۱۳۸۷، تاریخ انتشار ۱۳۸۷/۱۰/۳.

^۳. www.betoote.com.

پسر بتواند قبل از عقد مهارت های کلامی و رفتاری و هر گونه مهارتی که دختر و پسر که در آستانه ازدواج هستند باید یاد بگیرند را به آنها آموزش داد.

نهایتا باید پژوهش ها در این حوزه گسترش یابد و دانش لازم چه از بعد بنیادین و چه از بعد کاربردی فراهم گردد تا با پشتوانه علمی با آسیب ها و مشکلاتی که ممکن از بوجود بیاید مقابله کرد.

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: «هیچ پشتیبانی همچون مشاوره نیست.»

از جمله راهکارهایی که می توان آنها را نام برد عبارتند از:

- (۱) تعیین مهریه های مناسب
- (۲) تشابه نسبی سطح آموزش، فرهنگ و تحصیلات
- (۳) توجه به مسائل معنوی و دینی و تشابه زوجین از لحاظ اعتقادات مذهبی
- (۴) تعدیل کردن توقعات حذف تشریفات زاید ازدواج
- (۵) خوش رفتاری و توصیه مکرر به آن و گذشت از غفلت ها و تخلفات جزئی همسر
- (۶) تسلط بر نفس که منجر به غلبه خشم های آنی بر انسان شود و اقدامات یا تصمیماتی عجولانه گرفته نشود.^۱
- (۷) ساده زیستی
- (۸) دارابودن آموزش کافی در زمینه مسائل خانوادگی
- (۹) رعایت امانت داری و حفظ حقوق همسر
- (۱۰) صداقت هم در بدو تشکیل خانواده و هم در طول زندگی زناشویی

---

^۱. وبلاگ علمی تخصصی حقوق خانواده و حقوق شهرندی، حمید رضا جلالیان

(۱۱) داشتن شرایط مساعد برای ازدواج

(۱۲) انجام مذاکرات جهت رفع اختلافات و سوء تفاهمات و تشکیل محکمه داخلی

خانوادگی برای حل اختلافات میان زوج^۱

---

^۱. همان

فهرست منابع

* قرآن کریم

* نهج البلاغه

۱- اسداللهی فرد، علیرضا، گفتنی های ازدواج، چ ۶، قم، انتشارات موسسه انتشاراتی صبح

پیروزی، سال، ۱۳۸۸

۲- اصفهانی، راغب، ترجمه مفردات الفاظ قرآن، ترجمه مصطفی رحیمی نیا، تهران، انتشارات

سبحان، سال، ۱۳۸۵

۳- افرام البستانی، فواد، فرهنگ جدید عربی (ترجمه منجد الطلاب)، مترجم: محمد بندر

ریگی، چ ۲، انتشارات حر، سال، ۱۳۷۹

۴- اکبری، محمود، زندگی شیرین، چ ۵، قم، انتشارات گلستان ادب، سال، ۱۳۸۳

۵- امیرحسینی، خسرو، خانواده خوشبخت- فرزند موفق، تهران، انتشارات عارف کامل،

سال، ۱۳۸۲

۶- امینی، ابراهیم، جوان و همسر گزینی، چ ۸، قم، موسسه بوستان کتاب، سال ۱۳۹۲.

۷- بابازاده، علی اکبر، مراسم عروسی، قم، انتشارات قدس، سال ۱۳۷۲.

۸- براخی، فاطمه، اخلاق و حقوق خانواده، چ ۳، اصفهان، انتشارات حدیث عشق، سال ۱۳۹۰.

- ۹- توضیح المسائل مراجع، ج ۲، چاپ ۱۹، قم، انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، سال ۱۳۹۱
- ۱۰- پسندیده، عباس، رضایت زناشویی، چاپ ششم، قم، موسسه علمی و فرهنگی دارالحدیث، ۱۳۹۱.
- ۱۱- حر عاملی، محمدابن حسن، وسائل الشیعه، ج ۷، چ ۱، قم، انتشارات ذوالقربی.
- ۱۲- حسین زاده، علی، همسران سازگار: راهکارهای سازگاری، ج ۱۵، قم، انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (رحمه الله علیه)، سال ۱۳۹۲.
- ۱۳- حسین زاده، محمد رضا، ازدواج و خانواده، چاپ سوم، قم، نشر جمال، ۱۳۹۱.
- ۱۴- حسینی، مجتبی، پرسش ها و پاسخ ها- دفتر بیست و یکم- احکام ازدواج، چ ۸، قم، انتشارات دفتر نشر معارف، سال ۱۳۹۰.
- ۱۵- حسینی «بیرجندی»، مهدی، آموزش و مشاوره قبل از ازدواج، چاپ سوم، تهران، انتشارات نور، ۱۳۹۲.
- ۱۶- دهنوی، حسین، گلبرگ زندگی ۲ (مجموعه گفتگوهای تلویزیونی دوران عقد و آغاز زندگی شبکه سه سیما)، چاپ ۱۲، قم، انتشارات خادم الرضا (سلام الله علیها)، سال ۱۳۹۱
- ۱۷- رحیمی، عباس، ازدواج موفق، چاپ هفتم، قم، انتشارات جمال، سال ۱۳۹۵.
- ۱۸- رحیمی یگانه، زهرا، خانواده موفق، چ ۳، اصفهان، انتشارات حدیث راه عشق، سال ۱۳۸۹.
- ۱۹- رسولی محلاتی، هاشم، غررالحکم و دررالكلم آمدی (ره)، ج ۱، چ ۱۲، تهران، انتشارات فرهنگ اسلامی، سال ۱۳۸۹.

۲۰- رضی الدین ابی نصرالحسن بن الفضل الطبرسی، جلال الدین، تحقیق سید حبیب الله موسوی، مکارم الاخلاق، قم، سال ۱۴۲۸.

۲۱- سالاری فر، محمد رضا، نظام خانواده در اسلام (ویرایش) جدید، چ ۴، قم، انتشارات مرکز نشر هاجر مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران، بهار ۱۳۸۹.

۲۲- عابدینی، مطهره، انتخاب همسر، چ ۴، اصفهان، انتشارات حدیث راه عشق، سال ۱۳۸۸.

۲۳- عباسی ولدی، محسن، تا ساحل آرامش، گامهای موفقیت در زندگی مشترک، چ ۵، چ ۱۶، قم، انتشارات جامعه الزهرا (سلام الله علیها)، ۱۳۹۲.

۲۴- علی اکبری، محمد جواد، مطلع عشق گزیده ای از رهنمود های آیت الله سید علی خامنه ای (مدظله العالی) به زوج های جوان، چ ۳۰، تهران، انتشارات نشر فرهنگ، سال ۱۳۹۰.

۲۵- قاضی، فاطمه، ازدواج و بهداشت روان، چاپ اول، بی جا، انتشارات یاران، سال ۱۳۸۷.

۲۶- کرد بچه «منتظر»، محمد، ازدواج پیوند دلها، باید ها و نبایدها، چ ۲، مشهد، انتشارات استوار، سال ۱۳۸۹.

۲۷- کریمی، رضا، آداب زناشویی، چ ۵، قم، انتشارات نسیم حیات، سال ۱۳۸۷.

۲۸- کلینی، محدث، ترجمه اصول کافی، مترجم: صادق حسن زاده، چ ۳، چ ۴، انتشارات قائم آل محمد، سال ۱۳۸۷.

۲۹- کلینی، محمد باقر، اصول کافی، مترجم: محمد باقر کمره ای، چ ۶، چ ۵، تهران، انتشارات اسوه، سال ۱۳۸۱.

۳۰- محمد، کلینی، فروع کافی، به اهتمام محمد حسین درایتی، چ ۱۰، قم، انتشارات دارالحديث، ۱۳۸۷.

۳۱- ماجراجو، محسن، نیازها در روابط عروس و داماد، چ ۲، قم، انتشارات منشوروحی، سال ۱۳۸۲.

۳۲- مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، ج ۱۰۰، بیروت، دار احیاء التراث العربی، ۱۳۸۹.

۳۳- محمودی الیگودرزی، امیرملک، راهنمای ازدواج، چ ۲۷، قم، انتشارات منشوروحی، سال ۱۳۹۰.

۳۴- مظاهری، ابر علی اکبر، جوانان و انتخاب همسر، چ ۱۰، قم، انتشارات پارسیان، سال ۱۳۷۸.

۳۵- مهدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، مترجم: حمیدرضا شیخی، چ ۸، قم، انتشارات دارالحديث، سال ۱۳۸۶.

۳۶- طالب زاده دزفولی، مریم، پایان نامه سطح ۲، موضوع: ازدواج موقت و ضرورت ترویج آن در جامعه، سال ۱۳۸۸.

مجلات؛

۳۷- روز نامه حمایت، پژوهشکده باقر العلوم.

۳۸- مجله طبوبی، شماره ۲۷، فروردین ۱۳۸۷، تاریخ انتشار ۱۳۸۷/۱۰/۳

سایت ها؛

۳۹- www.mashregnews.ir

۴۰- www.rasekhoon.net

۴۱- www.betoote.com

www.motaharfamily.ir .۴۲

www.islamquest.net .۴۳

www.masjedaliasghar.ir .۴۴